

Noter fra en Natbrog

CLAUS BOXENBAUM

Af samme forfatter

SANDVEJEN – OG ANDRE VEJE
erindringer, 2005

Claus Boxenbaum

NOTER
FRA EN NATBOG

Noveller

CASEWOOD PUBLIKATIONER

Noter fra en Natbog

© Claus Boxenbaum 2007

Bogen er sat med Times New Roman
hos BookPartnerMedia

Omslag og produktion:
Casewood Publikationer
c/o Industrivej 3a, Stilling
8660 Skanderborg

Forsidefoto: © Krass Clement

Printed in Denmark 2007

ISBN 978-87-990863-1-3

e-bogens ISBN 978-87-990863-3-7

Indhold

KAPITEL 1	Lågen	11
KAPITEL 2	Taberen	17
KAPITEL 3	Duksen	23
KAPITEL 4	Havkatten	32
KAPITEL 5	Der er glat på Grøndals Parkvej	37
KAPITEL 6	Et flyvefærdigt partnerskab	44
KAPITEL 7	How do you do?	49
KAPITEL 8	Det hemmelige rum	54
KAPITEL 9	Hævnen	59
KAPITEL 10	Et svineheld	64
KAPITEL 11	En forelskelse	73
KAPITEL 12	Uhåndterligt	82
KAPITEL 13	Studiekammeraten	89
KAPITEL 14	Majoren	96
KAPITEL 15	Ekspeditionssekretæren	103
KAPITEL 16	Dværgen	110
KAPITEL 17	Det var vel nok hyggeligt	118
KAPITEL 18	Ansigtet	125
KAPITEL 19	Nørden	130
KAPITEL 20	Den gule automobil	136
KAPITEL 21	Møde med Adonai	143
KAPITEL 22	Daaavvv	151
KAPITEL 23	En vogter af kulturen	156
KAPITEL 24	Livskunst	162
KAPITEL 25	Der er altid no'ed i vejen, når familien skal i skov'n	167
KAPITEL 26	Til døden os skiller	172
KAPITEL 27	Onkel Theodors flugt	177
KAPITEL 28	Den dobbelte låge	189

Tilegnet Susanne Patricia Lyck,
min *ægtefælle*

En særlig tak til mine venner Line Krogh, Lohals, Christian Andersen, Frankrig, Jan Caroc, Frederiksberg, og Carsten Esphavn Jensen, USA, for jeres tålmodige gennemlæsning af manuskriptet i takt med dets tilblivelse og for den store opmuntring og de mange inspirerende kommentarer.

Selv om dele af disse noveller bygger på historier og erindringer, ønsker forfatteren at understrege, at alle personer, steder og tildragelser i de enkelte noveller er opdigtede, og at enhver lighed med nulevende eller afdøde personer, med steder eller tildragelser er tilfældig. Det samme gælder alle navne på personer, der optræder i bogen.

Dette gælder dog ikke steder, begivenheder og de fleste personnavne i „Onkel Theodors flugt“, som er forfatterens gengivelse af sin nu afdøde onkels nedfældede beretning fra juledagene 1943 om hans og familiens flugt fra Danmark til Sverige i de mørkeste dage i begyndelsen af oktober 1943.

Lågen

Jeg kan ikke huske ret meget om Mogens. Hvad han hed til efternavn, og dårligt nok hvor han boede. Men det var et sted oppe i nærheden af Roskildevej, han havde tre mindre søskende og gik med mælk, fordi hans far var langturschauffør, og de ikke havde så mange penge. Mogens var ikke noget lys i skolen, men måske skyldtes det bare, at han gik med så helvedes meget mælk og derfor tit var alt for træt til at få lavet sine lektier.

Vi legede mest sammen ovre på boldbanerne på K.B.'s fodboldanlæg, som strakte sig fra den villavej, hvor jeg boede og lige så langt øjet rakte.

Jeg drømmer ind imellem endnu om boldbanen. Jeg står foran den, og dens grønne tæppe strækker sig milevidt frem og ud bag horisonten. En befriende følelse af uendelighed, en overjordisk følelse af ubeskrivelig lykke og lethed, af frihed og uanede muligheder fylder mig. I den drøm kan alt lade sig gøre.

Og det kunne det på én måde også dengang, når Mogens, jeg og de andre gutter fra vejen under høje råb tog fat i den lækre, sammensyede læderfodbold og

knaldede et gevaldigt skud af højt op og ind over hegnet.

Det var startsignalet. Vi spændede, alt hvad remmer og tøj kunne holde. Hvem når den først? Vi drønedesurk gennem den store indgang og ind på banerne, og Mogens, som var lang i lemmerne, nåede for det meste lige at sætte tåen på som den første, og bolden røg videre ud over plænen. Ud over grønsværen gik det, vi genoptog forfølgelsen, som et kobbel hunde efter en hare. Og oppe over os foldede en lyseblå himmel sin kuppel ud, og alting kunne lade sig gøre.

Mogens var sorthåret, rigtigt sorthåret, og det glatte, sorte hår faldt ned i panden og dækkede hans blå øjne, og de to mærkelige farver sat sammen i det smalle hvide, kønne ansigt gjorde, at han så ret meget anderledes ud end de fleste af mine andre kammerater. Når han talte med sin let nasale stemme, blev det tit til noget værre mumleri, gjorde det med Mogens. Foroverbøjet stod han der med sit glatte hår ned i panden, øjnene halvt skjult, og så mumlede han, så man overhovedet ikke fattede en lyd.

Luk bylden op, for fanden, Mogens, og han rettede sig op med et forskrækket sæt, og så på én, stadig med et fjernt blik, og jeg kunne se, at han egentlig bare var lidt genert.

Vi legede tit sammen på vejen og på boldbanerne, også når der ikke var andre drenge i nærheden. Mogens dumpede bare ligesom tilfældigt forbi på sin stilfærdige måde, og så spændte vi den dag måske rulle-skøjterne på med skøjtenøglerne, og løb ad fortovet og undgik behændigt at få hjulene ud i grusrabatten eller

at vælte over de brosten, der som snorlige rækker kantede de lyse fortovsfliser.

Vi sagde ikke meget til hinanden, vi havde det bare godt. En stille tryghed var der mellem os, der gjorde, at vi vidste, hvor vi havde hinanden. Vi var kammerater. Stolede på hinanden.

Den dag, det skete, var vi lige blevet færdige med at spille „land“ inde i haven bag æbletræerne. Mogens tørrede sin lommekniv af i trøjeærmet og beundrede det blanke blad. „Land“ var et godt spil for en rusten kniv. Når kniven var drønet i jorden tilstrækkeligt mange gange, var rusten slebet af bladet.

Det var den dag, malermesteren kom anstigende med vores nymalede, hvide havelåge i sin lille vogn fra værkstedet. Vores leg gik i stå, og vi fulgte ham opmærksomt, mens han besværligt og pustende fik baksat den enormt tunge låge tilbage på de to store, knirkende hængsler.

For første gang gik det op for mig, at lågen dannede en helt naturlig gangbro mellem de to store rødbrune granitsokler, én på hver side, og tyk nok til at man kunne gå balancegang oven på lågen og tage den som linedanser fra sokkel til sokkel.

Jeg fik lige et nap af Mogens med hånden under skoen og tog den fra den ene side til den anden. Så let var det nu alligevel heller ikke, fandt jeg ud af, mens jeg efterlignede linedanserne, som jeg havde set i Circus Schumann. Ligesom dem strakte jeg armene ud til siden, vippede lidt op og ned og nåede i triumf over på den anden granitsokkel.

– Nu er det din tur. Jeg sprang ned og hjalp Mogens op, han abede efter, og sådan gik det med linedans,

indtil jeg på et tidspunkt stod udenfor på gaden og betragtede ham, som for Gud ved hvilken gang, og nu dristigere og hurtigere efter vores fælles øvelser, igen gik turen over toppen af lågen.

Mogens stod midt på lågen, da jeg efter en pludselig indskydelse sparkede til den, så den sprang op, og Mogens styrtede ned. I faldet ramte han kanten af soklen, og hold da kæft hvor han slog sig.

Jeg hjalp ham ned at ligge på fortovet, og han kunne slet ikke sige noget. Lå bare og gispede, og fra siden af maven blødte det helt vildt ud gennem skjorten.

I det samme kom en taxa rundt om hjørnet. Chaufføren kunne se, at den var helt gal og kaldte en ambulance over radioen. Ti minutter senere kom den om hjørnet med hylende sirener. Mogens, som lå og vred sig i smerte, og hvis glatte sorte hår var helt klistret af sved, blev lagt på en bære, og så kørte de af sted med ham i vild fart.

Jeg stod alene tilbage, rædselsslagen. Tårerne rendte ned ad mine kinder af skam og chok. Jeg forstod slet ikke, at jeg havde kunnet gøre det, og jeg blev ved og ved med at sige til mig selv, selv om jeg godt vidste, at det ikke passede, at det var fandeme også Mogens' egen skyld, fordi han var så skide klodset og bare ikke havde set sig ordentlig for.

Tænk nu, hvis han døde. Jeg var svimmel af angst, og i timer gemte jeg mig ovre bag det store hegn ved gartneriet, indtil min far kom ud. Flere gange måtte han ud og kalde på mig og råbte, at vi skal spise nu, og hvor bliver du aaa ...

De kunne altså ikke have opdaget noget, og hvis Mogens døde, ville ingen vide, hvad der egentlig var sket. Jeg var lidt lettet under middagen, da ingen nævnte Mogens eller ambulancen, men også tynget ved tanken om ham. I fantasien forestillede jeg mig, at han lige nu lå og blev opereret eller døde rigtigt, mens hans forældre sad ude i hospitalets venteværelse. Hans mor græd, og alle Mogens' mindre søskende havde striber af gråd ned ad deres snavsede ansigter.

Jeg lå vågen meget af natten, men faldt endelig i en urolig søvn. Jeg drømte helt underligt og vågnede fortumlet næste morgen. Lige da jeg vågnede, havde jeg helt glemt Mogens, men så dukkede erindringen op igen og lagde sig som en tung dyne over min sorte sjæl.

Mogens kom ikke i skole den dag og heller ikke den næste, og imens legede jeg i ensomhed i haven og ude på vejen foran lågen og skottede ind imellem til den uden at tale med mine kammerater. Tavs og knugget gik jeg rundt med mine store hemmelighed.

Og så ...

Så skete det. Uden ringeste varsel. Bare lige ud af den blå luft, rundt om hjørnet, lyslevende og tilsyneladende uden mén af nogen art, kom en storgrinende Mogens hen ad fortovet med rulleskøjterne nonchalant bundet sammen over skulderen.

Jeg har aldrig været så glad for at se nogen, som jeg lige da var for at se Mogens. Han fortalte, at de havde taget ham til skadestuen på Frederiksberg Hospital. Det havde egentlig været ret spændende med den ambulance. De havde gennemlyst ham med røntgen, men

der havde altså ikke været noget at se på billederne. Så havde de rensset såret og bare lagt en bandage rundt om maven og ringet til hans mor, som var kommet og havde hentet ham, og Mogens havde fået fri fra skole et par dage for lige at sunde sig.

Hold kæft, hvor var jeg lettet.

Jeg stod tavst og rodede med tåspidsen lidt ned i gruset og tegnede små figurer og så ned hele tiden, fremstammede til sidst noget om, at det var altså min skyld, og hvor var det også bare skide dumt, og det må du altså undskylde ...

Men Mogens slog det bare hen, for sådan var han jo. Han afbrød mig og mumlede på sin sædvanlige, generte måde, at det syntes han ikke, og han kunne jo også bare selv have ladet være med at kravle op på den åndssvage låge, det var alt for farligt. Han så på mig med de der fjerne, blå øjne under det sorte hår.

Vi stod lidt uden rigtig at sige noget, så spændte vi rulleskøjterne på og racede hen ad fortovet. Hvem når først hjørnet? Behændigt undgik vi at snuble i granitbrostenene og få hjulene ud i gruset.

Og jeg så Mogens' ryg i foroverbøjet løb for fuld fart foran mig med sine lange lemmer, og lige da, lige i det sekund, vidste jeg pludseligt helt allermost inderinde, derinde hvor det også gør ondt, når man er rigtig ked af det, at Mogens var min ven.

Taberen

Hvor skal jeg begynde? Med hans sølvtænder, som gav ham et lidt bøvet udtryk, når hans ansigt en sjælden gang flækkede i et overgivent grin? Måske med hans let rødlige hår ?

Eller skal jeg først nævne, at han var rigtig tyk, for ikke at sige, at han faktisk var decideret *fed*, allerede som barn? Og så var han for resten døv på det ene øre, hvilket medførte, at han talte *irriterende* højt og overdøvede os alle sammen, når vi legede.

Eller måske skulle jeg allerførst nævne, at han allerede som seksårig havde mistet sin far?

Han fortalte mig det en dag, da vi sad oppe i deres lejlighed. Hvordan han var løbet ind til faren for at vække ham en tidlig sommermorgen. Det var søndag, og han vidste, at han havde faren helt for sig selv, hele den dag. Han kunne slet ikke vente, og solen havde skinnet ind gennem persienerne i den lille hjørnelejlighed midt på Frederiksberg. Kom nu far, Holger havde puffet til ham, og faren var blevet ved og ved med at ligge og sove. Fordi han var død.

Om og om igen fortalte Holger mig historien. Jeg lyttede med opspilede øjne og fik en klump i halsen,

over det grænseløse i det han fortalte med sin klare drengestemme.

Jeg havde ikke medlidenhed med ham, fordi han var rødhåret, tyk, havde sølvtænder og brølede højt, fordi han var halvdøv. Så irriterende højt. Når han talte så skide irriterende højt, glemte jeg, at han ikke længere havde nogen far.

Og så fik jeg alligevel dårlig samvittighed, når jeg pludselig kom i tanker om *det*. Når han pludselig stod med et ansigt, der var lige ved at flække i gråd, og tårerne, som han forgæves forsøgte at bekæmpe, steg ham op i øjnene.

Sådan så han ud, når vi skulle til at spille fodbold over på den store plæne og de to anførere, Lennart og Palle – det var *altid* dem, fordi de spillede bedst – skiftedes til at udvælge spillere af gårdens sjak drenge til hver sit hold. Og dér stod Holger *hver* gang som den sidste. Alene tilbage.

Vi stod alle sammen fra hvert hold og gloede på ham.

Det værste kom så, når Lennart og Palle til sidst slog plat og krone, og *taberen* måtte finde sig i at få Holger på sit hold – og blev rigtig sur, fordi Holger var så skide klodset og voldsom og altid lavede hjørne. Eller endda med et rigtigt kludderspark fik bolden til at ende durk inde i eget mål. At lave en „Holger“ var, hvad vi kaldte et selvmål. Som hævn piftede Palle, som altså netop den dag havde tabt ham i lodtrækning, i arrigskab Holgers cykel og sparkede ham bagefter bagi, mens Holger pustende stod og pumpede dækket op. Kanonrød i hovedet.

Holger løb efter Palle i frådende raseri, men var lige den smule for langsom til at fange ham. Det gjaldt faktisk os alle. Vi dansede rundt om ham og grinede af hans forgæves forsøg.

– Kom nu Holger, tykke Holger. Vis, hvad du duer til !

Når det en sjælden gang lykkedes ham at fange en af os, var Fanden løs. Holger satte sig bare med sin kæmpévægt oven på fangsten og gjorde det næsten af med synderen. Det var omtrent umuligt at trække vejret, og man var nær ved at blive kvalt.

Han sad bare der ovenpå én og brølede ugers opsparet frustration ud. – Overgiver du dig, overgiver du dig. Det var umuligt at få luft til et ordentligt svar, og de små bjæf, vi kunne udstøde, hørte han ikke i sin vanvittigt ophidsede og halvdøve tilstand.

Da vi siden kom i samme klasse, hviskede og tiskede pigerne, fnisede og skævede over til ham og sagde i frikvarteret, at han var *ulækker*. At han *lugtede*, men det var jo bare, fordi han svedte så meget. Når han en sjælden gang blev hørt eller vovede at række fingeren op og havde misforstået et eller andet og svarede i øst, når der blev spurgt i vest, gav klassen sig til at buhe og som én stemme lød det i kor: – *Holger, Holger*.

Holger blev rigtig varm, endnu rødere i hovedet end ellers og sad tyk og sagtmodig og stirrede ned i bordpladen og smilede underligt.

Jeg besøgte ham jævnligt hjemme, hvor han boede med sin mor. Hans søde, lidt forkuede mor var glad for at tage imod de få kammerater, der kom forbi, når der

ikke var andre at lege med. Den stod tit på kage og sodavand om eftermiddagen hjemme hos Holger, selv om Holgers mor ofte skændte på ham, mens vi var der, og jævnlige bebrejdede ham, at han ikke var lige så god til sine lektier, som vi. Når hun fremhævede mig på bekostning af Holger, langede han i raseri ud efter mig, og så skændte hun endnu mere.

* * *

Jeg forklarede senere læreren, at jeg faktisk ikke vidste, hvordan det egentlig var startet den dag. Kun at der midt i et spisefrikvarter pludselig var opstået en frygtelig tumult og råben lige uden for klasseværelset på gangen, hvor tøjet hang på knager. Vi løb selvfølgelig alle sammen ud og stimlede sammen bag den ring af kammerater, der allerede havde samlet sig og stod og råbte heja, heja, heja. Inden for cirklen af kammerater kunne jeg skimte Holger og Anders.

Anders stod hvid i hovedet med knytnæverne anlagt ligesom Ingemar Johansson lige overfor Holger, hvis ansigt var frygteligt ophovnet og maltrakteret. Anders stod med vilde øjne som i en blodrus og svajede frem og tilbage. Holger stod overfor ham og stirrede bare tomt ud i luften med hængende arme. Uden at forsøge at forsvare sig.

– Heja, heja, heja, lød det taktfast fra ringen af drenge uden om, og pludselig plantede Anders begge knytnæver lige i masken på Holger, som fik næseblod. Det ene øje blev blodrødt og hævede voldsomt.

Det gik op for den lille gruppe af ophidsede drenge, der stod inderst, at det ikke længere var for sjov. At det faktisk pludseligt var blevet *rigtigt* alvor. De kom til besindelse, da de så Holgers voldsomme blodudtræd-

ninger. Han vaklede og var ved at besvime. Flere lagde sig nu imellem. To-tre af de største drenge holdt Anders tilbage med magt, inden han, som nu havde hidset sig selv op til en slags momentant vanvid, nåede at lange Holger endnu flere på tæven.

Det blev Holgers sidste dag i klassen. Efter at en af lærerne havde fulgt ham hjem, fik vi besked om, at han var blevet taget ud af skolen. Da vi modtog nyheden, blev der pludseligt meget stille i klassen. Vi skottede ned til Anders, som prøvede at se overlegen ud. Som om det hele ragede ham en papskid.

Nogle uger senere vovede jeg at ringe til Holger. Det var hans mor, der tog telefonen. Hun fortalte, at Holger var kommet på kostskole. Efter en lille pause sagde hun med fortrolighed i stemmen, at det nu også nok var det bedste, for Holger havde jo altid været sådan en *vild* dreng.

* * *

Jeg fik øje på ham på Gammel Kongevej gennem vinduet inde fra antikvarboghandleren. Selv om der var gået hen ved 45 år, var han forbavsende let at genkende. Den samme ludende gang. Den samme store, uformelige krop. Jeg betalte for min bog, og krydsede over gaden til ham.

Han blev både overrasket over at se mig og glad. Vi fulgtes og kom op til „90'eren“, hvor vi styrede ind og bestilte fadøl. Holger fortalte, at han var pensioneret nu. Førtids. Han boede stadig i morens lejlighed, som han havde overtaget efter hendes død. Gift? Nej det var han aldrig blevet. Det var ikke rigtigt blevet til noget. Tiden var ligesom bare gået. Han spillede lidt

bridge i ny og næ, men så ellers ikke noget til nogen af dem, vi begge havde kendt dengang fra vejen og skolen.

Vi sad lidt og sludrede om løst og fast. Efter en tid døde samtalen ud. Jeg gav praj til tjeneren, betalte og trykkede Holger i hånden. Jeg havde pludseligt fået dårlig samvittighed.

– Hyggeligt at mødes igen, du gamle, og lad der nu ikke gå femogfyrrer år igen. Det lo vi af, mens jeg skyldbekendte samlede min frakke op fra stolen, gjorde honnør med et par fingre og forsvandt ud af døren.

Det sidste jeg så var, at Holger kaldte tjeneren over for at bestille en ny omgang.

Duksen

Lasse og Holger repræsenterede de to absolutte modpoler i klassen. Og mens taberen med de dårligste karakterer, Tykke-Holger, var udsat for ringeagt og hån, var Lasse, klassens duks, genstand for langt mere blandede følelser – for det meste beundring og misundelse. Og når det en sjælden gang gik galt: Skadefryd. Er der noget at sige til, at vi i stilhed godtede os lidt, når det helt undtagelsesvis gik bare lidt halvskidt for Duksen, og han „kun“ scorede et mg kryds i fysik. En karakter jeg ellers ville have cyklet fløjtende hele vejen hjem over.

Men ikke Duksen. Han fik fandeme tårer i øjnene, da jeg så ham vakle ned på plads, efter at fysiklæreren havde føjet kvartalets seneste eksaminationskarakter ind i den store gulbrune bog, som han altid havde liggende opslået på skødet. Med en fyldepen, der krattede uheldsvangert i øregangene ud over hele fysiklokalet, indførte han sirligt vores som regel elendige karakterer i én lang ulidelig kolonne, så vi angstfyldte selv kunne sidde der og regne ud, hvornår den næste truende tavleeksamination skulle finde sted.

Lasses gennemsnit fik os til at gispe, når karakterbøgerne blev runddelt personligt af rektor hvert kvar-

tal. En nervepirrende begivenhed, hvor rektor med opskruet patos uddelte bøgerne efter alfabetisk orden. Hvilket med mit navns begyndelsesbogstav som regel bibragte en tidlig skarp smerte. Klassens gennemsnit og klassens laveste snit stod anført i hver eneste bog til skræk og advarsel. Til min lettelse var det laveste snit ikke identisk med mit. Det tilhørte kronisk Holger. Lasse delte overhovedet ikke vores bekymringer. Han lå uden for konkurrence både i skolen og siden hen på universitetet.

Efter mange års uafbrudt slid, utallige ministernotater, hvis skæbne nu er, at de fleste formentligt ligger bortgemt i støvede, ministerielle arkiver – hvis de da ikke er brændt efter edb-alderens indtræden – og efter års dyb bekymring over, om det nu også ville lykkes, kronedes hans bestræbelser med den ultimative ud nævnelse: Han blev omsider topembedsmand.

Vi mødtes efter karrierestarten nogle gange til mid-dage, og da han hørte om min vankelmødige gang gennem forskellige ministerier og styrelser med stadigt kortere interval, advarede han mig med den for ham så velkendte kloge stilfærdighed.: Nu måtte jeg til at passe på, at jeg ikke endte som *flakke*.

Jeg endte som flakke, mens han blev på posten. Han var „stayeren“, og jeg var „sprinter“. Jeg tog i få korte, vanvittige øjeblikke i ekstase den gule førertrøje på, men som haren lagde jeg mig i grøftekanten og faldt i søvn, efter at skildpadden var løbet agterud. Mens skildpadden sejt, roligt, langsommere, men uden sidespring og uden distraktion, vandt løbet.

Hver eneste dag i de år vi gik i samme klasse kom han stille og roligt ind i klasseværelset om morgenen,

altid til tiden, velforberedt, klarøjet og klar til dagens tekst, som han møjsommeligt havde gennemgået dagen før uden at åbne for radioens popmusik, mens vi andre spillede fodbold, kørte på knallert og med bankende hjerte stjal os til det første rigtige kys fra den mandeløjede en aftenstund i Grøndalsparken. Alt imens dette skete, og vi voksede og blev delvise rødder, sad han ved den grønne lampe. Han og hans mor.

I middelalderen ville hun være blevet brændt på bålet. Nu var hun i stedet den evige grib på Duksens højre skulder, med næb og hvæssede klør. Terpede og indprentede ham under matriarkal hypnose de krav, livet stillede – læs: som hun stillede. Krav som siden ville gøre ham til den mand han blev: en flittig, lidt forknyt, bekymret og umodig mand med livrem og seler, uforandret, selv efter at han var blevet udnævnt til topembedsmand, hvorved gribben for øvrigt omgående udåndede.

Frem for alt bekymret. Bare det nu gik godt nok alt sammen. Han veg siden hen aldrig fra den sikre vej. Da hans to børn skulle konfirmeres, betroede han mig på dagen, så lavt at børnene ikke kunne høre det, at han ikke troede på Gud. Ikke på den måde i alt fald, men hvis nu det viste sig, at han havde taget fejl, havde han i alt fald givet børnene en livsforsikring. En livsforsikring i tilfælde af død. En ekstra billet i baglommen hvis himmeriget i den form, præsten prædikede, så alligevel eksisterede. De var dobbeltdækket.

Vi var der siden alle sammen til 50-års fødselsdagen, gutterne fra dengang. Der havde jo ikke været tid til at stifte nye forbindelser midt i lektielæsningen, naturligvis – og med gribben på skulderen. Det selskabelige havde han og konen klaret perfekt via hans

stilling i ministeriet, som medførte masser af tjenstligt betingede udlandsophold og rejser med adgang til et glas eller to, en reception i ny og næ og en middag her og der på ministeriets regning og risiko, betalt over diæterne. Som regel gik han tidligt hjem og på hovedet i seng, så han var klar til morgendagens tekst. Stille og roligt cyklede han år efter år fra hjemmet i yderkanten af byen ind til magtens centrum omkring Christiansborg med mappen på baggebæreren.

Der var, i hele hans væsen og i hans holdning til det virke, han havde valgt, og i den måde han var i stand til at udøve det på, noget misundelsesværdigt. En stille tilfredshed ved en uhyre travl hverdag, som han styrede med ro og overblik. En gave var det vel, et liv i rolig rytme, tryghed og ja, egentlig også noget hyggeligt. At arbejde midt i den smukke, indre by, fuld af brostensbelagte gader, kobberspir, kanaler og cykelstier. En by, hvis dragt med passende mellemrum blev fornyet af skiftende årstider, en inspirerende variation som ledsagede ham på hans daglige cykelture til og fra arbejdspladsen i samdrægtig og sund asen med tusinder andre cyklister. Altid på den samme sti på samme tidspunkt mødte jeg hans magre skikkelse. Hans liv var på mange måder blevet en direkte forlængelse af vores fælles studieår. De gamle knirkende trapper lød ligesom dengang, da de førte op til auditorierne. Den pludselige kontrast ved mylderet i den indre by for en stund uden for kontoret, lige som dengang, hvor vi drev væk fra de stille timer på læsesalen for at samle tankerne. Ministeriets kantine havde nu afløst studenterkantinerne omkring Vor Frue Plads. Selv de gamle studiekammerater var fulgt med, de velkendte, trygge

ansigter, som blev hans kolleger dag efter dag, år efter år. Rammen var bare flyttet en kilometer eller to længere mod sydøst mod Slotsholmen.

Det, jeg misundte ham, var ikke karrieren, racet. Det var hans evne til at møde miljøet med denne uforstyrrelse, dette flegma, der trak i mig. Hans glæde ved fordybelsen i detaljen. Lige ned til vores møder i velfortjente pauser i Det Kgl. Biblioteks Have, når vi efter aftale nu og da fandt sammen, gerne en sensommerdag mens alting endnu duftede, og den eneste lyd, der hørtes, var det korte smæld fra en cykellås, der blev åbnet. Han var, sådan så jeg ham, en lykkelig mand. Et usårligt menneske var han.

Og så en dag, år senere i London hvor jeg holdt til, for ikke så længe siden, fik jeg en overraskende opringning fra ham fra Heathrow Airport. Han var mellemlandet på vej mod fjernere egne. Flyet var forsinket, om vi kunne spise middag på hans hotel i nærheden af lufthavnen? Da jeg kom, stod han i hotellets foyer med ryggen til og så ud mod den mørke aftenhimmel, gennembrudt af de grønne og røde blinkende lys fra fly på vej til og fra den travle landingsbane. Da han vendte sig om, fik jeg noget af et chok. På bare otte år var han ældet ganske voldsomt. Han havde tidligere altid haft et næsten Peter Pansk ansigt, ikke ulig Cliff Richards – samme mørke hår, lidt krøllet, og en slank, næsten mager krop, asketisk som han var, en indstilling helt ulig os andre. Nu var håret næsten gråt, og der var dybe furer langs mundvigene.

Vi gik ind i hotellets restaurant. Som altid var hans bestilling beskeden. Mad interesserede han sig ikke for, lige så lidt som for de fleste andre verdslige goder.

Det, der betød noget, var stadig arbejdet og den efterhånden betydelige bankkonto fyldt op med blandt andet diæter, hans børns uddannelse og hans viden om pensionens trygge eksistens. Alt det der hidtil – sammen med den trygge ramme om arbejdet – havde holdt hans indbyggede, altid nærværende bekymring over livet på en vis afstand. Indtil i dag.

Han så over på mig, og jeg kunne se, at noget var forandret. Der var kommet et nyt skær af uro i hans mørke øjne. Vi spiste i næsten tavshed, og jeg var ikke sikker på, at jeg overhovedet ville komme det, der tyngede ham, nærmere. Han var ikke en åben natur. Og så alligevel. Måske var det det neutrale miljø, vi befandt os i, rødvinen, hvad ved man. Men pludselig åbnede han op. Stemmen porøs og forfalden.

Han var på vej til USA til datteren. Den kønneste, mørkhårede unge pige. Jeg huskede hende så ganske udmærket fra et ferieophold hos familien godt 10 år tidligere. Nu lå hun på en klinik i New York, ikke andet end skind og ben. Igenem de senere år havde hun udviklet en stadig mere udtalt spiseforstyrrelse, som var gledet over i egentlig anoreksi. Og først for kort tid siden, hvor hun var blevet totalt afkræftet og havde mistet evnen til mentalt at protestere, var det lykkedes ham og hans kone at overtale hende til behandling. Måske det var for sent. Han brugte adskillige medicinske vendinger, jeg ikke var helt fortrolig med. Det var tydeligt, at han var velbevandret i terminologien omkring hendes lidelse, da det havde stået på så længe. Han var blevet en del af hendes behandlerteam så at sige.

Det var startet lige efter studentereksamen, hvor hun havde fået pæne, om ikke spektakulære karaktere-

rer, og hun måtte derfor vente et helt år på at komme ind på lægestudiet. Året efter måtte hun gå en eksamen om, og siden da ... Hun boede endnu hjemme, og han havde da også foranlediget, at hun fik noget ekstramanuduktion ... – Det var nu ikke, fordi de havde pacet hende frem, han så over på mig, ligesom undseligt. Han kendte åbenbart alt til det anorektiske syndroms klassiske baggrund: Den velbegavede pige med de overambitiøse forældre etc. Jeg ville nu også have været overrasket, hvis ikke ug-drengen fra dengang selvfølgelig stadig kunne lektien.

Han sad og stirrede ned på rødvinpletterne på du-gen, mens han fortalte. Som om løsningen, helbredelsesmantraet for datteren var at finde et sted blandt brødkrummerne. Jeg forsøgte at trøste ham, så godt jeg kunne i de par timer, vi havde sammen, men jeg kunne mærke, at jeg ikke var til megen hjælp. Det var måske ikke så mærkeligt.

Jeg iagttog ham stjalent under samtalen og tænkte mit. Hvordan jeg så på det. Tænkte på, hvordan gribben med de dybe klør, hun havde sat i *ham*, så alligevel umærkeligt havde overlevet ikke kun én generations formning, men to. Hvordan heksen havde sat sit ar ikke kun i hans sjæl, men i alt hvad han senere ville komme til at forme. Hvordan pligten, skemaet, forventningen, den i bund og grund aldrig tilfredsstillede ambition om at blive til stadigt mere, hævde sig, koste hvad det koste ville, midt i hans stilfærdige men effektive hverdag nu var blevet nedarvet og videregivet til datteren som en forbandelse. Og her havde jeg gået og anset ham for verdens lykkeligste mand. Ambitionerne indfriet, rammen fyldt ud.

Og så alligevel sad han der og vidste det ikke en-

gang selv. Vidste ikke trods alle sine ug'er, at det var det ubevidste, det uudsagte, den stiltiende, jernhårde forventning om videreførelse af det, han stod for, der var skurken. Den unødvendige jagt på sin egen skygge. Denne *evige sult* efter succes, som han selv var blevet indpodet, en succes han havde smagt så relativt smertefrit, som nu var den dybereliggende årsag til den blodigste ironi: At datteren nægtede at tage føde til sig.

Han forstod det, kunne forklare det på det bevidste plan, som en lektie, han havde lært. At man ikke måtte pace sine børn, etc. etc., at det ville kunne gøre dem skade. Men han så aldrig det andet lag, det dybe lag i sig selv, det hypnosen havde gjort ved ham. Den matriarkalske hypnose, som han var blevet underkastet, og som han på de mest subtile betingelser havde vide-reudøvet. Derfor havde han heller ikke svaret på årsagen til datterens tilstand, selv om det forekom en udenforstående iagttager indlysende:

At hver gang hun så sig i spejlet, sagde til sig selv, at hun var tyk og uattraktiv, talte hun i en lige så subtil kode til sig selv og selvfølgelig til ham. Hun fortalte sig selv, at hun var uelsket, fordi hun ikke kunne indfri sine ambitioner, læs hans ambitioner, læs hans mors ambitioner. Gribben sad lige så tungt på hendes spinkle, magre skuldre, som de i sin tid havde siddet på hans. Og hvis alting gik, som man kunne tro, at det ville, ville hun om føje tid midt i denne stilfærdige, flittige families midte segne og få brug for den ekstrabillet, han så viseligt havde udstyret hende med til himmeriget. Den der garanterede hende, forsikrede hendes indgang til den evige frelse, hvis altså verden alligevel var indrettet, som præsten havde prædikeret hin dag, da hun og broderen blev konfirmeret i deres

stiveste puds. Jeg huskede pludselig hans glæde og stolthed bagefter.

Skal jeg virkelig fortælle slutningen? Om hun døde, om hun levede?

Jeg har besluttet mig for at skåne min gamle ven. For ikke at ville slutte denne beretning med at afsløre datterens skæbne. Det vil tage opmærksomheden væk fra det egentlige.

Viden om datterens videre skæbne er ikke så vigtig som erkendelsen af, at hun under alle omstændigheder allerede *var* blevet et offer. Hans frihed blev ofret for at tilfredsstille en grum kvindes sygelige ambitioner, og datteren blev hans offer. Hun mistede *sin* frihed, fordi han aldrig magtede at generobre sin, måske end ikke interesserede sig for den, men blot lod hver dag ureflekteret følge den næste uden nogensinde at gøre oprør. Selv ikke efter den dag, han havde opnået sin toppost og gribben døde.

Men hvis min anskuelse om hans lykke ikke længere holdt vand, så kunne man i alt fald med sindsro slå fast, at en *flakke*, det var Duksen i hvert fald ikke.

Havkatten

Det jeg husker bedst ved Fritz var, at han havde nogle rigtig store, grimme vorter på begge hænder. Og at hans ene fingernegl var så utrolig lang og gullig. Det var den, han brugte til at spille guitar med.

Han rullede sine egne cigaretter. Trak det fine, tynde papir forsigtigt ud af en lille blå metalæske. Bredte det omhyggeligt ud i en slags mini rullemappe af en slags hærdet strå og fiskede tobakken op med de vortede hænder. Så anbragte han tobakken ved forsigtigt og omhyggeligt at ryste og sprede den ud i hele papirets længde, hvorefter han lukkede mappen om papiret og rullede den frem og tilbage. Langsomt og forsigtigt, mens han fortalte, hvad han havde sparet ved at gå over til at rulle cigaretterne i stedet for at købe smøger hos købmand Palmehave.

Til sidst langede han tungen ud og vædede papiret, dér hvor der formodentlig sad en lille strimmel klister, fiskede cigaretten op, knipsede det overskydende tobak fra begge ender af den groteske udseende cigaret ned i den lille, blå metalæske. Lukkede den, pakkede det hele sammen og stak den med en karakteristisk opskydning af den højre skulder ned i sidelommen på den slidte, surt lugtende jakke. Og tog så samtidigt et

gammeldags fyrtøj frem, som lugtede stærkt af benzin og tændte cigaretten og pulsede voldsomt et par gange. Han stak selvbevidst den store hage frem over bordet mod mig, mens han med velbehag inhalerede så voldsomt, at en tredjedel af cigaretten var brændt op allerede efter det første sug.

Fritz boede med sine forældre på Pile Allé i en ret beskeden lejlighed på fjerde sal, en lidt trist, mørk gulstensejendom, lige i svinget ud mod Søndermarken. Fra hans vindue i det lille, hyggelige værelse med de skrå vægge og plakaterne af Ella Fitzgerald og Leadbelly kunne man lige skimte træernes kroner ovre i parken.

Han var umådeligt grim. Så grim at pigerne i panik gemte sig for ham til gymnasiefesterne. Tidligt modnet, højt begavet og godt skåret for tungebåndet hævnedede han sin vanskæbne ved at manipulere os og hævde sig.

Når den lille dværgagtige oldtidskundskabslærer kom ind i klassen, og vi nødtvunget, lidt respektløst med tøvende besvær rejste os for ham, hvislede Fritz med sine tykke læber til mig fra sin plads ved siden af lige foran katederet: – *Helt* op på tærerne.

Gøre andre mindre end dig selv. Det var hans metode. Og den virkede.

Han fyldte selvsagt meget i klassen. Kunne dirigere stemningen blot ved at slå en latter op. Hvorefter han vendte sig om mod resten af klassen, gjorde en heppe håndbevægelse med de vortede fingre, og straks rejste der sig som på kommando et latterbrøl. Ondt og

vedvarende tordnede latteren endnu en ulyksagelig og uerfaren lærervikar i møde.

Mens vi andre racede af sted på „rigtige“ knallerter, kørte Fritz, der kom fra en mindre velstillet familie, på en decideret „dameknallert“, en højst foragtelig Velo Solex.

Og når vi tog pigerne med til Beatles-koncert og holdt dem i hånden, hævnedes han sig og udsprede rygter om pigerne og satte os op mod hinanden.

Han var havkatten i hyttefadet.

Og så en dag på vej hjem til Pile Allé fik han, af Gud ved hvilken grund, fingrene ind i hjulet på Velo'en og røg bah-buh på Frederiksberg Hospital. Bare for en sikkerheds skyld gav de ham en stivkrampevaccination og et skud penicillin.

Det var der ikke noget særligt usædvanligt i. Bortset fra at lige han ud af én million ikke kunne tåle enten det ene eller det andet af stadset. Han udviklede en allergisk reaktion, fik rygmarvsbetændelse og svævede mellem liv og død. Lammet fra halsen durk forbi den vortede guitarfinger og lige ned til storetæerne.

Mie med klassens tungeste bryster og ditto hjerne fik efter nogen tid som den eneste så ondt af ham, at hun samlede ind til en modstræbende buket blomster, som hun en forårsdag egenhændigt tog ind med på hospitalet.

Hun kom tilbage og fortalte, at Fritz havde fået det *meget* bedre. Relativt set i alt fald. Nu var han „kun“ lam fra navlen og nedefter, som hun udtrykte det. Han

kunne endda selv rulle cigaretterne igen. Og guitaren var kommet ind og stod i sygeværelsets hjørne.

Hun fortalte så, med røde, indignerede pletter på kinderne, hvordan han havde spillet for hende og lokket hende over til sig, hvor han, mens hun havde siddet helt ovre ved sengen med lukkede øjne og drømmende lyttet til tonerne fra hans ekvilibristiske legen med strengene, pludseligt havde mærket hans hånd lukke sig om hendes ene – og må man medgive til Fritz' ubetingede forsvar – *satans* fristende bryst.

I raseri havde hun taget flugten. I skyndingen havde hun alligevel nået at tage blomsterne med tilbage. Dem forærede vi vores vikar i latin, frøken Thorupgaard, som alligevel skulle holde op.

– Næh, hvor er de dog smukke, sagde hun og sendte klassen et usikkert smil. Nogen succes havde hendes gæsteoptræden langt fra været.

Fritz fik sin studentereksamen i august, samme år som vi andre. Med et tårnhøjt gennemsnit selv om han på grund af fravær måtte op i fuldt pensum.

Vi var en 6-7 stykker fra klassen, der tog op til sanatoriet i Hornbæk, hvor han nu var indlagt, for at sige tillykke. Vi sad i hans lille værelse med hver sin øl. Han sad i rullestolen med huen på hovedet og den hjemmerullede smøg i den store flab. Vi rev vittigheder af os, grinede lidt anstrengt og kørte så i tavshed tilbage til byen.

Siden hørte jeg kun lidt til, hvad der var sket med ham. Hans liv tog helt andre veje end mit.

Det ville være sket under alle omstændigheder.

Også selv om han aldrig havde fået de dersens vortede
fingre ind i den der Velo Solex.

Der er glat på Grøndals Parkvej

Da jeg var godt fjorten år, var mine forældre og jeg en sensommersøndag til frokost hos Charleys forældre. De boede i en lille lejlighed overfor K.B. Hallen, lige ved sporvognenes endestation. Charleys far var blevet taxachauffør, fordi han havde måtte lukke et lille enmands skrædderværksted, han ikke længere kunne få til at løbe rundt. Charley og jeg kedede os temmelig bravt, og vi sad ved frokostbordet i den indelukkede lejlighed og surmulede.

– Stik I bare af, sagde Charleys far, og det lod vi os ikke sige to gange.

Vi spurtede ned, fandt cyklerne frem, drønedes Damhussøen rundt og tog den ud over Damhusengen. Alle vegne hvor vi kunne forcere terrænet, lå vi hen over styret og racede derudaf, og en god times tid senere vendte vi tilbage, svedige og forpustede. Og så var det Charley fik en idé. Charley fik altid så mange skidegode idéer. Han stod der med sin blanke cykel, kiggede på sin fars taxa og grundede lidt.

– Vent lige, og han tog den i firspring op i lejligheden, og kom tilbage med nøglerne til bilen.

– Kom, sagde han, og vi låste os ind, hvor Charley

åbnede for bilradioen, og et stykke tid sad vi og lyttede til damestemmen, som kommanderede rundt med Charleys fars kolleger over hele byen.

– Når hun siger, at der er glat på Grøndals Parkvej, forklarede Charley mig, – så er strisserne ude med fartkontrollen. Skulle vi ikke lige tage ned og se, om de nu også er der? Den var jeg mægtig med på, og skulle allerede til at stige ud af bilen, men det var ikke det, Charley havde i tankerne.

– Nej, for fanden, vi kører derned, sagde han, satte nøglen i tændingen og startede vognen.

– Er du sindssyg, sagde jeg og sprang ud. Charley fik den i gear, og ti sekunder senere havde han torpederet den foran holdende bil. Min far var ikke i noget særligt godt humør, da vi tog hjem efter frokosten.

– Hvordan kunne I også finde på det? Og jeg forsøgte forgæves at forklare, at det var Charley, altså, der havde...

Charleys forældre flyttede kort efter permanent til deres lille sommerhus i Greve, og i mange år så jeg ham ikke. Men godt 20 år senere stødte jeg ind i ham til en større reception i den indre by for indvielsen af et nyt forretningskoncept inden for edb-branchen.

– Charley! Han stak på næven og gamle ven. Vi krystede hinanden. Udvekslede minder, og kan du huske min fars taxa. Charley lo, og jeg kunne se på hundrede meters afstand, hvor *smart*, han var blevet. Jeg kunne overhovedet ikke forbinde ham med den bumsede knægt med de store røde ører, som oprindeligt havde strittet, og som først havde ledt mig til genkendelse, skønt jeg godt kunne se, at der var gjort, hvad der var kirurgisk muligt for at få dem lagt tættere ind

til hovedet. Håret var redt bagud helt fremme fra panden og slog nogle gevaldige brillantinekrøller i nakken. Jeg havde engang set noget lignende i en film med Alain Delon.

Han var ulastelig klædt i sit skræddersyede, mørkeblå jakkesæt, og kæften gik som et møllehjul. Jeg følte mig som lidt af en bums, som jeg selv stod der, lidt varm i en let krøllet jakke og tilfældigt slips, ankommet direkte fra en lang dag på advokatkontoret. Helt sikkert havde den meget attraktive pige ved hans side, som det fremgik af små signaler og beundrende sideblikke, mere end et flygtigt tilhørsforhold til ham.

Charley, konstaterede jeg, var i en alder af godt 35 år blevet verdensmand.

– Kig dig omkring, du gamle. Han slog ud med armen, og først nu gik det op for mig, at det var *Charleys* reception. Et nyt firma midt i den indre by, 8000 kvadratmeter hightech og arkitektegnet møblement, store glaserud ud mod hovedgaden, 75 ansatte og hele baduljen. Vi gik over i den i dagens anledning opsatte bar, og Charley fortalte løst og fast om, hvordan livet havde formet sig.

Ejendomshandel i stor stil, afskrivningsprojekter i kommanditistgenren og en vekselererbutik – en ne-bengeschæft, som han kaldte det – hvor han havde været på forkant med udviklingen og indført edb før de andre og solgt det hele, før de store drenge overtog markedet. Og nu var det så igen noget med edb og informatik, som jeg ikke helt forstod.

– Og det allerbedste, ved du, hvad det er, lo han. – Jeg gik i den her elendige, lille kommuneskole nede ved

Jersie Strand, og især var historielæreren evig og altid på nakken af mig og fortalte mig dagen lang, at jeg aldrig ville blive andet end anden rangs mælkedreng, hvis jeg altså var rigtig heldig og kunne finde et tolerant mejeri.

– Sidste år fandt jeg så historielæreren privatadresse, og en eftermiddag ringede jeg og spurgte, om jeg måtte komme forbi. Jeg afslørede ikke, hvad det var, jeg ville.

– Han var temmelig overrasket, men vi fik da et møde i stand. Og da jeg så stod i døren til hans lille lorteforstadsbolig, så stak jeg ham fandeme min slutopgørelse fra sidste år, bare sådan, og det var mig, du sagde, der ville ende som mælkedreng. Det var fra året, hvor jeg havde haft en skattepligtig indkomst på fire millioner, og det udtryk, jeg så på hans fjæs, var alle fire millioner værd. Han fik sgu sved på panden og blev helt svimmel, og måtte sætte sig ned. Hold kæft, hvor jeg tog røven på ham. Han var helt krøllet i hovedet, da jeg gik.

– Jeg er Ballerups største skatteyder, og hvis det sner, og jeg klager til kommunen over manglende sne-rydning, så kommer borgmesteren sgu selv ud og fejrer, hvis de står og mangler folk.

Vi lo, og lidt senere gled jeg ud i byen igen.

Jeg må ærligt tilstå, at jeg ikke kunne sige mig fri for at være *lidt* misundelig på Charley, selv om det ikke er den følelse, der kommer først til mig, men det her var næsten for meget. Vi havde jo kendt hinanden som drenge, og man kan vel aldrig helt lade være med at måle sig med sine kammerater. På falderebet havde vi aftalt at spise frokost sammen i Kgl. Dansk Yachtklub,

hvor han selvfølgelig var medlem, men jeg hørte aldrig fra ham igen.

Det var vel en seks-syv år senere, at jeg fik en opringing på advokatkontoret. Charleys far. – Om jeg kunne komme ud og snakke om noget angående hans søn? Det var ikke noget, han kunne tale om i telefonen.

Jeg ankom en sen eftermiddag til den lille lejlighed ved K.B. Hallen, hvor spurvognene havde haft deres endestation. Charleys far var flyttet tilbage efter Charleys mors død. Det hele lignede sig selv. Charleys far var blevet gammel, og for første gang kunne jeg i det lidt indsunke ansigt se, hvor Charley havde stritørerne fra. Vi sad i eftermiddagslyset, og Charleys far så ud ad vinduet.

– Det er ikke nemt for mig at tale om, sagde han med brudt stemme.

Og så fortalte han mig langsomt og med mange pauser hele historien. Hvordan Charley allerede som helt ung havde vist visse tegn på, at hans naturlige hæmninger manglede.

– Du husker nok taxaen, sagde han med et stille smil. Men den blev efterfulgt af en hel serie småforseelser, som var ved at tage livet af hans mor, hvis de ikke rent faktisk gjorde det. Og Charley kastede sig ud i forretningslivet. Startede det ene mere vanvittige projekt efter det andet, slog langt større brød op, end han kunne bage, brugte nye selskabskonstruktioner til hvert nyt projekt, besnakkede bankerne med falske regnskaber og oppustede budgetter, som han overtalte revisorer til at udforme, stiftede sribervis af lån, udstedte til sidst dækningsløse check og dækkede dem så

ind ved rytteri og efterlod det hele igen lige så hurtigt. Mærkværdigvis altid med en hale af næsegrus beundrere i hælene, der var sikre på, at han var *lige* ved at have fat i det *helt* rigtige. Han kom hjem med den ene flottere pige efter den anden, altid elegant klædt, solbrændt og i dyre biler. På et tidspunkt havde han endda anskaffet sig en livvagt, som kørte efter ham overalt i byen i en Mustang, magen til hans egen. Han spankulerede rundt i krokodilleskindssko med en krokodilleskindsmappe i matchende farve, som han havde lænket til håndledet.

Charleys far sukkede. – Og nu har de, efter en ny række berigelsessager og to brandstiftelser, som egentlig „bare“ var forsikringssvig, sat ham ind på ubestemt tid, og det *eneste* jeg ønsker er, at han i stedet får en tidsbestemt straf. Jeg har besøgt ham, og det, at han ikke ved, hvornår han kommer ud, er ved at tage livet af ham. Han har truet med at begå selvmord efter to forgæves flugtforsøg. Det har han truet med så tit, men denne gang er jeg alvorligt bange for, at han mener det.

Vi sad længe sådan, mens mørket sænkede sig. Charleys far i den gamle lænestol i det fjerneste hjørne af stuen. Dagslyset var faldet, så jeg ikke længere kunne se hans ansigt. Gennem vinduet kunne man høre trafikken i den stille stue. Sporvognene var for længst blevet afløst af busser, og gennem vinduesglasset trængte med mellemrum den hissende lyd fra bussernes døre, når en ny chauffør skulle i gang.

Da dagslyset var forsvundet helt, og han ikke gjorde mine til at tænde det elektriske, rejste jeg mig, gav den

gamle mand hånden og lovede ham, at kontoret ville tage sig af sagen. Jeg ville personligt ringe til myndighederne snarest og undersøge mulighederne for at få hans sag genoptaget.

Jeg lukkede døren efter mig, tog den ned ad stentrapens terrazzo og kom ud i den friske luft på Peter Bangs Vej. Stod lidt og overvejede. I det samme kom en taxa forbi. Jeg vinkede den over, satte mig hurtigt ind og gav chaufføren besked om at køre mig tilbage mod byen. Taxa. Trods alt hellere det end bussen.

Det havde været en lang dag, og taxaens bløde, duvende bevægelser fik mig kort efter til at døse lidt hen, da jeg pludseligt opfangede en stemme. Eller var det noget jeg bildte mig ind eller drømte? En skratende damestemme over bilens anlæg: Meddelelse til alle vogne. *Der er glat på Grøndals Parkvej.* Jeg gentager. Meddelelse til alle vogne ...

Jeg måtte have hørt det, for lige efter opfangede jeg chaufførens stemme omme fra forsædet: – Når hun siger, at der er glat på Grøndals Parkvej, så er strisserne ude med fartkontrollen.

Vi nærmede os centrum, og han styrede vognen rutineret gennem den tiltagende trafik. Der var mørkt inde i vognen, og det eneste, jeg kunne se af ham fra det øgede gadelys, var et par ret store ører og så hans tilbagestrøgne hår. Det slog nogle gevaldige brillantnekrøller i nakken.

Jeg huskede, at jeg engang havde set noget lignende i en film med Alain Delon.

Et flyvefærdigt partnerskab

Marion var klassens mindste pige og lignede grangiveligt vores hushjælp. Eller forhenværende hushjælp, for min far havde lige fyret hende, efter at hun systematisk havde tømt hans tegnebog i jakkelommen, hver gang han havde været i bad, for hundredvis af kroner. Hun havde været i psykopatforvaring, men det havde værgeren ikke fortalt min far, da hun tiltrådte.

Jeg husker hende godt. Lille af vækst, et smalt, blegt ansigt, lidt rødlig med denne umådeligt *spidse* næse, der gav hendes ansigt et decideret fugleagtigt præg. „Spurven“ kaldte jeg hende i mit stille sind. Og hende lignede Marion på en prik.

Han var faktisk også lidt af en fugl. At se på. Marions tilkommende mand. En dronte måske med dens store næb og en krop, der ikke var i proportion. Lang hals, stor næse og en lidt hulbrystet, underernæret krop. Nej, måske ikke en dronte alligevel. Det underernærede og næsen ledte egentlig snarere tanken hen på en lidt forpjusket ørneunge. På vej ud af reden, ikke rigtigt ude. På vej.

Intuitivt forstod jeg – og det lå også under overfladen i hele hans adfærd – at han ikke kunne fordrage

sin krop. *Hadede* den faktisk. Og at den gjorde ham usikker. I hvert fald i forholdet til de mange tiltrækkende piger, vores klasse var blevet begunstiget med. Og som langt overstrålede Marion. Pigerne syntes, at han var sød, betroede nogle af dem til mig i et hjørne af skolegården, og så drømmende over mod hans milde ørneansigt under det hørgule, glatte hår.

Men det blev ved det. Han var en undviger i det stykke. Til gengæld brillerede han og soledede sig i timerne i de humanistiske fag. Han havde *sans* for det. Spejlede sit uomtvistelige intellekt i lærernes sommetider spontane overraskelse over hans formåen. Så meget større var hans triumf, når han aflæste forbløffelsen over sin kunnen i deres ansigter.

Ironisk nok besad han trods det fysiske selvhad, en diskret, men umiskendelig ekshibitionistisk selvglæde. Et træk som blomstrede under skole-komedien. Han spillede hovedrollen med bravur, og soledede sig i beundringen. Men stykket krævede heller ikke afklædning. Havde det gjort det, ville han ikke have påtaget sig rollen.

I 3. G blev Spurven og Ørneungen forlovede med to gardinringe. Vi tog det i klassen som en godmodig spøg. Noget lidt barnligt pjat. Der var jo så meget gymnasiefirteri, som ikke betød noget. Bare lidt kredsen om hinanden. I øvrigt regnede jeg med, at det *måtte* være en spøg, allerede fordi jeg kendte hans angst for pigerne. Og hvis der var noget, jeg ikke selv kunne tænde på, så var det jo netop Marion ...

Jeg projicerede min egen ulyst til hende over på ham. *Hvis* man – han – skulle tænde på en pige, måtte det da blive på Mie, ræsonnerede jeg. Som jeg vidste,

og jeg vidste, at han vidste, var grundigt varm på ham. Den uden for enhver konkurrence flotteste pige i klassen. Store tunge bryster, et regelmæssigt ansigt omkranset af langt lyst hår. Smidig talje. Lidt hæs stemme. Og så dette ukomplicerede væsen. Egentlig var hun vel nærmest lidt halvdum, hvilket i alt fald jeg – måske nok lidt ungdommeligt forenklet – anså som en decideret fordel. I den sammenhæng. Det var – måtte – også for ham da være den ultimative katalysator. Var det i hvert fald for mig i drømme. Dagdrømmene inklusive. Men Marion ...

De blev gift kort efter, at vi fik huen på. Ørneungen og Spurven.

Jeg besøgte dem ofte i studieårene og holdt ikke op med at undre mig over, hvad det mon *var*, han fandt behag i.

Og så alligevel. Langsomt gik det op for mig, at det var det *ufarlige*, der tiltrak ham. Hun var den rustne mønt, de forbipasserende havde ladet ligge, og som han samlede op. Som ingen andre havde fundet det værd at bukke sig efter. Men i hans verden var hun værdifuld. Han kunne se noget andet under det uattraktive lag. Hun fordrede ikke mere, end hun kunne give rent fysisk. Og accepterede til gengæld hos ham det, han hadede mest hos sig selv. Hans krop. Det var risikøst. Veksel-forretningen gik op.

Og mens han var den lidt upraktiske drømmer, var hun til gengæld den ærgerrige praktiker, der fik dagligdagen og hverdagslivet til at glide. Selvangivelsen afleveret til tiden, regningerne betalt, børnene indskrevet i børnehaven, efterhånden som det umulige skete,

og de fik et par fugleunger. Og penge lagt til side til sommerferier i telt. I Sverige.

Hun overtog deres liv i hverdagen, og jeg iagttog, hvordan han altid kiggede skjult og lidt nervøst på uret, når vi drak øl og spillede billard på Snoopy Bodega. Det var altid dette lidt jagede udtryk i hans øjne i de år, studieårene, især når vi havde det rigtigt skægt, og tiden snarere burde være blevet suspenderet. En form for skyld hos ham. *Et brud på kontrakten.*

Hun sikrede, da han havde fået sin eksamen, at hans skema blev overholdt som adjunkt. At han kom hjem før tolv fra skolens talrige fester, hvor det vrimlede med nye, fristende „Mier“, hvis beundring han soledede sig i, mens årene gik. Ikke mindst efter at han var blevet superlektor. En beundring magen til den, han havde været genstand for i sin egen gymnasietid, når han overraskede de gamle lærere med sin viden og diskret kroede sig over deres anerkendende udbrud. Det er ikke præcist nok at sige, at han soledede sig. Han var *blevet* solen, om hvilken disse unge, yppige planeter cirklede. Som han mildt og varmt skinnede på og befrugtede. På afstand.

Med årene lærte han, om ikke at elske sin krop, så i hvert fald at acceptere den og ignorere dens betydning i henseende til det modsatte køn. Noget han nu kunne tale helt åbent om: han havde fået en ny selvfølelse. Som han glædede sig over.

Marion forstod det omgående, og den kontrakt, de havde skruet sammen, fik nye spændskiver i hjørnerne. Hendes tilrettelæggelse af deres praktiske liv blev udvidet, fik en drejning og blev til egentlig *kontrol*. Den strakte ikke længere kun til den praktiske og nødven-

dige tilrettelæggelse af hans – deres – liv. Den omfattede ham nu minutiøst i døgnets 24 timer og lagde sig som en klæg dyne over hans totale kontakt med omverdenen.

Hendes økonomiske og praktiske tilrettelæggelse af deres liv blev den legitime og nemme indgangsbøn for kontraktens umærkelige, snigende og gradvise udvidelse, lige ned til begrænsningerne af hans daglige brug af telefonen. Flere af vennerne fra ungdomsårene, herunder jeg selv, faldt fra. Mistede kontakten med ham.

Men så meget fornemmede jeg. At det var en tilstand, han havde affundet sig med. Det hele var alligevel for sent. Alt for sent. Hans selvhad dengang havde ført til en binding af nød eller af angst. Og nu forlangte hun, at også de små bogstaver i kontrakten blev efterlevet.

De uskyldige gardinringes og den efterfølgende ikke så uskyldige kontrakts allervigtigste bestemmelse. Dens ubetingede *uigenkaldelighed*.

How do you do?

Det var en herlig lun sommeraften af den slags, der er som skabt til havefest. Det lave, hyggelige vinkelhus af træ var i ét plan, så det ikke kom på kollisionskurs med den stadig stigende lufttrafik fra Kastrup, og haven lå grøn, frodig, indbydende og ventede inden for den hvide låge i udkanten af Dragør.

Marie tog imod. Hun var solbrændt, smuk og iført en lys kortærmet kjole og det samme kroniske, lidt uudgrundelige smil, hun havde været iført hver eneste dag sommeren igennem to år tidligere, da vi sammen dimitterede fra gymnasiet med hver sin hvide hue. Hendes lange lyse hår faldt lidt ned over hendes ansigt, og med hendes tilbøjelighed til at se på én med ansigtet let bortvendt og dette lidt skrå blik præsenterede hun os for : *Stephen*. Stephen fra USA.

Stephen, høj flot fyr med brede skuldre, mørkt krøllet hår og et par år ældre end Øjvind, Tom, mig og de andre. Vi stak på næven.

Vi sagde *hello* og *how do you do*, og Maries mor kom ud med drinks på græsplænen. Marie inddrak Stephen med øjnene, og vi drak med og skålede og gloede

fårede, lidt overraskede måske – og vistnok også lidt jaloux.

Han var flygtet fra USA via Canada. Han og fire kamerater. I nattens mulm og mørke og under højst dramatiske omstændigheder.

Vietnamkrigen var voldsomt debatteret og på sit højeste. Bertrand Russell havde sat yderligere brand i den mere begrænsede, hjemlige debat med Russelltribunalet. Den var opkastet som en international jury af intellektuelle, der havde holdt møde året før i Roskilde for at votere om de amerikanske krigsforbrydelser i Vietnam. Sara Lidman, ophavskvinde til bogen „Samtaler i Hanoi“, havde deltaget i en tv-høring om Vietnam, og området foran den amerikanske ambassade på Dag Hammarskjölds Allé var undervejs blevet omdannet til en tilbagevendende hjemlig slagmark. Den lokale aflægger af stridighederne østpå. Der var *gang* i den.

Vi nikkede til Stephens beretninger og hang ved hans læber. Og Marie så på Stephen med sit uudgrundelige blik gennem det lange lyse hår, der halvt skjulte hendes ansigt.

Stephen, Vietnam-desertøren, fredshelten, var OK. Selv om han var mørk, høj, bredskuldret og krølhåret. Og selvom Maries blå øjne lyste, når hun så på ham. Om kap med stjernerne, som blinkede midt mellem de røde og grønne lys fra flyene over Kastrup Lufthavn. Vi drak og festede sommeren igennem, og det blev tit ret sent i det hyggelige vinkelhus af træ, mens vi opildnede diskuterede Stephens beretninger om *Det An-*

det Amerika. Vi forstod det hele og bidrog oprømte til debatten på vores skoleengelsk.

Jeg forsøgte uden held at fokusere og skille lysene ad enkeltvis henad totiden den første nat, efter at vi havde mødt Stephen. I bare tæer med skoene bundet sammen med snørebåndene over skulderen, på vej over den dugvåde græsplæne ud til Øjvinds fars Alvis, som vi resolut kørte i grøften på vej hjem.

Jeg fik bagefter lidt dårlig samvittighed over, at vi sådan lod Øjvind i stikken, efter at vi havde tilkaldt Falck og bare væltede ind i en taxa. Gennem taxaens bagrude fik jeg lige et sidste glimt af hans ansigt. Det lyste ligblegt bag rattet i den stærkt hældende bil. Hans silhuet var en tro kopi fra fotoet – det berømte sort-hvide billede af den døde chauffør sammensunket bag rattet fra kriminalreportagen om Damhusmordet anno 1922. Det var for øvrigt heller ikke ret langt fra virkeligheden. Øjvinds far havde nær slået ham ihjel, da Falck leverede Alvis'en tilbage med buler og bøjet kofanger.

Resten af sommeren ankom vi så til græsplænen uden Alvis, men det forhindrede os ikke i at fortsætte dyrkelsen af Stephen om kap med Marie.

Han flyttede ind på hendes værelse hjemme hos forældrene i Dragør, og Maries mor serverede drinks på græsplænen. Og alt imens han fortalte det hele igen og igen, blev træernes blade langsomt gule. Om flugten til Canada, landflygtigheden, savnet over at måtte efterlade sin søster og sine forældre. Sommetider forlod han huset i Dragør og tog nogle dage væk. Vi forstod det jo godt. Han havde selvfølgelig brug for at være alene. Et menneske i landflygtighed, afskåret fra fami-

lie og venner og på ubestemt tid. Han havde ind imellem brug for tid til at finde sig selv. Gradvis blev vi en del af Stephens gruppe den sommer, mens bomberne regnede ned over Vietnam.

En dag var han pludselig væk. Maries øjne flød over på græsplænen, og hendes mor tog hende trøstende om skulderen og serverede drinks. Han var borte med et af de fly, vi så i horisonten, der blinkede rødt og grønt om kap med stjernerne.

Jeg viste min solidaritet og hjalp Maries far med at flytte en reol tilbage, der ikke havde været plads til på Maries værelse, mens Stephen havde boet der. Vi pustede og baksede, og til sidst var den på plads. Maries seng blev skubbet over i det andet hjørne.

Og så det lille bump, da notesbogen faldt ned og landede på gulvet. Stephens notesbog. Jeg fiskede den op, stak den lidt uartig i lommen og cyklede hjem nordover. Stjernehimlen var denne nat dækket af et tungt skylag, som lovede tidlig efterårsregn.

Notesbogen havde titlen: „The Virgin Traveler’s Guide to Europe.“ Udover brevet, der var stukket ind i den, der havde fritaget Stephen for militærtjeneste på grund af en tilstand, jeg stadig har til gode at slå op i et medicinsk specialleksikon, var der en liste med optegnelse over navnene på hver eneste pige, der havde frekventeret huset i Dragør med visse angivelser, som jeg aldrig har viderebragt.

Jeg brændte bogen, og det gav mig en særlig fryd at brænde hans militærpapirer.

Ikke ret længe efter mødte Marie i øvrigt en høj mørk-

håret fyr med brede skuldre fra Sydafrika, hvis far havde røven fuld af penge, og efter nogle flere drinks på græsplænen serveret af hendes mor, blev hun gift ved et kanondyrt bryllup.

Kort efter at hun var flyttet til Cape Town, holdt Mariés mor i øvrigt op med at servere drinks på græsplænen. Derimod varede det længe, før Øjvinds far helt kunne glemme bulerne.

Det hemmelige rum

Gennem mange år havde jeg den samme tilbagevendende drøm. Jeg befandt mig i min gamle taglejlighed på femte sal for enden af den stejle trappe med de to vinduesfag ud mod Frederiksberggade.

Stue, køkken og bad udgjorde de godt 35 kvadratmeter, som i mine studieår blev en aflægger af juridisk frokoststue. Især hen på eftermiddagen efter manuduktionstimerne, som foregik rundt omkring universitetets hovedbygning ved Vor Frue Plads og ned mod Vartov.

Dengang kom gutterne buldrende op efter manuduktionen, dyngvåde og slæbende og bandede over trappen, og hvornår får du indlagt elevator, der er da for helvede plads til den i baggården. Mapperne fyldt med guldnoter fra universitetsmanuduktionen, te, sukker og lokumpapir, som jeg af en eller anden uransagelig grund altid var løbet tør for. Vi tømte tepotten og bryggede en ny, mens regnen trommede ned uden for det åbentstående vindue mod gården, mens lyset gradvis svandt, og de grønne lodenfrakker blev tørre i den lille entré.

Jeg åbnede døren i slåbrok, og gik straks til den

med at skrive noterne ind i lærebøgerne, mens de andre bryggede teen. Slåbrokken var den synlige følge af en temmelig sen nat på Tequila Bar.

Ude på trappen hørte man hver dag på samme tid den lækre mahognifarvede pige fra mezzaninen i falset kalde op på pornogrosserer: – *hooonney, come and get your curry.*

– Shhy, jeg tyssede på gutterne, når de åbnede døren ud til trappen og abede efter ved at kalde på pornogrosserer i samme høje toneleje.

– Brandgod time, Palle ophidset som altid, du gik glip af det allervigtigste i hele semestret. Bare så du ved det.

Den dag bankede Jørgen lidt forsinket på. Hans forventningsfulde ansigt revnede i et grin, da jeg åbnede. Måbende i slåbrok og øjenhøjde stod jeg ansigt til hundehoved med en Sankt Bernhardshund, som Jørgen havde lånt af Oluf for lirets skyld. Hunden for ind og næsten væltede mig i sine bestræbelser på at tømme mit lokum af lutter tørst efter bjergbestigning af de fem etager, hvorefter den spiste en af mine store pakker mørkt maltet med al min leverpostej og så sig søgende og snusende om i mit køkken efter mere. Jørgen fik teen galt i halsen af grin.

Der var ikke meget plads på de 35 kvadratmeter til en Sankt Bernhardshund sammen med de 5-6 gutter, som netop den eftermiddag højtideligt havde indfundet sig i anledning af den forestående mannequinopvisning. Opvisninger som med regelmæssige mellemrum blev afholdt i bygningen overfor. En enkelt gang tidligere havde Palle ødelagt showet, da han i ophidselse, lige

som hun skulle til at smide bukserne, tændte en smøg. Gløden blev observeret, hvorefter gardinerne røg for

...

– Palle ...kæmpeidiot!

Min drøm var altid den samme. Jeg var igen i lejligheden, og dér, inde i stuen lige bag sengen, opdagede jeg pludselig en dør ind til endnu et værelse, en halvdør, der førte ind til et rum, hvor mit barndoms legetøj var hobet op. En gyngehest, en tromme med rød-hvidt seletøj og min gamle lysebrune læderfodbold, som, da jeg lige havde fået den, var så lækker og ny, så glat og så fin, at der gik en hel uge, før mine kammerater langt om længe fik mig overtalt til at holde op med bare at kæle for den og i stedet bruge den til at spille op ad den hvidmalede garagedør på Troels – Lunds Vej.

Rummet, jeg drømte om, mindede om værelset med de skrå vægge og det ovale vindue, der lå lige bag den unge piges værelse i mit barndomshjem. Der lugtede af æbler, strygetøj og hengemt støv, og gennem vinduet faldt en søvrig solstribе og forvandlede gyngehestens lakerede ryg til det pure guld.

Og nu stod jeg mange år senere foran bygningen igen, og døren forneden stod åben, hvor pornoforretningen dengang lå, som tiltrak gutterne med en ny dimension og jog pigerne langt væk.

En pludselig indskydelse skubbede mig ind og op ad trappen, og jeg stod atter foran døren, som stod på klem ind til min gamle lejlighed. En ung pige hørte mine trin, åbnede helt og så spørgende på mig. Et par håndværkere var i gang, kunne jeg skimte. Hun viste

med stolthed den nyrenoverede herlighed frem. Det lignede i mangt og meget sig selv, indtil jeg vendte mig om.

Og dér – lige dér, var det, at jeg så det: min tilbagevendende drøm var blevet realiseret.

Stuens bagvæg var delvist revet ned, og der var sat en dør op ind til rummet bagved, et rum der dengang udgjorde en del af naboeligheden. Her havde pornogrosserereren haft sit kontor og en seng sat op til den mahognifarvede. Nu var der direkte adgang i forlængelse af „min“ stue.

En dør ind til det rum, hvor gynghesten havde stået og vugget frem og tilbage. Frem og tilbage, som var den kun lige blevet forladt.

– Er det ikke flot?

Jeg mumlede et eller andet til svar og flygtede ned ad den stejle trappe med de evigt grønmalerede vægge, forbi Markussens dør. Den indsunkne gamle mand på første sal, som dengang med sine gammeldags hornbriller altid kunne skimtes fra gaden, siddende dagen lang i sin stille ensomhed, bare kiggende ud ad vinduet på det længst forsvundne liv. For svimmel til at tage trappen, og den eneste gang jeg så ham vove sig ud, slingrede han så voldsomt de få meter ned til avisioskisen, at forbipasserende kom styrtende til. Jeg kom ud og rundt om hjørnet til venstre til Gammel Torv og charcuteriforretningen, Risotto, som var væk.

Bagvæggen var væk, Risotto var væk, og Mette var væk. Nøgen og drømmende havde hun stået i silhuet i karnappen ud mod Frederiksberggade og set ud over byens røde nattelys, mens “ The Mamas and The Pappas “ om og om igen i monoton mono havde spillet min

eneste udpakkede plade efter indflytningen. De samme ekstatiske melodier på den hængende teak-træsgrammofon. *Dream a little dream of me.*

Himlen over byen var pludselig blevet mørk, og forretningskiltene var begyndt at dingle. Jeg fortrød mit besøg.

Jeg satte farten op og nåede Kongens Nytorv, da regnen og et par pludselige stormstød med voldsom kraft fik frugtsælgeren for enden af Strøget til at klamre sig til markiserne, for at de ikke skulle vælte.

Så drejede jeg efter en ny pludselig indskydelse til højre og tog hurtigt de få skridt ned i det halvmørke, stenbelagte rum til den forreste af de to barer i Hviids Vinstue for at søge ly for regnen. Og for mine tanker.

Hævnen

Jeg når lige at komme i læ af regnen, inden det rigtig bryder løs. Lige indenfor i det lavloftede værtshus med det stenbelagte gulv står jeg en tid og ser gennem den halvåbne dør ud på fortovet. Regnen pisker ned. Et rigtig hyggeligt uvejr med både lynglimt og torden ruller i bulder og brag ind over byen denne sene eftermiddag. Kongens Nytorv med rytterstatue og pølsevogne ligger underdrejet i vandmængderne.

Så går jeg helt ind i det hyggelige værtshus. Stemning af kro. Hviids Vinstue er fuld af krinkelkroge og små, mørke og intime rum. Jeg går hele vejen rundt og når igen rummet lige før indgangspartiet, da jeg får øje på en ældre, hvidhåret mand. Han sidder for sig selv. Jeg går forbi ham og sætter mig halvt med ryggen til i det modsatte hjørne. Skotter over til ham. Tager jeg fejl? Nej, jeg tager ikke fejl: der er ingen tvivl. Det er Nicolaisen. Hans tætte, skinnende hvide hår og det sorte, meget kraftige brillestel med de unaturligt tykke glas er ikke til at tage fejl af. Selv om årene har gjort ansigtet det tungere.

Det dumme svin! Jeg har ikke set ham i 28 år.

* * *

Du tager med! Hendes stemme når en hysterisk falset. Billetterne til Mallorca er bestilt og betalt. Hendes bror og svigerinde er ankommet fra provinsen. Hendes stedfar har taget fri i 14 dage, og hendes mor har i et helt år ikke talt om andet end „Turen til Mallorca“. Med l.

Det er med den største anstrengelse, jeg bringer det frem i erindringer. Vi havde slået op, lige før vi skulle af sted. Et uigenkaldeligt brud, hvor jeg havde smidt hendes guldring i kloakristen uden for huset og meddelt hende, at hun kunne tage tilbage til Enrico lige her og nu. Jeg var i alt fald færdig med hende. – Færdig, færdig, færdig.

Jeg kan næsten intet huske fra turen. Altså de ydre omstændigheder. Kan ikke huske, hvor på øen vi boede, hvad hotellet hed, eller noget som helst af den slags. Jeg har ellers under mere normale omstændigheder en rimelig god hukommelse. Men jeg kan rigtigt godt huske, at vi skulle bo i det samme værelse og dele dobbeltseng i tretten smertefulde nætter efter bruddet, mens en forvirret følelse af tiltrækning og frastødning sloges konstant i mig ferien igennem. Jeg var jaloux, såret, deprimeret og rodløs. Amputeret, træt og langt væk fra min dagligdag og fra muligheden af at bearbejde situationen.

Nicolaisen husker jeg allerbedst.

Vi boede på et af disse steder, hvor alting var arrangeret. Halvpension og bustransport til grisefester. Olé. Nicolaisen havde fået anvist et bord i hotellets restaurant ved siden af vores, og vi udvekslede artigheder og stødte ind i ham ved disse tag-selv-arrangementer,

hvor det gjaldt om at udmanøvrere hinanden i bestræbelserne på at nå frem til den sparsomme hummersalat.

Nicolaisen havde lynhurtigt fået øje på min veninde, korrektion: forhenværende, og vupti, først på kanten af en stol ved desserten, så med de karakteristiske sorte briller med de tykke, tilforladelige glas, et blændende tandmil og det distingveret tætte og unaturligt grå hår, manøvrerede han sig ind på min forhenværende papirløse svigermor og fik permanent plads ved vores bord. Alt imens hans forstørrede uglejne klæbede sig fast til hende: til min smertefuldt forhenværende, meget nærværende, yppige, solbrændte veninde. Han var godt 15 år ældre end mig, og havde noget umiskendeligt verdensmandsagtigt over sig på en frastødende, billig måde. Glattunget brugtbilsælgerstype uden hæmnings.

I resten af „ferien“, dag efter dag, ved morgenmaden og igen ved aftensmåltidet smiskede og smaskede Nicolaisen ved vores bord og overtog styringen. Gloede på hendes bryster og befamlede hende utilsløret med øjnene. Lo og rev vittigheder af sig i et væk, skelende til hende for at se, om han nu også gjorde indtryk. Han var ulidelig. Min forhenværende svigermor, syntes han var så charmerende. Måske havde han fornemmet det manglende mellem mig og min netop forhenværende kæreste, for han var grov, utilsløret og fræk i sit frontalangreb. Hvis han ikke havde det på fornemmelsen, var hans facon om muligt endnu frækere.

Hun tog det som lidt af en kompliment. Lagde hovedet koket på skrå, smilede sukkersødt og flirtede lillepigeagtigt. Med Nicolaisen. Og for hver aften, jeg

lå ved siden af hende, eskalerede min skiftevisе jealousy og lyst, kraftigt understøttet af vinen. Jeg var ved feriens afslutning nået gennem 13 forskellige, natlige temaer om, hvordan jeg ville aflive ham. Min yndlingsversion var at drikke ham kanonfuld, få brillerne af ham og smide først dem og derefter ham i hotellets swimmingpool og drukne ham langsomt.

Landingshulenes bump i Kastrup Lufthavn må have været på omgangshøjde med befrielsesbudskabet den 4. maj.

* * *

Jeg ser over på Nicolaisen, og tankerne går på langfart ...

Tjeneren kommer forbi, og jeg bestiller fire store krus fadøl. Få minutter senere rejser jeg mig med krusene i hænderne og går de få skridt over til Nicolaisens bord.

Jeg bøjer mig lidt ind over bordet og ser direkte ned på manden, som i halvmørket og med de stærke briller misser tilbage mod mit ansigt, der ligger halvt i skygge. Han har lidt svært ved at se mig. Det gør ikke noget.

– Daavv, Nicolaisen. Kan du huske mig? En skygge af et usikkert smil strejfer hans ansigt. – Jah, et eller andet ...siger han tøvende. – Jo, jeg genkender stemmen. Og jeg informerer ham om, at vi mødtes på Mallorca i 1968.

Pråsen går op for Nicolaisen, og han stikker i et bredt smil. – Ja, for pokker. Nu kan jeg da godt huske dig – og hende, hvad var det nu hun hed?

– Jeg har købt lidt, du kan styrke dig på for gammelt venskabs skyld, siger jeg, og tager alle fire krus

med iskoldt fadøl, to i hver hånd og hælder det hele ud over Nicolaisens fjæs. Ned ad hans nakke og ned over ham foran. Det vælter ned med skummende humle over hans glatte, tætte grå hår, de sorte briller med de centimetertykke glas, næsen drypper af øl, og videre går det nedefter over hans dyre, ternede sportsjakke, silkeslips, lyseblå sildebensmønstrede skjorte, gulduret og de nydelige bukser med pressefolder som knive.

Han giver et gisp af chok, halvt blindet lukker han instinktivt øjnene, og vil rejse sig op. Så tumler han tilbage på bænken fuldkommen lammet.

Jeg stiller de tomme krus og er ude af døren, før nogen når at reagere ...

....og sådan sidder jeg og ønsketænker, alt imens jeg stirrer over på Nicolaisen, som er uvidende om, hvad der truer lige overfor. Jeg kan se, at han ikke har genkendt mig, selvom han nu har observeret, at jeg vedholdende har siddet og holdt øje med ham i en god halv times tid her fra mit mørke hjørne kun få meter fra ham.

Med et suk rejser jeg mig endelig og finder udgangen. Jeg har intet ønske om at tilbringe mere tid i hans nærhed. Og når alt kommer til alt, er det hele jo også længe siden nu. Så uendeligt længe siden.

Uvejret er ovre. Kongens Nytorv ligger igen badet i sollys. Dette blanke, vidunderlige lys, der ofte følger voldsomme tordenskyll, og som på en god måde renser luften.

Et svineheld

– Det er for *dårligt*.

Jeg kunne tydeligt fornemme – alt for tydeligt, han skjulte den ikke engang – *bebrejdelsen* i Michaels' stemme i telefonen, da jeg to dage før den skriftlige eksamen i Proces tilstod, at jeg *totalt* havde skippet bogen om strafferetspleje.

– Det er for *dårligt*.

Gud, hvor var han dog irriterende at høre på. Jeg prøvede at forklare, at jeg sagtens kunne nå det endnu inden mundtligt. At risikoen jo kun var én ud af tre opgaver, og de kunne lige så godt falde i Tvistemål, Skifteret eller Fogedret.

Og hva' fa'en, vi havde jo lovsamlingen med. Så svært kunne det vel heller ikke være efter alle de krimier, vi havde fået serveret på tv og med vores jævnlige besøg i kriminalretten, forsvarede jeg mig. Men jeg kunne nu godt selv høre, at mit forsvar lød lidt forkølet.

– Det er for *dårligt*.

Han fremturede, og selvfølgelig havde han ret. Efter halvandet år på tredje årsprøve burde jeg have været alle fire bøger igennem. Mindst én gang. Jeg

lagde telefonrøret på med endnu dårligere samvittighed.

Jeg forstod heller ikke, hvorfor jeg havde behandlet netop det fag så stedmoderligt. Det havde ikke fortjent det. Det var for så vidt meget mere tilgængeligt og vedkommende end de andre tre fagbøger. Men sådan var det altså.

Jeg lå og stirrede op i loftet og overvejede situationen. Så fiskede jeg den blå, 214 sider tykke bog om strafferetspleje af Mogens Køktvedgaard op fra gulvet. Det var fuldkommen håbløst at forsøge at danne sig bare et overblik, og frygten for at forplumre mine øvrige omhyggelige forberedelser ved et vanvittigt marathontløb og læse godt 150 siders pensum på en dag var reel nok. Jeg kiggede indholdsfortegnelsen igennem og bladede formålsløst lidt hist og her. Kun ét eneste sted i bogen havde jeg efter en tilfældig forelæsning indføjet en note: „se Juristen“ med en tilføjelse, angivelse af årstal og sidehenvisning.

Jeg stirrede længe på noten. Her var måske en idé. Hvad med at slå den skide ensomme note op og se, hvordan stoffet blev behandlet fra en praktisk-teoretisk vinkel? Finde nøglen, skalpellen, skrælle alt det doktrinære hokusfokus af og nå ind til kernen.

Jeg fandt det grønne shirtingbind frem og gav mig til at læse de to-tre sider, hvilket straks var mere overskueligt. Artiklen handlede om muligheden for at fremme tilståelsessager, når tiltalte personligt udeblev, selv om der kunne blive tale om en straffedom, der inkluderede rettighedsfortabelse. En lang teoretisk diskussion.

Med et suk lagde jeg det hele fra mig og overlod min skæbne til lovsamlingen. Så svært kunne det vel heller ikke være.

– Det er for *dårligt*. Michaels ord lød igen og igen i min underbevidsthed, mens jeg faldt i en urolig søvn.

Den næste dag lod jeg bøgerne ligge og gik i stedet en lang tur og forberedte mig mentalt til den følgende dags eksamen. Hvis jeg gik langt nok og udmattede mig selv, ville det hjælpe mig til at kunne sove. Skriftlig eksamen startede altid klokken 8, og selv om jeg boede i den indre by og derfor allerede var tæt på eksamenslokalet, skulle jeg op langt tidligere, end min livsrytme var vant til.

Klokken 1 om natten lå jeg stadig lysvågen. Det var uudholdeligt. Til sidst fandt jeg en iskold porter i køleskabet og drak den i mørket i sengen. Den gjorde sin virkning, og jeg faldt i dyb søvn. Kun for at vågne præcis én time senere på grund af dens vanddrivende virkning. Jeg besluttede mig for at drikke én til og tog også en halv sovepille, og da jeg vågnede anden gang klokken fire, væltede jeg bordlampe i min svimle tilstand af sovepille, øl og tiltagende nervøsitet, knuste glasset, skar mig i foden og efterlod et blodspor hele vejen ud til toilettet.

Jeg fjernede glasskår, rensede det hele op, og dejede udmattet omkuld og vågnede fra en dødlignende, dyb søvn, da vækkeurets ulidelige kimen klokken 6.30 som en kniv skar ind i min bevidsthed – komplet groggy af øl, piller og mangel på søvn. Udenfor var det gråt og diset. En typisk januarmorgen med rim og tåge.

Jeg kunne ikke få én bid ned, pakkede mine lovebøger sammen efter et varmt bad, drak en tynd kop te og begav mig småfrysende og rystende af nerver og kulde over til eksamens-lokalet i Nørregade.

Det var let at se, hvem der var på vej det samme sted hen. Fra alle verdenshjørner kom vi slæbende på tunge mapper, hvilket var usædvanligt i januar, fordi semestret først begyndte i februar. Vi skilte os også ud ved at være usædvanligt blege. Så ikke på hinanden. Gik søvngængeragtigt tavse op ad trappen, og ind i lokalet, som var skærende oplyst af loftslamper. Over hele lokalet stod opstillet enmandsborde – på hvert bord var der anbragt en stak gult papir.

Jeg ledte altid forgæves efter et genkendeligt lærersigt. Det ville have givet mig en slags trøst. En form for sikkerhed at se en af kundskabens lokalguder vandre rundt og udstråle tryghed: se på mig, det kan sagens lade sig gøre. Blandt disse dødelige – eller halvdøde – stud. jur.'er, på vej til deres egen henrettelse, slæbende som Jesus på Via Dolorosa. Blot var korset denne morgen udskiftet med tunge shirtingindbundne lovsamlinger yderligt tynget af vores forældres overdimensionerede forventninger – *nu starter de*. Vi kunne høre deres hvisken tordne for vores indre ører.

Der var kun os og en gruppe folkepensionister i det langstrakte lokale på 4. sal ud til den indre gård, adskilt fra en anderledes og total ligeglad ydre verden, midt i den dybeste morgenstilhed forstærket af det skarpe, blåhvide ovenlys. Og så denne enerverende, nervøse *venten*.

Så kom afbrydelsen, lyden af papirraslen samtidig med en næppe hørlig oplæsning fra en gammel knark,

der proklamerede, at eksamen *nu* var begyndt og ville vare 4 timer.

Vi fik omdelt eksamenspapiret, et hvidt A3-format med tæt tekst. Kom så med det, hvislede det gennem min hjerne. De, der sad forrest, havde allerede fået ét minuts forspring. Det gik alt for langsomt. Så landede det på mit bord.

I et tigerspring var mine øjne over alt på papiret i et forsøg på at tværlæse alle tre opgaver på en gang. Opgave nummer tre i Tvistemål var lang som et ondt år, og jeg forstod ikke et pluk. Der optrådte en hr. Andersen i linie et og en hr. Madsen i linie ti. Hvad var meningen?

Mine øjne gled til opgave nummer to, som handlede om en frøken Perno, der skulle begæres udsat af fogden på grund af usømmelig livsførelse. Der fulgte en beskrivelse af frøken Pernos livsførelse. Det var pæret. Eller var det? Stak der noget under? Var der en fælde i opgaven?

Jeg kiggede over på Ulla med det røde hår og de satans tunge bryster, og mine tanker tog et nyt hastigt spring ud af eksamenslokalet og tilbage til Byphesten. Den hede nat, jeg havde danset med hende, jeg var sikker på, at det var hende, endnu før vi var begyndt at læse sammen. I en port havde vi kysset, vildt og vanvittigt, så vi dårligt kunne få vejret, for kort efter at blive væk for hinanden i menneskemyldret. Resten af natten havde jeg brugt til at lede efter hende uden held. Hun havde vist nok ikke kunne genkende mig fra den aften, da vi senere begyndte at læse det samme fag. Kun et svagt, ligesom antydet smil, når vi en sjæl-

den gang mødtes i gangen ved Juridisk Laboratorium lod ane, at hun *måske* alligevel huskede et og andet.

Hvordan ville hun mon tackle den opgave? Hvad var der i den korte opgave, jeg ikke havde set? Hvilken rolle spillede alle de datoer? Jeg blev varm og kold på skift. Så gled mine øjne op til den første opgave.

Hvis der var en Gud for jurastuderende, en de har helt for sig selv, var han denne dag steget ned fra altet og lagt sin milde velsignelse på mine spinkle, rystende skuldre i denne tågede, disede og trøsteløse vintermorgen, hvor jeg fortabt sad i selskab med andre fortabte sjæle og stokdøve folkepensionister med knirkende sko.

Teksten handlede om direktør NN, som under et forretningsbesøg i Tokyo havde sendt sin advokat i København et brev og anmodet ham om at fremme sin spiritussag som en tilståelsessag og møde i retten på NN's vegne og i hans fravær få sagen afsluttet.

Det var artiklen fra „Juristen“ *personified*.

Jeg kastede mig ind i opgaven og skrev artiklens argumentation på det gule, nu betydeligt venligere papirark med alt, hvad jeg havde i mig. Hvert et ord fra artiklen kunne jeg bruge. Det her var umådeligt. Jeg rystede på hånden af ophidselse. Det fag, jeg havde sjoflet, så det drev, gav mig nu den første og sikkert den største af dagens sejre. Det var det største svineheld!

Beruset vendte jeg mig nu mod opgave nummer to og ragede om kap med de tunge bryster, læste mig gennem oplysningerne om Ekstrabladsannoncer, beviser for utugt og smed frøken Perno ud med fynd og klem og foged, og jeg skal komme efter Dem, frøken, fy. Alle datoerne passede jo. Det her var *pærelet*. Det var pærelet. Når man altså var forberedt og havde læst Fogedretten, denne grønne tynde, men vigtige akse af fysisk tvang og fuldbyrdelse som en evig ring om alle juraens abstrakte begreber. Tænk at nogen kunne finde på at springe den bog over.

Jeg havde nu en time tilbage til opgave nummer tre, Tvistemålsopgaven. *Èn time!* Det var jo en *evighed*. Jeg var på toppen af verden. Havde allerede lovet mig selv at invitere de tunge bryster på lidt *Nachspiel* i aften. Pærelet. Skal vi ikke gå ud og fejre, at det er overstået, og hun ville smile og i lettelse sige joh, det ku' da være hyggeligt og sende mig et smil med sine hvide regelmæssige tænder, som hun lige nu sad og slikkede eftertænksomt, inden hun igen bøjede sin bløde ryg over papiret og grifledede videre.

Med et blev eksamen afbrudt! Den mindst senile af folkepensionisterne bad om vores opmærksomhed og annoncerede, at han havde modtaget underretning om, at der var en fejl i opgave nummer tre.

En fejl?

Der blev øjeblikkeligt uro og summen i lokalet, mens folkepensionisterne sprang rundt med deres knirkende sko og tyssede os ned. Ikke tale under eksamen.

Jeg så igen på opgave nummer tre i Tvistemål. Det var den, jeg netop skulle til at give en på gummerne.

– *Madsen og Andersen er én og samme person. Madsen og Andersen er én og samme person, gjaldede hans stemme.*

De dovne, skide manuduktører havde end ikke læst korrektur på opgavesættet. Bare hevet slumretæppet op over hovedet og sovet nytårskæppen ud af ørerne, mens vi blev trukket til et defekt skafot.

– *Fejlen betyder, at der er lagt en time til opgavebesvarelsen. Eksamen slutter først klokken 1. Gjaldede det fra den senile.*

Jeg gik ud på toilettet akkompagneret af de knirkende sko og kastede koldt vand i hovedet. Jeg genvandt min koncentration og kiggede ind i et næsten ukendt ansigt.

Er det dig, der er til eksamen? Hold da kæææft. Det her er den bedste skriftlige eksamen i mands minde, svarede spejlet. De knirkende sko fortrak ikke en mine. Forstod intet, bekymrede sig ikke om andet end at sikre, at vi ikke snød. Vi befandt os ved siden af hinanden i parallelle verdener.

Madsen og Andersen er én og samme person. Madsen og Andersen er én og samme person. Sætningen genlød i mit indre.

Hvordan det så end kunne gå til, at to mennesker med to forskellige navne kunne være én og samme person, så gav den ny viden altså opgaven *mening*. De stakler, der var startet på den i stedet for en af de

andre opgaver, var helt naturligt kørt hjælpeløst fast i konstruktioner om stiltiende procesfuldmagter og alskens gebrækkeligheder, og selv om de nu havde fået en time mere, var de sikkert mentalt udmattede og havde mistet gnisten. Det var ikke retfærdigt. Vi andre fik jo også en time mere. Men det er der jo ikke noget, der er, retfærdigt altså, og slet ikke en eksamen i jura. Naturligvis ikke.

Vi gled ud af eksamenslokalet på slaget et. Lettelsen stod malet i ansigterne på nogle, andre var endnu blegere end ved ankomsten fem timer før. De tunge bryster havde masser af farve i kinderne.

– Hvad med at gå ud i aften og fejre, at det her er overstået, sagde jeg en passant i døren. – Det kunne da være *rigtig* hyggeligt, sagde hun smilende og så mig ind i øjnene.

Vi fulgtes ad udenfor, standsede et øjeblik på hovedtrappen og missede mod en forsagt stribe vinterlys, der forsøgsvis havde vovet sig gennem jura- og januaris. Hun vendte sig om, og jeg sagde lidt studentikost:

– Vidste du, at Madsen og Andersen er én og samme person? Og hun kastede nakken tilbage, slog en høj latter op, og viste sine hvide tænder. Og da hun så på mig igen med et muntert glimt i øjet, var det jeg stjal mig til at kysse hende.

En forelskelse

Solens lys blev kastet ind i kupéen med en pludselig voldsomhed, da toget atter kom ud af tunnelen. Jeg missede mod det skarpe lys, så fortsatte jeg med at fortælle:

Første gang jeg fik øje på hende var i Studiegården en dag i september. Hun sad på trappen ud til gården med lukkede øjne og nød solen. Hun var vel omkring de treogtyve med et relativt smalt ansigt, høje kindben, rammet ind af et stort gyldent, bølgende hår. Hendes slanke brune ben samlet lidt på skrå, ærbart under en kort lysegul kjole. Læberne var fyldige, let adskilte – og måske var der i dem et løfte om et smil.

Hun sad med lukkede øjne med ansigtet vendt op mod solen. Da jeg nåede trappen og skyggede for solen, åbnede hun øjnene, og i et brøkdelt af et sekund så hun direkte på mig. Så så hun forbi mig, og hendes blik fikserede et fjernt punkt et sted ude i gården.

Over hendes øjne kom noget flakkende og flygtigt. Hun blinkede hurtigt, som om solen pludselig blændede hende, da jeg satte mig. Så lukkede hun øjnene igen, og smilet, antydningen af smilet, skilte igen de

fyldige læber. En anelse af en kløft. Hun fugtede læberne med spidsen af tungen.

Præcis midt mellem hendes øjne havde hun en skønhedsplet i panden. Lige akkurat stor nok til at trække ens blik til sig, men ikke for stor. Den sad nøjagtigt dér, hvor indiske kvinder anbringer deres. Hendes gyldne hud var uden spor af sminke.

På en diskret og smertefuld utilgængelig måde var hun meget smuk. Jeg droppede den næste times manuduktion. Hun hed Gro og læste psykologi. Sådan mødtes vi første gang.

Jeg så hende igen ugen efter. Samme sted, til den samme eftermiddagsmanuduktion. Hun var netop ved at parkere sin cykel i Studiegården, da jeg fra porten fik øje på hende gennem regnen. Uden at ænse mig fik hun bugseret cyklen ind i stativet, låst den og løb med bøjet hoved op ad de få trin ind i bygningen. Jeg tog gården i firspring, men da jeg åbnede døren, var hun allerede væk ...

* * *

Togets rytmiske bevægelser fik min tilhørers hoved til at nikke. Et modkørende tog passerede os med brusende larm, og en langtrukken tuden berøvede os momentant udsigten til Posletten, som flad og ensformig jog baglæns forbi kupévinduet. Vi så begge ud af vinduet, da lyset vendte tilbage. Sol og skygge jog hen over den opdyrkede slette, som trods dens frugtbarhed var tør og gul. Hendes opmærksomhed vendte tilbage. Og hvornår så du hende så igen.

Jeg iagttog hende, mens jeg samlede tankerne. Vi var begge på vej mod Paris. Var stødt ind i hinanden

på Den Spanske Trappe. Hun var kommet fra Sankt Petersborg, hvor hun havde tilbragt to sommermåneder med at studere russisk kunst. Og jeg havde taget toget på må og få rundt i Europa. Rodløs og deprimeret efter bruddet. De sidste nyheder, jeg læste på Politikens lysavis den morgen, jeg skrædede over Rådhuspladsen mod Hovedbanegården, fik mig til at gyse: Sovjetunionen havde om natten invaderet Tjekkosllovakiet. Tanks og andet militær overalt i Prag.

Jeg tog toget hid og did ned gennem Europa, sprang undervejs af på perroner i byer, som syntes indbydende fra kupéens begrænsede synsfelt. Det viste næsten altid byernes bagside, vasketøj ved kolonihavehuse langs sporene, grå, triste betonlejligheder med hærskarer af fuldemandsvklende tv-antennor i syndigt virvar på tagene. Og skinnelegemer der udvidede sig og mangedoblede i takt med, at perronerne nærmede sig. Jeg kunne ikke glemme hende.

En aften fandt jeg mig selv i udkanten af Milano på en busholdeplads, ventende på den sidste bus tilbage mod centrum. Jeg havde taget bus efter bus rundt i byen, indtil jeg var endt på håbløs afveje. Til sidst var jeg nået til Rom og den Spanske Trappe.

– Petruska, præsenterede hun sig, og slog så en høj latter op. Var fra Chicago og hed egentlig Patricia, men hendes russiske venner havde forsynet hende med et nyt kælenavn, som hun med begejstring straks havde adopteret. Vi vandrede byen tynd fra det gamle Capitolium ad Corsoen til Piazza del Popolo.

Næste dag besøgte vi Forum Romanum, spadserede langs Tiberen og nåede vest for floden til Peterskirken og Vatikanet. Petruska var velbevandret i byens og landets historie. Jeg iagttog stjålent den yppige,

lyse amerikanske studine, mens hun ivrigt udbredte sig om byens historie, kastede nakken tilbage, lo og missede mod lyset på Peterspladsen. Hendes tynde, lyse gennemsigtige sommerkjole jog København på hastig flugt.

Prag var på flere måder kommet tættere ind på livet. Ved Tritonfontænen i den lune aften sad vi hånd i hånd og forestillede os, hvad der ville ske, hvis russerne fortsatte deres erobringstogt og afskar Italien. Vi var unge, og vi var bange. Tanks i Roms gader. Vinen, varmen og gysset ved hvad nu hvis... gjorde sin virkning. Hun flyttede ind på mit lille hotel. To dage senere løste vi sammen billet til Paris, og jeg fortalte min historie i toget.

* * *

Den næste gang, jeg så Gro var en junidag året efter. Hun havde nu og da været i mine tanker, når jeg krydsede Studiegården, og jeg havde spekuleret på, hvor hun mon var blevet af.

Vi mødtes på stien langs søen i Tivoli. Hun præsenterede mig for Peter, og hånd i hånd forsvandt de over mod Skipperkroen. Jeg lod dem få et forspring på en halv times tid, så tog jeg retning mod kroen. Noget i mig var blevet vakt, som du sikkert forstår. Jeg så over mod Petruska med et undskyldende smil. Hun lo. Jaså.

Døren til kupéen gik pludselig op, en mor og tre små børn væltede ind. Støjen og kurven med hvidløgspølsen og brødet gjorde, at vi foretog en hastig retræte mod spisevognen. Petruska ledte vejen. Hendes bløde former i modtakt med de voldsommere ryk i mellem-

gangene, som forbandt de enkelte togvogne. En pludselig varme bredte sig i hele min krop.

Vi fik bordet anvist, sad over for hinanden, mens Posletten flimrende forsvandt i regelmæssige dunkelyde. Jeg ønskede, at denne ene frokost i den slingrende vogn, duften af mad, de knasende hvide duge og Petruskas halvt lukkede blik gennem det fyldte glas, mens vi skålede, aldrig måtte slutte.

* * *

Jeg nåede ned til Skipperkroen, som sagt. Fra stien så jeg, at Gro og Peter sad udenfor. De var, som det sker dér, blevet mikset op med et hold glade studenter; servitricer med rød – og hvidternede forklæder havde uddelt visetekster ved alle de overfyldte borde. En harmonika havde slået takten an. Latter og sang overdøvede den omliggende støj fra Tivoli med dens regelmæssige hujen fra rutsjebanen. Man kunne høre hvert hold af gysende, glade gæster, som hvirvlende sank ned i dybet.

Da jeg gjorde min entré, blev jeg ivrigt vinket over til deres bord. Sådan var mit tredje møde med Gro.

* * *

Tjeneren bragte hovedretten ind. Petruska fugtede læberne med vinen og så spørgende på mig. All right, det endte helt banalt med, at vi skiltes i den bedste stemning efter fyrværkeriet, og jeg tog den hjemad over Rådhuspladsen. Mere var der for så vidt ikke.

Ikke før august. Ved Thorup Strand.

Petruska fra Chicago vidste af gode grunde ikke, hvor Thorup Strand lå eller ligger med dets blændhvide

sanddyner langs Vesterhavets nordvestlige hjørne, kort før Jylland knækker i ryggen og ydmygt bøjer nakken med hældning mod Skagen. Skagen derimod fik en klokke til at ringe. Hun var jo trods alt kunststuderende. Et lille Danmarkskort i min lommebog gjorde resten.

– Og så? Hun havde glemt Posletten for en stund. Hele hendes opmærksomhed var nu rettet mod mig.

Det var en varm augustdag, det samme år, som jeg havde mødt hende i Tivoli. Hun var jævnlgt i min bevidsthed hele den sommer, også i det gamle, lave hvidkalkede hus med stråtaget jeg havde lejet i Thorup med ryggen væk fra stranden bag en af de yderste klitter. Huset dannede en naturlig vinkel på halvfems grader, alle vinduer mod et solrigt sydøst. En gårdsplads foran i naturligt læ for klitterne omfavnede en rusten pumpe i midten. Der var kun sand, vand, den lidt fjernere brusen af havet og den svage sang af vinden i marehalmen. Hvad mere kunne man ønske sig? Petruska nikkede utålmodigt.

Vi drak ud og vendte tilbage til kupéen. Den italienske mama og hendes skrigende hvidløgsbørn var steget af toget. Vi var alene.

* * *

Jeg fordrev tiden i halvmørket den første aften i Thorup med at lytte til ildens knitren og de små skarpe smæld fra det lidt fugtige brænde i pejsen akkompagneret af havets bløde, konstante brusen.

På bare tæer trak jeg sent om aftenen ud på gårdspladsen for at køle af. Rødvinen efter turen hele vejen

op fra København og den friske luft havde gjort sin virkning. Over den østvendte del af en endnu lys augusthimmel brændte en stjerneverst op i et langtrukket lysstrejf. Jeg var træt efter turen, lidt forfrossen trods det lune vejr, og trak mig snart tilbage til huset og faldt i en drømmeløs søvn.

Den næste dag blev jeg vækket alt for tidligt ved at det bankede hårdt og vedholdende på døren.

Forsovet og lidt fortumlet åbnede jeg halvdøren ud til gårdspladsen, og fik uden overdrivelse mit livs chok.

Udenfor stod Gro.

* * *

Petruska havde i mellemtiden fisket et stykke frugt op fra sin taske og givet sig til at skrælle det. Hendes lange, stærke negle borede sig ind i den bløde skal, og små strint saft sprang ud. Kupéen begyndte at dufte. En appelsinbåd standsede sin vej ind mellem hendes hvide tænder. Hun så vantro på mig. Hun havde fulgt efter dig?

Jeg rystede på hovedet. Nej, sådan var det ikke. Der var noget, der ikke stemte. Hun *var* Gro, og hun var *ikke* Gro. Noget var forandret. Manglede. Jeg stirrede undersøgende på ansigtet foran mig – så så jeg, hvad det var. Hun havde *jo ingen skønhedsplet* i panden!

Petruska standsede en ny appelsinbåd i bevægelse.

Du siger ikke .. .at ... at

Jeg nikkede. Joh, lige netop. Petruska stirrede atter vantro på mig.

Hvor utroligt det end må forekomme for enhver, så forholdt det sig ikke desto mindre sådan, at her stod jeg ved en af livets ironiske og uforklarlige tilfældigheder pludselig ansigt til ansigt med ingen andre end – Gros tvillingsøster! Hvis eksistens jeg oven i købet intet anede om, for Gro havde ikke fortalt mig om hende.

Hun var kunstmaler, og havde i længere tid boet i huset ved siden af, en halv kilometer sydligere end dér, hvor jeg nu havde lejet mig ind for sommeren. Dagen før havde hun set min bil komme anstigende og ville derfor naturligt nok på de ensomme kanter lige tjekke, at der ikke var kommet ubudne gæster. For normalt stod huset, jeg havde lejet, tomt det meste af tiden.

Udenfor kom Milanos forstæder gradvis til syne. Klatrer af bebyggelse tiltog i intensitet, samtidig med at de enkelte huse flød stadigt langsommere forbi i takt med togets langsommere kørsel. Vi stirrede begge som efter aftale ud af vinduet.

Det varede i godt to år. De bedste jeg har haft. Så fandt hun en anden i Frankrig under et ophold på et kunstakademi. Her i sommers. Skrev til mig kort før jeg tog af sted fra København.

Det er derfor, jeg rejste. Derfor vi mødtes ...

Var det *derfor* vi skulle til Paris?

Petruska så over på mig. I mundvigen sad en lille dråbe appelsinsaft. Jeg bøjede mig frem og prøvede forsigtigt at kysse dråben bort. Jeg kunne ikke helt

afgøre, om hun rykkede bort fra mig, eller om det var, fordi toget i det samme foretog nogle voldsomme, uregelmæssige ryk, før det gjorde sig klar til standsning. Vi var godt og vel halvvejs. Til Paris.

Uhåndterligt

Telefonen ringede. Det var Gro. Jeg var begyndt at se lidt mere til hende efter, at hun var blevet skilt fra Peter, som Gro havde mødt på psykologisk laboratorium. Han havde opgivet studierne og var taget tilbage til Sønderjylland for at tage aktivt del i sin fars isole-ringsfirma. Det havde alt i alt ikke lige været Gros kop te. En stor misforståelse havde det været. En lang hi-storie, som hun fortalte mig en aften, og vi havde gri-net og grædt undervejs.

Gro, smuk og attraktiv, bevægede sig som en fisk i vandet i den indre by og huserede i sin lille taglejlighed i en ældgammel bygning midt i Peder Hvitfeldts Stræde, hvor gulvet var så skævt, at man skulle støt-te sig til væggen.

Hun trawlede ofte byen igennem i de små timer og slæbte med mellemrum en masse ret vanvittige men-nesker med hjem til fest. Og når man dukkede op, sad de med stearinlys i vinflasker på lave puder og lyttede til indisk musik, mens røgelsespindene osede derudaf.

Og næste dag stod Gro dugfrisk, velklædt, klarøjet og upåvirket i Studiegården, og man ville have svoret på, at det ganske enkelt ikke kunne være hende, der

havde holdt nattesæde til ud på de små timer eller måske tilbragt natten på „grammofonværtshus“, som min far kaldte det larmende diskotek i Vestergade, hvor hun og jeg et par gange var dumpet ind.

Gro havde *gang i* et projekt til sit studieforløb. – Jeg skal bruge 12 forsøgspersoner med hver sit stjerntegn, bebudede hun mig i telefonen. Hun forklarede, at ud fra det og fødselstidspunktet på døgnet, ville hun lægge vores horoskop og foretage nogle sammenlignende psykologiske tests og interviews. Tre psykologistuderende skulle så senere følge os under nogle *gruppedynamiske møder*, hvor vi i fællesrum skulle diskutere nogle bestemte af psykologerne udvalgte emner.

Og ding, dong, dynamolygte. Gro ville så aflevere hele rapporten og blive „cand. psyk.“, og jeg lo: – Gider ikke. Jeg snuppede hende af, jeg har for meget om ørerne. Og du ved godt, hvad jeg mener om den slags.

– Åårh, vil du ikke nok ?- bønfuldt hun mig. *Du er den eneste fisk, jeg kender* – og så var jeg leveret.

Jeg var den eneste fisk, hun kendte. Jeg havde aldrig kunnet sige nej til Gro og hendes indiske naturplet i panden. Ligeså lidt som jeg havde kunnet sige nej til hendes søster.

Jeg traskede op ad trapperne til Gro og hendes analyser, og gloede med gennemsund og naturlig skepsis på hendes tegn og underlige gerninger. Det var ikke det papir værd, det var skrevet på. Jeg udtrykte mig bramfrit.

Gro blev skidesur, og vi udskød den videre analyse til en anden dag, hvor jeg så alligevel efter indgået våbenhvile forbarmede mig over hende.

En fredag aften nogen tid efter analysen mødtes vi så, alle tolv stjernetegn, sammen med de tre psykologistuderende i Gros lejlighed til pudekamp og røgelse. Nul vin. Urtete: Det her var sandt for dyden *serious business*.

Det viste sig at være et ret bredt udsnit af menneskeheden, der var samlet. Sådan som det altid var, når Gro havde haft trawlet ude. Jeg lagde specielt mærke til en pige, som på en underlig måde skilte sig ud. Marcella hed hun. Hun præsenterede sig som gruppens skorpion. Hun var i tyverne, mørk, tiltrækkende, der var noget sydamerikansk og farligt over hende, og under mødet afsløredes det så, at hun for øvrigt havde en brasiliansk far. Gro havde mødt hende på universitetets frokoststue i Købmagergade. Jeg følte mig stærkt tiltrukket af hende og hendes lidt hæse, dybe stemme. Lød lidt som Lauren Bacall.

Der var skingrende vanvittige mennesker til stede iblandt de tolv. Gros øjne lyste med voldsom henrykkelse. Ren nam-nam. En ældre mand underholdt med, at han i skiftende forløb led af voldsom selvmordsdrift og forfølgelsesvanvid og altid sov med en skarpladt pistol under puden. Flere historier fulgte. Hele dette surrealistiske teaterstykke blev omhyggeligt båndet, og imens sad Gro og psykologerne og skrev noter.

Det var herligt og rablende på én og samme gang. Masser af pletter med urtete blev brygget og drukket. Jeg fik tæskeondt i ryggen af Gros møgpuder. Flere

gange skævede jeg over til Marcella og fangede et muntert-ironisk glimt i de mørke, latinske øjne, når vores blikke nu og da – og mere end tilfældigt – mødtes.

Gro klappede afslutningsvis i hænderne, som var vi små børn, der nu skulle stille op i række og gå tur.

Tak for i aften! Tak, tak alle sammen. Hun var henrykt. Det havde været en bragende succes. Pistolmanden, psykologerne og resten af urtete-selskabet slap taget i puderne og kom på benene. Jeg fulgtes ud med Marcella.

Vi spadserede sammen gennem byen, det var midt i februar, og det blæste rigtig bidende koldt fra øst. Vi snakkede om løst og fast og endte på Langlinie, hvor den kolde vind for alvor rev i ansigtet.

Bølgerne skvulpede mod kajens granit, vi stred os frem ad den læløse mole. Det var forfriskende efter den lange seance i den lille, varme lejlighed. Jeg havde fornemmet en øjeblikkelig fortrolighed mellem os, så snart vi blev alene. Vi var faldet ind i en hurtig harmoni, mens vi gik. Behøvede ikke sige så meget, før den anden fangede meningen, og hun svarede ind imellem med små hurtige sideblik, mens hun gik med hænderne dybt begravet i ruskindsfrakkens lommer. Jeg fik lige dér og da en voldsom lyst til hende.

Jeg inviterede hende som den naturligste ting af verden med hjem, det var koldt, og jeg foreslog, at vi sluttede aftenen af med lidt rødvin foran pejsen. Den var Marcella med på, og vi tog den korte vej ned over Kastellet og ind i opgangen.

Jeg lagde et par knuder på, trak en flaske op, satte et par stearinlys ad modum Gro på bordet og en fløjtekoncert af Mozart på båndspilleren.

En af mine studiekammerater, Tore, havde tidligere gjort sig til talsmand for, at det bedste musik som optakt til en succesrig forførelse var *orgelmusik*. Især orgelmusik af Bach. Det virker fantastisk, bedyrede han os i frokoststuen en dag. Vi kiggede med åben mund.

Jeg anskaffede mig naturligvis straks et af Bachs bedst kendte orgelværker, og ved først givne lejlighed, hvor jeg havde lokket en sød og uskyldigt udseende pige med hjem, satte jeg resolut apparaturet til at spille orgelkoncert for fuld damp, hvorefter pigen nærmest var flygtet hjem før desserten.

Jeg blev enig med mig selv om, at det havde været en practical joke fra Tores side. Men det *virker* altså, fremturede han, efter at jeg havde aflagt min første, meget kritiske og sure rapport.

Jeg løftede glasset for at skåle med Marcella, hun gengældte min hilsen og løftede sit ...

Det er ejendommeligt, hvor ofte man *ikke* lægger mærke til andre menneskers træk. Det gælder måske især for mænd. Vi har en tilbøjelighed til at opfange helheden i et menneske, sådan har jeg det i alt fald, mens jeg ikke rigtigt lægger mærke til enkeltheder, heller ikke til hvad tøj de har på. Ofte ikke før personen selv lægger ud og måske afslører utilfredshed med en detalje ved sit udseende – og jeg har også sådan nogle grimme, aflange ører, se selv.

Og så, ja, nu du selv siger det, kan jeg da godt se, at dine ører måske ikke er så pæne, tænker jeg, men lige

før var du faktisk rigtigt nydelig. Og nu, ja, nu sidder jeg faktisk her og stirrer, nej, *glor* mig nærmest blind på de der aflange ører og kan ikke komme fra dem. Det skulle du aldrig have sagt.

Og Marcella løfter sit glas og ser mig ind i øjnene, og mit blik glider videre fra hendes mørke, kønne øjne gennem glasset og ned til hendes hænder, og det isner gennem min krop af lutter uforfalsket rædsel:

Marcellas hænder er kæmpestore. KÆMPESTORE.

Der sidder et par store, grove og enorme mandehænder på denne relativt spinkle pige.

Jeg ved ikke, hvordan jeg klarede de næste ti minutter, men jeg kan godt forstå, at Marcella var desorienteret, da jeg kiggede på uret og sagde, at det vist også var ved at blive sent, og jeg skulle tidligt op i morgen.

Det er jo lørdag i morgen, sagde Marcella med slet skjult skepsis.

Jeg rejste mig og fik hende betydet, at det var tid til opbrud. Ude i gangen vendte hun sig mod mig og kneb øjnene sammen. Vi var holdt op med at tale sammen. Jeg ville bare have hende ud for enhver pris. Bare ud.

I tavshed kaldte jeg elevatoren op, og hun tog den ned til næste etage, hvorfra elevatoren gik. Så smækkede elevatordøren, og jeg kunne høre, hvordan hun og elevatoren til min lettelse forsvandt i dybet.

Jeg stod og ventede for at sikre mig, at hun var kommet helt ud af opgangen. Lige inden gadedøren forneden smækkede efter hende, genlød trappeskak-

ten af hendes lave, hæse og – forekom det mig – hånlige latter.

Den nåede mig et sted, dybt, dybt nede i min bevidsthed, hvor ingen af Gros nok så mange og omhyggelige tests nogensinde ville kunne finde vej ind.

Studiekammeraten

Egentlig står jeg i en frygtelig taknemlighedsgæld til Tore, lurendrejeren. Og det ved han ikke engang selv. Og jeg har også ret dårlig samvittighed over for ham, men det er nu en historie helt for sig selv.

Det med taknemlighedsgælden står i forbindelse med min farmors død i 1971. Det skete en dag i begyndelsen af maj, lige som eksamenslæsningen stod på sit højeste, og Tore og jeg havde vendt op og ned på dag og nat. Læste om natten, holdt fri om dagen og kiggede efter piger på Strøget, på Gråbrødretorv og nede omkring Vandkunsten, hvor Restaurant Tokanten og Puk lå og ligger endnu.

Sommetider gled dagene og pige-kiggeriet over i aftenstudier i samme emne, og bøgerne kaldte forgæves på os. Vi druknede vores dårlige samvittighed i lyse nætter og mørke øller og lo af det hele. Indtil næste dag.

Min farmor blev begravet en sådan lys og venlig majdag.

Efter jødisk skik ledsager den mandlige del af familien meget tidligt om morgenen ved daggry kisten ud til begravelsespladsen – i dette tilfælde Mosaisk

Vestre Begravelsesplads på Vestre Kirkegårds Allé. Og derefter tager man hjem, for så at mødes igen til den egentlige begravelse ved middagstid.

Jeg havde de grusomste kvaler med at komme op og i tøjet den morgen, men stillede behørigt op i mit stiveste puds med vandkæmmede hår, hat og blæksorte rande under øjnene denne tidlige majmorgen for at vise min elskede farmor den sidste ære.

Da jeg kom hjem til lejligheden igen i Frederiksberggade, dejsede jeg iført jakke og slips om på sengen. Lige fem minutter på øjet ...allerhøjst.

Og så var det Tore ringede. Og med stresset stemme stillede mig det mest idiotiske af alle spørgsmål i Strafferettens specielle del, om professor Hurwitz' forståelse af afgrænsningen mellem dokumentfalsk og mandatsvig, og hvad mener du om professor Krabbes synspunkt side 441 under note 6? Idiot...

Men... Jeg for op og så på uret. Den var 20 minutter over 11 og begravelsen skulle begynde *klokken 12*. Jeg lod Tore, Krabbe og Hurwitz om i fællesskab at løse deres selvskabte, dybt åndssvage problemer, *sprang* ned på gaden, prajede en taxa på Nytorv og nåede med bankende hjerte til Vestre Kirkegårds Allé lige akkurat i tide. Selv hatten havde jeg i skyndingen fået med. Uden den ville det have været det samme som at være udeblevet.

Men han reddede mit liv. Tore altså. Min far ville aldrig have tilgivet mig, og selv om han ikke var religiøs, læste han Kaddish over min farmor i de obligate 11 måneder efter hendes død. Og betroede mig, at det egentlig var blevet ham en behagelighed at spadsere fra det ydre Frederiksberg til den indre by på de dage,

hvor han helt undtagelsesvis nu gav møde i synagogen. Han savnede det, da denne pligt, som blev ham kær, ophørte.

Men det var Tore, vi kom fra. Han er vist senere blevet noget ved musikken, men jeg ved ikke rigtig noget om ham, eller hvad han egentlig beskæftiger sig med. Lurendrejer. For det var han og er det sikkert endnu, hvis han fortsat lever. En skørtejæger, smart, kunne altid skaffe billige smøger og sprut eller underligt sammenskruede spekulationslån, som han tilbød med bagsiden af hånden dækkende halvt for munden. Som handlede det om hælervarer.

I Københavns gader og på værtshusene, hvor Tore og jeg regelmæssigt kom, mødte man i de år en fast gruppe eksistenser, ludere, lommetyve og alskens opslæmmede, tvivlsomme typer, som blandede sig med digtere som Jens August Schade og musikere som Jesper Klein og Fuzzy, bl.a. på „Kontoret“. Tilløbende studenter og andet godtfolk fyldte regelmæssigt Montmartre, La Fontaine, El Toro Negro, Tequila Bar, Drop Inn og Puk.

Det var på Puk, jeg regelmæssigt så to personer, som gav mig kuldegysninger langt ned ad ryggen. Den ene var en kæmpestor, kraftig mand i slutningen af 50'erne, som på siden af halsen havde en stor svulstlignende gevækst, der med årene voksede, så han til sidst gik helt skævvredet gennem byen. Han var frygtelig uhyggelig og brutal at se på, og på Puk sad han som regel i de sene nattetimer og dominerede et eller andet selskab af unge, ubefæstede sjæle, studenter for det me-

ste, med sine nazi – historier om hvordan han havde tjent Hitler på Østfronten i Frikorps Danmark og var blevet dekoreret af Adolf selv.

Der var noget aggressivt og menneskefjendsk over ham, men i de år blandede man sig med hvem som helst, når det handlede om at få plads ved et bord i den sene nat. Når sulten efter Puks lune mørbradbøffer med bløde løg krævede sin ret, og den bløde pige lige op og ned ad én kaldte på en helt anden del af naturen.

– Hold så kæft Otto, som vi kaldte ham efter Skorzeny, vi gider ikke høre på dit Hitler-schludder, og den store, gale mand lovede os tæsk, som han så alligevel var for fuld til at levere. Og næste dag, når man mødte ham på gaden, kunne han ikke længere genkende én.

Og så var der Gerhardt, østtyskeren. Han var stadig aktiv i faget i modsætning til Otto. Han drev sit spil i Puk, hvor han gav den rollen som student, og hallo, Gerhardt var den mest gennemsigtige østtyske agent, der rendte rundt i byen.

Vi grinede og satte et par af provinsstudenterne sammen med ham, og vupti var der gang i den politiske diskussion. Gerhardt fiskede i rørt vande og fangede torsk. Skål Gerhardt og hils derhjemme. Tore og jeg gav Gerhardt en omgang, og han kvitterede med de russerpenge, han havde med i bagagen.

Og endelig blev det igen sommer.

Tore skulle udenlands, og hvor går turen hen, Tore? Han kneb uden om, lurendrejeren, men så fik jeg det alligevel ud af ham en aften, da han var blevet lidt halvfuld.

Han tog mig over til sin bil – en stor hvid Mercedes,

som kun guderne og han selv vidste, hvor kom fra – og åbnede bagagerummet. Og dér lå de så: stakkevis af cowboybukser i alle tænkelige størrelser. – Læg mærke til lukningen, Tore grinede. De er alle sammen til piger. Og han berettede, hvordan han tog ind over Østberlin og brugte månederne på at udveksle cowboybukser mod naturalier, og hvis du vidste ...

Og sådan sagde jeg farvel til Tore hver sommer, og mens vi andre tog til Hornbæk Strand og ind på Gråbrødre og drak os halvfulde og fiskede efter piger og endte ude på et diskotek på Bakken eller på Skovshoved Kro og fiskede videre i den lune nat, brugte Tore tiden på en utvivlsomt langt mere effektiv måde. Fattigere på cowboybukser, men rigere på oplevelser med buksernes nye mangfoldige indehavere.

En novemberaften midt i semestret, hvor jeg ikke kunne sove, var jeg som sædvanlig listet ned på Puk. De lune mørbradbøffer ville utvivlsomt hjælpe på søvnløsheden, måske suppleret af en rød Tuborg eller to. Mette var i september rejst på tre måneders studieophold til Berlin, og jeg følte mig rastløs.

Jeg sad bagest i det næsten mennesketomme lokale, som er ret langt og smalt, med ryggen til indgangen bag min ophængte frakke, da jeg til min skræk lige akkurat øjede Otto komme ind.

Jeg blev siddende med stiv ryg bag frakken og håbede, at han ikke var i sit sædvanlige humør og ville opsøge et publikum til sine historier. Han satte sig i stedet lige på den anden side af mig med ryggen til og skyggede med sit enorme korpus både for mig og for

synsfeltet ind til mit bord, da Tore og Gerhardt dukkede op.

Den samtale, der udspandt sig mellem de tre er uigen- givelig og ligger nu godt gemt i det danske efterret- ningsvæsens arkiver, men lad det være sagt så tydeligt, som jeg kan gøre det, at Tores cowboybuksehistorie ikke holdt én meter.

Selvfølgelig er det uhyggeligt at opdage, at ens drukbror og studiekammerat er landsforræder – eller måske var han „bare“ dobbeltagent – men det var nu mest Ottos kovending fra renlivet nazist til den ny luderrolle som aktiv spion for kommunisterne, der fik mig til at skubbe mørbradbøfferne væk i væmmelse.

Gerhardt var jeg i forvejen klar over. Han var bare den facitliste, der blev rakt mig på en tallerken og fik alle ligningerne i samtalens underforståethed til at gå op med alle dens brøker.

Da Tore gik ud på toilettet, så jeg mit snit til at betale, og jeg gjorde det samme, som da vi engang udvan- drede fra en skidekedelig, professoral undervisnings- time hos en af fagets forhadte spidser, som vi senere kunne risikere at blive eksamineret af. Jeg trak swea- teren helt op til øjnene, holdt frakken op foran mig og kantede mig ud halvt med ryggen til uden at dreje hovedet.

Og så bragte jeg mig for en tid i ly i den anden ende af byen på Hviids Vinstue. Og i øvrigt kom Mette tilbage fra Berlin tidligere end beregnet.

Stolt viste hun tre par cowboybukser frem med triumf i stemmen: – Se her, hvad du får i Berlin. Halv

pris, de simpelthen flød i dem. Indehaveren af forretningen, tilføjede hun så, er i øvrigt dansker.

Og så på mig med et blik, jeg ikke følte mig *helt* tryk ved.

Majoren

Kontorerne lå lige om hjørnet fra Gammel Kongevej. Ikke så langt fra hvor „Studentsamfundets Rets-hjælp“ engang var beliggende. Hvor jeg havde huseret før min nuværende rolle i „Kongens klæ'r“.

Og hvis denne retningsangivelse ikke rigtig slår til, så var det altså heller ikke så forfærdeligt langt fra „90'eren“.

Hvis vi skulle blive sultne på vej til „90'eren“, som kun leverede flydende kost, kunne vi – hvis yderligere retningsangivelse stadig skulle være nødvendig – altid få os en rygende varm pande æggekage klasket pladask i bordet, værsgo, af Ruth nede på „Frida“. Som lå på halvvejen mellem kontorerne og værtshuset. Ruth lavede jordens bedste æggekage med masser af flæk og purløg. Og serverede verdens koldeste Tuborg.

Vi, det var mine soldaterkammerater i talsmandssek-tionen og så Nanna og Kathrine fra Social- og Vel-færdssektionen. En mellemgang og to sæt dobbelte svingdøre med matteret glas adskilte os – soldaterne – fra Social- og Velfærdssektionen. Og når jeg ser bort fra de rent tjenstlige ærinder, mødte vi faktisk kun

personalet derfra i kantinen. Bortset altså lige fra de livlige aftener med Nanna og Kathrine.

Kontorerne lå på 3. sal, og væggene op langs trappen havde dette varme, grønne skær som, hver morgen når jeg ankom, på en yderst behagelig måde gav mig illusionen om, at jeg var på vej ind i omklædningsrummet i tennisklubben.

Major Brinck, som var vores direkte foresatte, og som forekom mig temmelig åndsfraværende og lidt drømmende, kom aldrig selv i kantinen. I frokosttiden holdt han sig mest for sig selv og gik hver dag en lille tur i byen med den formodede blå madkasse gemt af vejen i den slidte, brune lædermappe. Klemte godt ind under armen.

Sommetider gik vi i Tivoli og tog den huj-hej i rutschebanen midt i tjenestetiden, men Brinck blandede sig aldrig i vores gøren og laden, selvom han formentligt udmærket godt vidste, hvad det hele handlede om. Han havde nok i sit eget. Havde Brinck.

Nanna fortalte fortroligt en aften over øllerne, at Brinck var endt i kontoret, fordi han var blevet degraderet fra A-officer til B-officer. Noget med lidt uorden i regnskaberne. Nåh ja, og hvad så, egentlig? Det, der interesserede os, var bare, at han blev ved med at passe sig selv. Så vi på vores side kunne passe vores geschæft i ro og fred uden unødigt indblanding. Hvad kom det så os ved, om han var A-, B-, eller C- major med lidt for lange fingre.

Ind imellem så jeg ham selvfølgelig også rent tjenstligt.

Han var en lidt ubestemmelig type, omkring de 45, med tyndt mørkt hår og et furet, træet ansigt.

Det, jeg husker bedst, var hans smil, eller snarere grin. Når han understregede noget, som han syntes kaldte på morskaben, åbnede han munden, og helt lydløst frøs den fast i en underlig langtrukken, stivnet tilstand. Som om han skulle til at se sine – i øvrigt temmelig uplejede – tænder an i spejlet.

Det var mere, end man kunne sige om hans smarte, yngre kone, som en dag passerede mig midt i den mattede dobbeltdør. Hovsa – jeg stødte dybtgående ind i noget blødt, udstyret med ridepisk og ridetøj og langt, glat og rødt hår. De grønne øjne rettet direkte mod mine, i den der mikroskopiske brøkdæl af et sekund længere end strengt nødvendigt.

– Det var min kone, sagde Brinck, da jeg fik sat mig til rette i hans lille, varme kontor. – Hun er hesteinteressert, tilføjede han, temmelig overflødigt. Der fulgte en længere, kedsommelig historie om deres landsted i Sydsjælland garneret med nogle henkastede bemærkninger om hesteopdræt. Når den ikke lige stod på jagt, altså. Jeg var temmelig ligeglad med hans pralier, så længe han bare holdt fingrene fra vores tiltagende aktiviteter udenfor kontorets fire vægge.

Preben, min medredaktør, var begyndt at finde „stof“ til sine artikler til talsmandsbladet ude på Christiania og brugte en del tid på at „redistribuere“ det via kontorets postsystem. Og Max fra sergenterne forbandt med mellemrum ledningerne i et kabelskab i skunken og koblede et telefonrør til, så han kunne aflytte, hvad Social- og Velfærdssektionen gik og pønsede på.

Jon med Nikon om halsen og et pressekort, han

havde neglet, trawlede hele byen igennem under denne ekstraordinært varme sommer og snakkede trusserne af unge, lyse piger. Nøgenbillederne solgte han derefter til „Ugens Rapport“.

Da militærpolitiet siden anholdt ham for at have smuglet 75 kasser lyserød champagne ind med en motorbåd fra Tyskland, fandt vi fotos af over 200 forskellige piger i hans skrivebordsskuffe. Når han var i stødet, gav han den i øvrigt som imitator, og han efterlignende med guddommeligt talent skiftevis Cleo, Simon Spies og Erhard Jacobsen i et selvgjort ekstranummer af „Spørg bare“.

Vi lo – og ikke nær så lydløst som Brinck. Hen på eftermiddagen stak Nanna og Kathrine jævnlige hovedet ind lokket af latterbrølene og fik en øl eller to med. Og udenfor var det som sagt, i hvert fald også i den grad sommer. Det mærkedes på tørsten.

Sommer var det også den dag, vi alle var inviteret til at deltage i major Brincks 25 års jubilæum. Hvidvin og kransekage klokken 11 inde hos selveste chefen, oberst W – i daglig tale bare „W“ i bedste James Bond stil. „W“ havde stukket hovedet ind dagen før og ladet det skinne igennem, at det i morgendagens anledning ville være passende, om vi tog slips på, selv om der jo som sådan ikke var uniformstvang. Bare lige for at ... – Altså klokken 11. „W“ sendte os et betydningsfuldt blik, tøvede et øjeblik for at sikre sig at budskabet var gået ind og fortrak så skyndsomst over bag det andet sæt mattede glasdøre.

Der var dækket *nydeligt* med dug og blomster. Sofie Madsen fra kantinen havde fundet den sorte kjole og

det stivede forklæde frem og stod andægtigt i døråbningen og tog imod med hænderne foldet. Vi var alle samlet, godt og vel 45 i „W„'s kontor, som pludselig forekom forbavsende meget mindre.

Der herskede en kunstig stemning af påtaget højtidelighed. Ingen sagde et kvæk. Vi stod bare der og gloede og lod blikkene glide op i loftet og ud ad vinduerne og hurtigst muligt væk, hvis vores blikke undtagelsesvis strejfede hinanden. Det var ligesom at køre i bus. Og den, der rømmede sig eller formastede sig til at hoste eller nyse, var øjeblikkelig genstand for en højst overdreven opmærksomhed. Alles øjne på synderen og prosit og nogle sekunders respit med hensyn til, hvor man nu skulle se hen. For den var allerede kvart over elleve. Det her var *virkelig* begyndt at blive pinligt.

Jeg stillede mig bag Kathrine og kneb hende diskret med den frie hånd. Mine fingre på den okkuperede venstre var begyndt at klæbe til glasset med hvidvinen i det hede kontor.

– Hvor fanden bliver Brinck af? hvislede jeg i hendes øre. Hun rystede bare på hovedet. Jeg så over på „W“, som nu igen kiggede undersøgende, vantro og for Gud ved hvilken gang på uret. Han gennemlæste igen med hektiske pletter på kinderne det lille kort, hans sekretær havde skrevet med stikord til hans tale, og så lige én gang til. Han stod temmelig uroligt på fødderne.

Klokken var nu i mellemtiden blevet næsten 11.30. Det her var ganske uhørt. Simpelthen uhørt. De ældre medarbejdere var begyndt at kigge forarget på hinanden. Hvad *lignede* det ...

Klokken lidt i tolv var vinen, som vi i starten havde stået og nippet til, og som vi nu var begyndt at småbælle, begyndt at gøre sin virkning. Den pinlige tavshed var gradvist blevet afløst af en svag summen af stemmer. Selv Kathrine sendte mig efter min indiskretion noget, der kunne ligne antydningen af et smil. Jon gav partiet som Simon Spies til moro for Hot Lips, som iskolde Lis – Kathrines chef i Social- og Velfærdssektionen – var blevet døbt. Hun lo sku. Hot Lips lo.

Og så ringede telefonen! „W,,’s sekretær snappede den som en hugorm. Der blev helt stille i kontoret, og vi kiggede alle sammen over på hende. Hun lyttede afventende, og så fik hun pludselig dette underlige, næsten uforklarligt stive udtryk i øjnene. Efter et kort øjeblik rakte hun røret til „W“, som lyttede og fik det samme stive udtryk. Hvorefter han hurtigt lagde telefonen, klappede i hænderne og meddelte, at receptionen var afløst. Brinck var blevet syg.

– Tak for nu, råbte han til forsamlingen, som summende og i god orden forlod hans kontor.

* * *

Klokken kvart over ti selv samme morgen havde en mand iført elefanthue indfundet sig i en bankfilial på Gammel Kongevej ikke så langt fra hjørnet af Bülowvej. Med en pistol havde han truet kassereren til at udlevere, hvad der var i kassen, og efter at have stoppet pengene i en medbragt lædermappe, var han stukket i løb ud til fortovet, sprunget på en medbragt cykel og racet af sted. Alt hvad remmer og tøj kunne holde ned ad Gammel Kongevej i retning mod den indre by.

To mandlige kunder, som havde overværet dramaet,

havde imidlertid haft åndsnærværelse nok til at optage forfølgelsen på cykler, som tilfældigt forbipasserende beredvilligt havde stillet til rådighed. En vild jagt gennem byen havde sat ind.

Bankrøveren havde krydset bag om Hovedbanen og ned mod Istedgade, stadig forfulgt, og var nået helt ind i Kødbyen bag Halmtorvet. Her var han sprunget af cyklen og ind i en port. Han havde taget pistolen frem, og lige i det øjeblik den ene af de to forfølgere nåede helt op til ham, havde major Brinck stukket tjenestepistolen i munden. Og med øjnene rettet direkte mod manden havde han så uden videre affyret det dødelige skud gennem sit hoved.

Det viste sig senere, at det var det femte bankrøveri, Brinck havde begået. Alle i bankfilialer i cykelafstand fra kontoret, alle begået i arbejdstiden, og alle på dage, hvor han havde gjort tjeneste.

Jeg ser ham for mig stille og roligt komme op ad trappen med de tennisgrønne vægge fra en velfortjent frokostpause. Ser ham åbne den mattede dobbeltdør ind til Social- og Velfærdssektionen og nikke venligt til sekretæren i glasburet. Åbne døren ind til det lille, varme kontor lige ved siden af „W.,’s og placere den slidte, brune lædermappe omhyggeligt op ad væggen i det fjernere hjørne af kontoret. Med penge, pistol og elefanthue. Og så roligt, lidt verdensfjern, nærmest fraværende tage plads i stolen bag det beskedne skrivebord, klar til en ny passiar om hesteopdræt i Sydsjælland

Ekspeditionssekretæren

Jeg lukkede døren bag mig for sidste gang. Vi havde drukket den obligate farvel-øl, og jeg havde pakket afskedsgaven op – bogen „Oprør fra Midten„- af bl.a. Niels I. Meyer, og tusind tak, den glæder jeg mig søreme til at læse, og nej nej, den jeg har ikke i forvejen, selv om jeg skam har hørt så meget godt om den. Den har jo givet anledning til en interessant debat...

Jeg sad fint på bagben og ga' pote. Og var glad, da jeg endelig kunne flygte ind og pakke de sidste ting på kontoret.

Da jeg for udadgående passerede ekspeditionssekretær Mjælhedes kontor, hørte jeg en løjerlig lyd inde bag døren. Jeg så mig diskret til begge sider og trådte lidt nærmere for at lytte. Jeg kunne tydeligt høre en svag lyd af hulken fra et sted bag den lukkede dør. Jeg åbnede forsigtigt døren og fandt Mjælhede halvt liggende på gulvet. Hans kontorstol var væltet, og telefonrøret dinglende som et pendul over ekspeditionssekretærens luvslidte tæppe.

– Århh, hjælp mig op, vil De? stønnede Mjælhede udmattet, endnu hulkende af det, der ved nærmere øjesyn viste sig at være resterne af et næsten invalide-

rende latteranfald. Tårerne trillede endnu ned af hans kinder.

Jeg baksede Mjælhede tilbage i stolen, og den lille mand kom langsomt til hægterne, rettende på jakke og slips efterhånden som efterveerne af hans tilstand ebbede rykvis ud. Han syntes at være langt væk, da han endelig fik stemmens brug.

– Det var afdelingschefen. Poulsen, forkyndte han lakonisk. Han er lige blevet udnævnt til kontorchef for energikontoret. – Hvem er? spurgte jeg. Desorienteret. Poulsen var jo allerede afdelingschef. – Nougassen, sukkede Mjælhede, og begyndte at forklare.

– Ser De, regeringen besluttede i sidste folketings-samling at oprette kontoret med henblik på etablering af et tværministerielt samarbejde til udarbejdelse af en langsigtet strategi til sikring af stabil tilførsel af energi til landet. Jeg tror, jeg har notatet et eller andet sted ...

Mjælhede, der nu var på hjemmebane igen, rodede forgæves i en kæmpe stabel papir. – Nå, skidt. I hvert fald skulle det definitivt være slut med oliekriser. Med at stå med hatten i hånden, billøse søndage og de dér klaustrofobiske, energirigtige fængselsvinduer, der er dukket op overalt, selv i Charlottenlund, og hvad ved jeg. Mjælhede havde nu fået samlet sig sammen efter faldet og fortsatte med sin velmodulerede, let doce-rende stemme:

– Meningen, forstår De, er – sådan populært sagt – at regeringen kort og kontant – det står der selvfølgelig ikke i notatet – altså ønsker at få sat en stopper for de hersens energisværmere, dem med rosenkål og kartofler i baghaven, hestevognstrukken nærdemokratisk landsbyromantik, for kompost- og genbrugsfanatis-

men – og for andre tåbelige, profitløse idéer om genbrug af alt fra kokasser til kondomer.

Mjaelhede blev pludselig vred. – De *bruger* jo slet ikke kondomer. Fandeme om vi vil ha' flere stammer, som tror på alfer, til at slå sig ned i alle patriciervillaerne i byens dyreste kvarterer og kalde sig Kludedal.

– Kløvedal, rettede jeg forsigtigt ekspeditionssekretæren. – Hvad *si'r* De? Ja, Kløvedag, det er det jeg siger, råbte den lille mand, nu helt ude af sig selv. – Gruppensex, biodynamik, hash, flydemøbler, ying-yang mad og storfamilier. Er det dét, vi skal efterlade næste generation, vi som overvandt fascisterne? Og lade os dominere af? Fjernsyn og radio. Alle vegne. Og når de så træder frem, er det først som renbarberede og veltilpassede. Men hvad *er* de så? Hva'? Jeg spør' Dem? Femte kolonne. Det er, hvad de er. Har jeg ret, måske? Først Radikal Ungdom og slips.

Han sænkede stemmen. – Ikke at det er min livret. Kan De huske, hvor *pææn*, – han vrængede ordet med udkrænget underlæbe – hvor pææn Ebbe Reich oprindeligt så ud? Og se ham så nu. Nej, det er s'gu da klart, at de er skide ligeglade med det varme vand. *Se* på dem. Vaske sig? Og man siger, at det startede i 68? Gu' gjorde det ikke nikke nej, gjorde det ej. Jeg så det komme *længe* før. Kan De for eksempel huske Fugleøen, i 64? Det rene landsforræderi. Vaskeægte landsforræderi. Gement forsøg på at opløse staten.

Mandens ansigt var blevet unaturligt blegt og fortrukket. Han var begyndt at mumle hen for sig selv, og et underligt glimt i hans ellers så venlige, milde ansigt gjorde blikket helt glasagtigt. Noget i ham syntes at være ved at krakelere.

– Og de skal fandeme ikke tro, at den bog var med

min gode vilje. Jeg stemte for en af Sløk. Hans stemme dirrede.

– Undskyld, sagde jeg, og slog undseeligt ud med hånden.

– De *aner* det jo slet ikke, vel? Mjælhede gloede olmt frem for sig. – Det der med Nougassen. De *aner* det ikke. Som sagt er han netop i dag blevet udnævnt til chef for energi-kontoret. Med særlig henblik på planlægning og gennemførelse af landets nukleare energitilførsel efter år 2000. Er De *nu* med?

Mjælhede stirrede intenst spørgende på mig. Blandingen af vrede og latter sloges i ham som to sumobrydere.

Jeg sad og kiggede med stigende undren på manden, der nu igen var blevet urolig og udstødte en række halvkvalte lyde, mens han atter var faretruende nær ved at vælte med stolen under optrækket til et nyt og fysisk ukontrollerbart latteranfald. Der var alligevel mere i manden, end man kunne ane. Tænk, at alt den politiske sorte vrede rumsterede bag den ellers så fredelige ekspeditionssekretærs polerede facade.

– Nej, sagde jeg. Jeg er stadig ét stort spørgsmålstegn. Hvad galt er der i det? Herre Gud, når alt kommer til alt, så er det efter Deres egen opfattelse vel egentlig det bedst tænkelige udgangspunkt til sikring af, at landet ikke ender som en studenterstyret, kinesisk folkekommune. Altså at produktion og beskæftigelse sikres under kriser, som den vi lige har haft. Og at vækstmulighederne sikres uden snævre grænser. Er atomkraftværker så ikke en løsning? Et dansk Barsebäck eller flere for den sags skyld? Risikoen ufortalt. Er det egentlig – alt i alt – ikke præcis det, De *selv* lige har sagt, at *De* gerne vil have.

Jeg så spørgende over på Mjælhede

– Jo, jo, men De er alligevel ikke med, hviskede den lille mand medlidende med træt, næppe hørlig stemme. – Herre Gud. Det er jo ikke *det*. Ved De virkelig ikke, at kontorchef Nougassen er *den* Nougassen? Ja, ham der bl.a. var den ene af hovedtalerne under den tredje march fra Holbæk. Vidste De ikke det?

Han lo højt. – Åh, hvor naivt. Gå ind på hans kontor. Under frakken bag døren finder De et billede af ham, Røde Knud og Scharnberg. Arm i arm. Han har været i atombevægelsen siden dens start. Menneske, forstå det nu, han er jo *indædt modstander*. For Fanden. Forstår De det så, unge ven? Ulven er sat til at vogte får. Hans kontor skal koordinere hele det tværministerielle udvalgsarbejde. Han bliver selve aksen, om hvilken *intet*, jeg gentager, absolut *intet* vil dreje. Som at indsætte en storsmugler som toldchef. Hvor vanvittigt må det ha' lov til at blive?

Mjælhede tørrede sveden af panden og vippede voldsomt på stolen for ligesom at understrege sine ord. I det samme ringede telefonen. – Det er Poulsen. Høh. Vi blev jo ligesom afbrudt før. Nu får vi resten af historien. Mjælhede greb ivrigt ud efter telefonrøret.

Så faldt han. I panik greb han for sig ud i luften og rev den meterhøje stabel af gule sager, som diktafonen majestætisk og fetichagtigt tronede på, ned over sig. Næsten samtidig med at stolen brasede omkuld, lød der en jamrende skrålen fra Mjælhede, som lige så pludseligt gik over i en uhyggelig gurglen. Så blev der stille. Langt borte hørte jeg Poulsens skrattende hallo,

hallo... i røret på gulvet. Det hele var overstået på sekunder.

* * *

Til politiet fortalte jeg senere under afhøringen, hvordan jeg mente, at telefonledningen måtte have snoet sig et par gange omkring stolebenet, efter at jeg havde hjulpet Mjælhede op fra det første fald. Om hvordan Mjælhede under samtalen havde siddet og vippet på stolen. En gammel uvane, han havde, når han blev ivrig. Og hvordan jeg selv var sprunget efter forstærkning i sekretærkontoret umiddelbart efter Mjælhedes andet fald.

Jeg havde på fornemmelsen, at betjenten, som tog notaterne ned på sit hakkebræt, ikke rigtigt troede mig. Under nedskrivningen så jeg med mellemrum op på ham med hans dorske, udstående blå øjne, som ville han lidt bebrejdende fortælle mig, at hvorfor ulejliger De mig dog med alt det her vrøvl, når vi alligevel bagefter skal til at skrive sandheden ned med stort „S“?

Måske var det bare indbildning. Politiet er vel bare oplært til professionel skepsis. Jeg stirrede alligevel lidt befippet ned i det grønne plastic-skriveunderlag på det grimme gule fyrretræsskrivebord, mens jeg fortalte til betjentens rapport.

– Og ved siden af på gulvet til venstre, genkaldte jeg mig, lå så hans briller, stangløse, lige inden for tæppekanten. Som om det betød noget som helst. Betjenten hakkede løs. Jeg sank en klump.

– Og så var det, at bag skrivebordet i et syndigt virvar af stoleben, notater og sagschartekker, – at dér havde jeg altså stået og set ned på Mjælhedes for-

vredne skikkelse, uhyggeligt akavet, sammenbyltet. Den spiralformede sorte diktafonledning stramt viklet om halsen på den rallende mand. Hovedpulsårens voldsomt udhævet. Hovedet i en underlig, ukendt vinkel.

Lægerne havde senere i deres erklæring konstateret, at Mjælhede havde brækket halsen, og øjeblikkelig var afgået ved døden. Da politiet havde sagen, havde de tilføjet, at diktafonsnoren alene nok ville have kvalt ham. Havde det ikke været for bruddet af halsen, som altså havde gjort det af med ham først.

Det var et smerteligt tab for Ministeriet og ikke mindst for 2. kontor. En stor kraft inden for Ministeriets kerneområde var revet bort ved en tragisk og skæbnesvanger ulykke midt i sit travle virke. Alle tanker til hans familie.

Departementschefens fastmalede smil var i dagens anledning terpentineret væk. Han så alvorligt ud over forsamlingen af chokerede embedsmænd.

Det var så min sidste dag i ministeriet. Jeg listede ud. Det sidste, jeg lagde mærke til, var den nyudnævnte kontorchefs ansigt. Nougassens. Det lyste som en nyslået tokrone. I hånden havde han et halvt indpakket fotografi af tre mænd, der gik hen ad en vej. Arm i arm.

Dværgen

Jeg kan huske, at Trine, sekretæren, som fulgte mig til jobsamtalen på 4. sal, stod og fnisede underligt undervejs, mens vi kørte op med elevatoren. Mit første indtryk af hende var, at hun var løjerlig. Der stod hun og småklukkede, og vi var kun os to, og hun kendte mig overhovedet ikke. Jeg lod mig ikke mærke med noget, for det, jeg var på vej op til, var en jobsamtale med statsautoriseret revisor Kurt Peitersen, og mit instinkt sagde mig, at det nok ville være klogest lige at klappe hesten, før jeg løftede øjenbrynene.

Ud over at stille spørgsmål til mine kvalifikationer ville en relativ lille skatte-afdeling også lægge ikke så lidt vægt på, hvem jeg *egentlig* var. Passede jeg nu også ind i netop deres lille indarbejdede hjørne af verden.

Jeg skelede lidt bekymret over til den fnisende Trine. Passede Trine så til *min* forestilling om en sekretær? Nok om det.

Vi havde i mellemtiden nået destinationen på 4. sal, og helt nede i den anden ende af gangen, der rummede afdelingens 8 kontorer, stod Peitersen. Og det var måske så lige det eneste, jeg ikke havde forberedt mig på, da jeg havde overvejet og i sidste ende reflekteret på annoncen i fagbladet. Peitersen stod dér smilende og

tog imod og rakte en hånd frem. Jeg greb den 145 cm høje mandslings hånd og sagde pænt goddag.

Peitersen bød mig indenfor, og sammen fandt vi ret hurtigt ud af, at jeg om muligt var mere til en side end han selv. Ikke så meget fysisk måske, men manden havde en befriende og stærkt humoristisk sans for livets ulmende småvanvid. En sans som sikkert kom af at skulle stå til regnskab hver morgen i badeværelsespejlet for, at der stadig manglede godt 30 centimeter.

Jeg blev med andre ord ansat. Og sådan gik det til, at min chef gennem de næste 5 år nåede mig til et stykke over midten af maven, hvilket ikke forhindrede os i at dele et par øl, når vi sad ned om fredagen i al stilfærdighed. Han og jeg og de andre ansatte, hvoraf en af pigerne som kompensation for Peitersens manglende højde var lige så tyk over midten, som Peitersen var høj.

Peitersen var af den robuste slags, som ikke gik med plateausko, fordi han klogeligt tidligt i livet havde indset, at hvis han skulle hævde sig, ville dét alligevel være omsonst. Det ville kræve stylter at nå op på egentlig omgangshøjde, og det ville fandeme se mere end latterligt ud.

Peitersen lo og erkendte én gang for alle sit fysiske nederlag, lagde kræfterne i og slog de mindre vakse revisorer af banen ved at bruge den indvendige side af hovedet. Han etablerede som den første statsautoriserede revisor i firmaet en succesrig skatteafdeling, og hans succes, kreative sans og energi gjorde, at han efter ret kort tid blev udnævnt til international partner. Når han gik ned ad gangen og tog elevatoren efter udnævnelsen, som fandt sted kort efter min tiltræden,

syntes jeg godt nok, at han lige pludseligt var vokset. Men det kunne jo ikke passe. En mand på 43 år vokser sgu ikke mere og slet ikke, når han er født som dværg. Det måtte være hans nye rankhed, der gav ham dette substrale pust af ny højde.

Over de efterfølgende år kunne jeg mærke, hvordan han i sin nye rolle voksede – ikke fysisk altså, men stadig fastere til virksomheden, som han nu var blevet en livsvarig, fuldgældig og anerkendt del af. Han var kommet med i *inderkredsen*, og når vi havde internationale møder, blev han jævnligt brugt som en slags uofficiel ambassadør. Han talte et ret avanceret Valby-engelsk, hvorved han distancerede 95% af revisorkollegerne, som i visse tilfælde endda havde lidt svært ved gloserne på... ja, dansk, faktisk.

Møderne i det store udland drejede sig oftest om internationalt samarbejde indenfor de områder, der sorterede under hans afdeling. Peitersen var som en fisk i vandet. Og så mestrede han, hvilket var ret sjældent blandt revisorerne, at kunne kombinere det regnskabsmæssige med det rent skattetekniske, og han blev snart indvalgt i diverse både interne og eksterne skatte- og revisorudvalg.

Han var noget. Før han var dværg, var han noget. Han var noget, *selv om* han var dværg, og en ny selvbevidsthed havde sat sig hos ham.

Engang befandt jeg mig sammen med ham efter en international skatte-konference og noget temmelig velsmagende belgisk øl midt i Bruxelles med en ordentlig kæp i øret. Og dér ramlede vi bardus ind i Manneken Piss. Peitersen standsede brat op, lagde hovedet lidt på skrå, stod fuldstændigt hvilende i sig selv

med et lille smil spillende om læberne. Jeg skelede lidt forsigtigt over til ham, sådan lidt diskret: hvordan ville han nu tackle *den* her, mon? Og så sagde han de forløsende ord, der fik os begge til at slå ud i en befriende latter : – han har fandeme ikke meget af en tissemand, hva’?

En af dem, han mødte i flere udvalg på sin vej gennem den gloriøse karriere, var en stor, brutalt udseende børste af en statsautoriseret revisor med udstående ører, en rigtig rugby-spillertype. Han talte og agerede vulgært, men samtidig var der noget fandens karl over ham. Han kørte BMW af den helt hurtige slags med 10.000 kroners alufælg – pr. styk om jeg må bede – og dæk med superradialegenskaber, hvis nogen skulle finde på at spørge. Og selv om han lige som de fleste andre revisorer boede i Ganløse, havde han godt nok efterhånden gjort et overordentligt kraftigt indtryk på Peitersen. Peitersen var blevet vældig imponeret af kraftkarlen, og Stritøre mig her og Stritøre mig der. Peitersen brugte enhver lejlighed til at bringe ham på bane.

Det *gør* du ikke Peitersen. Vi advarede ham igen og igen i kontoret, men han gjorde det. Han inviterede Stritøre indenfor i firmaet og vupti, tre saltomortaler og et par skæve bolde senere var bøtten vendt. De udstående ører var blevet chef, og Peitersen gik derefter slukøret og nedbøjet ned ad gangen og hjem om aftenen, og jeg kunne se, at det hele havde rystet ham i hans grundvold.

Men når alt kom til alt – ok, han var da trods alt stadig international partner. En status der gjorde, at han tilhørte et privilegeret mindretal i firmaet, og fi-

nansielt fulgte der jo forhåbentligt også en del med det, tænkte vel Peitersen, og jeg kunne se, at han efter nogen tid, og efterhånden som chokket kom lidt på afstand, rankede sig lidt igen. Han lod sig egentlig ikke mærke med de forandringer, han havde måttet stå igennem. Når alt kom til alt var det dog en mand, han beundrede, som han havde givet stafetten videre til.

Og så en dag på vej hjem, gjorde han holdt ved min dør, og stod lidt og tøvede dér og kom ikke videre. Om ikke jeg havde lyst til en øl, nej, ikke her, rundt om hjørnet. Han havde bare brug for at sludre lidt, komme væk fra det hele. Vi gik over på den lokale, og Peitersen satte sig tungt og bestilte to store fadøl og lettede sit hjerte. Stritøre havde bag hans ryg intrigeret gennem nogen tid uden at afsløre noget for Peitersen. Egentlig måtte han ikke fortælle mig alt dette, men da han kendte min diskretion, stoledes han på, at det ikke kom videre, og trods alt stod jeg som jurist og konsulent alligevel uden for alt det der.

– Bare jeg også var det, sukkede Peitersen, og så kom det. Ledelsen havde indvilget i Stritøres plan, hvilket indebar, at der fremover kun skulle være én international partner i skatteafdelingen: Stritøre, selvfølgelig, hvem ellers? Peitersen var med andre ord råt og brutalt blevet degraderet til almindelig lønslave, godt nok med en slags status som partner, men det „internationale“, det der virkelig betød noget, og havde gjort en lille mand stor, var nu taget fra ham.

Når revisorerne om aftenen krabbede alene hjemad med deres fedtede mapper, som regel lidt dårligt klædte og permanent skrutryggede af computertasker

med bred skulderrem, var der ikke noget særligt internationalt over dem. Det var noget, de gik og titulerede hinanden med inden døre, og som gav dem intern betydning. Men det var jo også herinde, Peitersens hele liv lå. Det var ikke på vej til og fra. Det var *her*. Til og fra og hjemme hos sig selv foran badeværelsesspejlet var han dværg. Herinde var han international. OK og dværg bevares, men international, lige som de andre, ikke desto mindre. Og nu, med ét var alle medaljerne revet ham af brystet. Han havde været offer for en Dreyfus-skandale. Intet mindre. Hans anseelse indadtil og i forhold til de internationale partnere i udlandet var væk. De lo af ham. Og hvad værre var, den selvgøttelse, han havde bygget sin tilværelse på, når han nu ikke havde andre måder at gøre det på, var forsvundet på ét sekund som dug for solen. Taget fra en mand i en alder af 47 år, som ikke havde en kinamands chance for at slå igennem andetsteds. Han fandt det ubærligt, og jeg forstod ham, når jeg så det fra hans verden.

Jeg havde dyb medlidenhed med ham, som han sad dér i sin ensomhed. Jeg kunne jo godt høre, hvad han inderst inde mente om Stritøre. Det kom klart ud mellem sidebenene, selv om de begge var mine foresatte, men mest kunne jeg høre, hvad Peitersen mente om sig selv: at han var en *fiasko*, i bund og grund. Det, der havde holdt ham oppe og gjort ham til *noget*, hvor han havde lagt hele sit livsværk i sikker forvisning om, at han ville arbejde sig op mellem venner og kolleger, der aldrig ville stikke ham en kniv i ryggen, var blevet røvet fra ham. Ikke kun af den Brutus, han selv havde inviteret indenfor. Men denne Brutus, denne brutale karl, havde ført kniven med Peitersens gamle kollegers

billigelse, med alle dem, han siden sit tyvende år havde levet og arbejdet op og ned af og kaldt sine venner.

Han havde tårer i øjnene, som han sad der, og jeg vidste til sidst ikke, hvad jeg skulle sige. Det var svært for mig at trøste ham. Han var jo stadig aldersmæssigt midt i karrieren, og den der med, at herregud, Peitersen, der skal jo også nye koste til, når man selv er ved at være træt – den holdt jo ikke en meter. Peitersen havde været i fuld sving, og der var stadig fuld fart på rent arbejdsmæssigt, den dag medaljerne røg.

Og sådan sygnede han i den kommende tid stille og roligt hen, mens Stritøre blomstrede, bredte sig ud over afdelingen i alle dens afkroge som en gøgeunge og hersede og regerede med os, så det var en lyst.

Og til sidst fik Stritøre sgu gjort rigtigt kål på Peitersen. Helt uventet og ganske overraskende for alle fik den lille mand i en alder af bare 49 år af ren sorg over sit forspildte liv et hjertetilfælde så massivt, at han stille og roligt udåndede.

Jeg fik det at vide lige efter, at jeg havde forladt firmaet og spejdede i den kommende tid efter en omtale af Peitersen i avisen. Et eftermæle fra firmaets side til lidt trøst for hans gamle forældre, der under begravelsen havde fortalt mig, hvor stolte de altid havde været over Kurt. At firmaet havde været hele hans liv, og hvor glad han altid havde været for sit arbejde og sine kolleger. De anede intet. Blot en omtale som en beskeden anerkendelse for hans samvittighedsfulde og dygtige indsats.

Men Peitersen fik ingen omtale. Han forsvandt gan-

ske enkelt fra den ene dag til den næste ud af firmaets og kollegernes liv og tanker som en parentes, et fysisk nul. Sådan var der utvivlsomt ikke så få, der havde set ham. Ikke at de selvfølgelig nogensinde ville have indrømmet, at det forholdt sig sådan. Mens andre i deres stille sind måske var glade for, at han nu var væk, så de undgik at blive konfronteret med denne ukuelige dværg, der trods alle de odds, han havde haft mod sig i livet, ikke desto mindre havde distanceret dem på hjemmebane og vist dem vintervejen. Venligt, oven i købet.

Indtil han en skønne dag blev dolket i ryggen af dem alle.

Et regnskab det nu endegyldigt er for sent at revidere.

Det var vel nok hyggeligt

Jeg står midt i Prima på Jægersborg Allé, da jeg får øje på Mads. Jeg ser ham i et glimt tværs gennem indkøbshylderne. Der har altid været noget Henrik Nordbrandtsk over Mads' ansigt, og det slår mig, hvor lidt han har forandret sig efter 17 år: Det samme lyse hår, en solbrændthed især over panden der maskerer hans fra naturens hånd blege hud. De lyse, blå øjne og det velkendte, lidt fjerne anstrøg i et til dels umaskulint ansigt med fine, kønne træk. Et indtryk som så lidt overraskende dementeres af en rimeligt dyb stemme, når han en sjælden gang lader den høre.

Han er ikke en mand af mange ord, noget han har arvet fra sin far, Helge. Det finder jeg ud af, første gang jeg er hjemme og besøge dem. Moderen derimod lader munden løbe, og faderen og Mads sidder aftenen igennem urolige i hver sin lænestol og ser ud, som de hvert øjeblik kunne finde på at stoppe en klud i kæften på hende.

* * *

Jeg er lige ved at give mig til kende. Står sådan lidt og ser over mod ham, mens han med genkendelig omhyggelighed lægger vare efter vare i indkøbskurven i hen-

hold til en medbragt indkøbsseddel, som han ind imellem krydser af.

Der havde altid været noget frisk og sporty, noget tjekket ved Mads. Det er der fortsat. Blå sejlersko ligesom dengang, cowboybukser ligesom dengang og den genkendelige T-shirt med diskrete striber af et kendt mærke ligesom dengang.

Ligesom dengang hvor han en sommerdag op mod weekenden overraskende kom trillende på besøg op til sommerhuset i den åbne sportsvogn lige arriveret fra Basel, hvor han arbejdede i en verdensomspændende medicinalvirksomhed. Sportsudstyret slængt ind i bagage-rummet og skiftetøjet behændigt i en hold-all.

Han både sejlede, spillede en rigtig god tennis og var vores lokale verdensmester på ski i Verbier, hvor han tog den ned ad forsiden af „Djævletanden“ som vi havde døbt det frygtindgydende Mont Fort. Oppe på bjerget indhentede og stoppede han efter et vildt race en løssluppen ski fra Niels, før den forsvandt helt ned i slugten og i al evighed ville være tabt – for ikke at nævne, hvordan Niels *nogensinde* skulle have klaret nedturen med to stave og én ski. Vi fejrede det om aften under „après-ski“ på den lokale, og Mads var dagens helt, og som sædvanlig sagde han ikke en skid. Sad bare med et lille veltilfreds og uudgrundeligt smil spillende omkring munden.

Jeg skal lige til at forcere både spaghetti og ris og give mig til kende, da jeg får øje på en lyshåret pige på vel 16 år, som kommer hen og lægger noget ned i Mads' indkøbsvogn. Og nu genkender jeg hende. Det vil sige, det gør jeg ikke, for jeg har aldrig set hende før. Jeg genkender hendes mor i hende, altså. Lighe-

den er lammende, og jeg fortryder og bliver stående. Datterens ansigt bringer det hele tilbage.

* * *

Godt og vel sytten år før: telefonen ringer. Vi inviteres til middag hos Mads samme aften i Skovshoved, der er noget, han gerne vil tale med os om, mig og min kone, Susanne.

En kvinde, vi ikke før har mødt, som vel er en seks-syv år ældre end Mads med et hårdt udtryk i øjnene, åbner døren og byder os velkommen. Det er altså os fire til middag.

Der bliver hældt rigeligt i glassene, og med Mads' sædvanlige sans for manglende indledning buser det ud af ham halvvejs gennem middagen og rundt regnet fire glas rødvin, at han og Anne, som kvinden hedder, skal giftes. Invitationerne *er* sendt ud, vores ligger på middagsbordet foran os. Om jeg vil være forlover, og vil Sus „chaperonere“ Anne op til dagen.

„Lille Louise“, som de allerede har døbt familieførgelsen i anden måned, har, kan man sige, hovedrollen. Hvis man kan sige det på *den* måde.

Jeg husker ikke rigtig noget fra måltidet fra dette øjeblik, og indtil Anne glider ned fra bordet og besvimer. Og mens hun ligger på Gentofte Amtssygehus og angiveligt aborterer med Mads' hånd i sin, vasker Sus og jeg op efter middagen, polerer rødvinglassene, tjekker at havedøren er forsvarligt låst og tager hjem. Og tak for i aften. Det var *vel nok* hyggeligt.

* * *

Vi sidder i Ny Adelgade på Kommandanten, Tejs, Øj-

vind, Mads og jeg og skåler. Det er Mads' polteraften, og nu skal vi fandeme *more* os. Mads, kom nu, skål og tillykke, og Mads løfter glasset og skåler, men det er ligesom at i aften, måske tager vi fejl, men det er altså lidt som om, han alligevel ikke rigtig er i stødet.

Øjvind kigger over på ham, og der spiller et lille, stille smil om Øjvinds læber. Øjvind har en indbygget sjette sans for *oplevelsen*. Udenfor regner det skomagerdrengene. Susanne og Anne og en af Annes kolleger er i mellemtiden taget ud på egen boldgade, de er gået ned i Nyhavn for at spise og holde hønsefest. – Skåål, Mads, og han nikker og drikker, og jeg synes, at Mads' ansigt er blegere, end det plejer. Blegere end Mads' ansigt, som ellers er blegt fra naturens hånd, plejer at være. Selv under solbrændtheden.

Hen på aftenen går døren til Kommandanten pludselig op, og Sus og Annes kollega kommer med opgivende miner bærende ind med en gennemvåd kvindelig træstamme, bærer den op ad trappen og midt ind i lokalet, hvor vi sidder. Håret på træstammen er lutter våde tove om det pjaskvåde ansigt. Den lyse kjole, som sikkert engang har været pæn, er nu helt gennemsigtig og sjasket. Vrælende melder træstammen til Mads, at hun sådan *savnede* ham. Mads rejser sig brat op, ligbleg, og går med usikre skridt direkte ud på toilettet.

Efter at parret er bugseret hjemad i en taxa, slutter vi andre af om hjørnet på Palæ Bar, og i forvirringen lykkes det Tejs at vælte et glas øl ned i skødet på mig, og derefter går jeg *hjem*. Og tak for i aften. Det var *vel nok* hyggeligt.

* * *

Som forlover skal jeg naturligvis holde tale ved Anne og Mads' bryllup, og i dagene inden har jeg siddet med blikket stift rettet mod det blanke papir foran mig og brugt voodoo for at fremmane *ordene*. De venlige ord fyldt med humor, lethed og lykke. Det er som dengang, da den matematiske begavede, men ekstremt ordfattige Buller gik til eksamen i 3 G. i dansk stil, og sad med hånden under kind i fire stive klokketimer uden at skrive ét eneste ord. Selv den gamle, ungdomsfjendtlige stivstikker, halvdøve lektor Moesgaard kom ned og klappede opmuntrende Buller på skulderen, og så Buller, så, skriv nu bare *noget*. Så får du i det mindste ikke nul.

Og her sidder jeg ved skrivebordet, og jeg og Buller står til nul, da jeg til sidst vælger at snyde: Jeg ringer til min gamle ven, magisteren i dansk. En bryllupstale og *helt* neutral, tak. Personlig uden at være *personlig*, hvis du forstår. Der vanker en flaske cognac, som bringer ham op af stolen. Næste dag har jeg talen.

* * *

Talen ligger trygt i min inderlomme, da vi ankommer til kirken i Dragør. Magisteren har taget den tværs gennem verdenslitteraturen og spækket talen med talrige citater og små, litterære finter om kærlighed og ægteskab og den evige velsignelse. Passende åndrig og samtidig neutral. Godt scoret og mange tak.

Og hvor *er* hun ... „ung og yndig“ er måske ikke *lige* ordene om den fraskilte Anne. Alle tanterne fra Mads' familie leder efter det helt rigtige ord, og hvor er hun dog .... hendes *kjole*... dog smuk.

Jeg har stadig talen i lommen, da vi ankommer til

middagen. Sus og jeg har købt to flaskebakker i sølv til det lykkelige par og står og ser på, mens én flaskebakke magen til vores, omhyggeligt bliver lagt på gævebordet, klods op ad vores. Den er fra Mads' kollega og hans kone. Jeg når lige at fange kollegaens flakkende blik, så ser han væk, og jeg går over til baren og får fyldt op.

Derover står Mads' far, Helge. Vi veksler artighe-der i dagens anledning. Helge underholder sig med en af Mads' tanter om en tale, han engang har holdt. Jeg fanger lige resten af sætningen: – og det værste jeg ved, er de der taler ved et bryllup, som på denne *kunstige* måde tager udgangspunkt i litteraturen og ... Jeg drikker øjeblikkeligt ud og får fyldt op igen.

Det er *for* smertefuldt at skulle mindes Helges ansigtsudtryk, mens jeg holder talen. Jeg husker stort set ikke mere, *vil ikke* huske mere, end jeg – desværre – husker fra middagen den aften hos Mads, da han annoncerede, at han og Anne skulle giftes. Bagefter står alle tanterne uden for og vinker ... og er det ikke en *yynndig* ... kjole. Og tak for i dag. Det var *vel nok* hyggeligt. Det var sidste gang, vi så dem.

En dag et års tid senere ringer telefonen. Det er Mads. Med sædvanlig elegance buser det hakkende, men uden omsvøb ud af ham. Han fortæller, at øh ..., at „Lille Louise“ nu *omsider* er arriveret, og ...om ...om Sus vil være gudmor om tre uger i Dragør Kirke. Jeg lover, at Sus vil ringe, men i stedet går vi dækning, og ved ikke, hvem der i den sidste ende får æren. Ad omveje lærer vi senere, at Mads og Anne ret kort efter er blevet skilt, men ...og nu ... jeg ser ham gå op til kassen med den fyldte vogn. Drenget som dengang.

Energisk og systematisk pakker han. Pigen hjælper til. De ler af noget, hun siger.

Og så er de borte, og jeg ånder lettet op, endskønt hvorfor har jeg egentlig skjult mig? *Jeg* har jo ikke grund til at skjule mig. OK, der var jo den der bagatel med dåben. Men det var trods alt *ham*, der uventet og viljeløst dengang lod sig rulle direkte ind i en halvgammel heks. Det var *Mads'* image som den usårlige helt, den tavse, tjekkede sportsmand, der krakelerede dengang. Og her står *jeg* bag hylden med mel og gryn i tåbelig og forlegen dækning for konfrontationen.

Jeg beslutter mig for alligevel at fange ham udenfor på Primas parkeringsplads, men da jeg efter et hastigt udtjek ved kassen finder vej ud til bilerne, er han allerede forsvundet.

Ansigtet

Der var noget underligt flydende ved Mathiass' øjne. Som en målmand der søger at fange ens blik ved at bevæge sig bare en lille smule fra side til side, hele tiden i bevægelse. Som to lyseblå gopler i evig drift i havstrømmen.

Jeg mødte Mathiass første gang kort efter, at han var begyndt at komme sammen med min tidligere kæreste Lillian. Han boede i en ældre, noget derangeret villa i Valby og var reklamemand. En underlig starut. Indadvendt og utilnærmelig – og så pludselig kunne han eksplodere i de mest vanvittigt komiske indfald, vers, rim og salgsslogans, som han opfandt stående på det ene ben. Mest når han havde fået noget at drikke.

Selvfølgelig var han jaloux, men det havde han nu ikke grund til. I starten. Det var først senere, da jalousien og drikkeriet tog over, at jeg og Lillian ved en enkelt lejlighed så hinanden igen. På den måde. En regnvejsaften bankede det på døren, og dér stod hun i indgangen til min lille taghybel, dyngvåd i det røde hår og må jeg komme ind.

En uges tid efter mødte jeg Mathiass på Bobi Bar

støtende fuld i et glitrende hav af gulddøller. Lillian havde sagt, hun ville flytte.

To måneder senere mødtes vi igen. Hun havde fået foretaget en abort, og vi stod som to paterer på hver sin side af sengen i det højloftede hospitalsrum. Mathiass rev vittigheder af sig i ét væk, og goplerne drev rundt i hans ansigt, som havde fået en underligt skælet karakter.

Da jeg rent tilfældigt mødte Lillian på Strøget et halvt år efter, var hun flyttet ud til sin søster, og i samtale løb bad hun mig om hjælp til at hente de sidste ting i villaen i Valby. De havde allerede stået der alt for længe, og jeg kendte jo Mathiass.

Vi tog derud en søndag formiddag. Mathiass åbnede og gik uden et ord ovenpå. Hans ansigt var nærmest uigenkendeligt af udslæt, hudlaser og åbne sår. Goplerne svømmende i en pøl af guldbajere. Køkkenet flød med ugegale madrester.

Lillian gik en runde i huset og samlede de sidste ting. Vi gik i kælderen efter de to flyttekasser, hun tidligere havde pakket. De var allerhelvedes tunge. Da den første var bakset ud i bilen, satte vi os et øjeblik i kælderen og pustede ud. Huset var død stille. Hun kiggede på mig. – Jeg ved, at han er oppe på første sal, men jeg har hele tiden på fornemmelsen, at han er her og hører, hvad vi siger. Sådan var det også, da jeg boede her. Jeg var aldrig alene.

Vi tog af sted en halv time senere uden at se skyggen af Mathiass. Da vi kørte, så jeg, at han dog havde haft energi nok til at få færdigbygget den ruin af en rød havemur, som Lillian så længe havde bedt ham om, da hun stadig boede der.

Efter at jeg flyttede udenlands, så jeg i en periode ikke meget til Lillian, men nogle år senere – en efterårsdag, da jeg var på gennemtræk i København – mødtes vi igen. Denne gang over frokost på Bastionen og Løven i den gamle møllergård på volden. Hun fortalte, hvordan Mathiass i mellemtiden havde opgivet reklamelivet, havde lagt drikkeriet på hylden og var begyndt at male – og ikke uden succes. Og så en dag fik hun en opringning fra hans søster om, at han pludseligt og uden varsel var død. Det var i 1988. Og i mellemtiden havde hun mødt en ny mand, en mand vi begge kendte, og som hun havde elsket siden sine unge dage.

Jeg kunne slet ikke få tidspunktet for hans død til at rime. Jeg fortalte hende, hvordan jeg en sen efterårsdag i 1992, godt 4 år efter det tidspunkt, hun angav som Mathiass' dødsår, og mens træerne langs stien ved Sortedam Dossering skutede sig i efterårsblæsten, var stødt ind i en mand med flager i hele hovedet, gopleøjne og en guldbajer i hånden. Han havde siddet på en bæk nær Trianglen og stirret ud over vandet.

Jeg havde sat mig, og vi havde taget den op fra dengang, sideværts uden at se på hinanden, mens fuglene forsvandt i træk over søen. Længe sad vi der, mens han roligt fortalte. Han havde fået et lille velbesøgt galleri op at stå i Willemoesgade og malede måner på skummelblå baggrund; de gik som varmt brød, små lærreder og altid det samme motiv. Aftagerne var mestendels det bedre borgerskab i de nordlige forstæder. Han sagde, at det gik ham godt, rigtigt godt, endda. Han havde fået hold på det hele, også såret efter Lillian, og lægerne var ved at få udslættet kuret.

Lillian kiggede undrende over på mig. Jamen, hun havde jo været med til begravelsen på Bispebjerg en hundekold vinterdag, og *vidste*, at det havde været januar 1988, for det var det år, hun var begyndt at læse kunsthistorie.

Der havde ikke været andre tilstede end hende og hans yngre søster, som hun aldrig før havde mødt. Umådelig trist begravelse. Ingen højtidelighed af nogen art. Søsteren havde fortalt, at lægerne ikke havde fundet ud af, hvad han var død af. Han var bare holdt op med at leve, havde søsteren sagt.

Efter frokosten tog vi op til Lillians hyggelige, lille lejlighed på Christianshavn. Det var første gang, jeg så den. I hendes arbejdsværelse hang et af hans malerier.

Den hvide måne lyste på den skummelblå baggrund. Det var et rigtigt godt billede, og jeg begyndte så småt at forstå, hvad det var, der havde bragt ham den hurtige succes. Billedet var signeret „Mathiass“, og med et meget svagt penselstrøg „1987“ eller var det „1997“? Lillian hentede et forstørrelsesglas. Men det var tværet ud og ikke til at afgøre.

Jeg vendte mig spørgende mod Lillian. Hun så på mig, de grønne øjne pludseligt mørke og flakkende.

– Jeg aner ikke, hvor det kommer fra, jeg har hele tiden troet, at det var fra hans søster – der lå nemlig også en nøgle, som hun i sin tid havde lånt lige efter begravelsen, da hun en nat var i byen. Det hang der bare en dag, jeg kom hjem sidste år. Men jeg kunne straks lide det, og lod det hænge, selv om det egentlig var en ret underlig måde at få det på. Jeg har aldrig lagt mærke til, at det måske er dateret 1997.

Vi gik helt tæt på for endnu en gang at studere det nærmere. Matthiass havde i sandhed været detaljernes mand. Helt, helt tæt på under forstørrelsesglasset så det grangiveligt ud, som om månen med dens mange kratere var angrebet af et voldsomt hududslæt. Og *nu* så jeg det, og Lillian så det, blev ligbleg og undertrykte et gisp: Billedet forestillede ikke månen. Det var et selvportræt. Der var ingen tvivl. Det var Mathiass.

Nørd

Der var ikke noget særligt bemærkelsesværdigt ved Henning, lige straks man så ham. Han var af middelhøjde, lidt tidligt skaldet, et lidt bredt hoved, langt fra hinanden siddende øjne, hvilket gjorde ham mere tillidsvækkende, end hvis hans øjne havde siddet tæt mod næseroden.

Udover udseendet så indgød han faktisk tillid. Han var ingeniør og kendte nøje den verden, der var hans. Havde man et problem med en stikkontakt, en videomaskine eller vrøvl med gearkassen, kunne Henning lynhurtigt stille diagnosen og for det meste fingerfærdigt også løse problemet. Han gjorde det med selvfølelse, og en vis selvtilfredshed lyste ud af ham, når han *ordnede* noget for en.

Jeg kan høre ham udtale sit yndlingsudtryk, ordet „*tåååbelig*“, med et trippel-å, når omverdenen i hans øjne havde kikset et eller andet, som var så *indlysende*, at det for Henning ville have været den smalleste sag at løse problemet. De skulle bare have spurgt ham – og han rystede opgivende på hovedet af verdens afgrundsdybe dumhed.

Han havde job på en udviklingsafdeling i en større

elektronikvirksomhed og var som en fisk i vandet. Hans nørdede viden fik frit løb i denne lukkede akvarieverden, og hans ambitioner blev indfriet. En afholdt fyr i balance med sig selv og verden omkring sig.

Som så mange andre havde han selvfølgelig sine små særheder. Han smurte sine madpakker til hele ugen om søndagen, frøs dem ned, og fiskede dem så ud af dybfryseren dag for dag, og stoppede hver dags pakke i mappen inden han med det vandkæmmede, tynde hår, den strygefri skjorte og det lidt brunlige slips stak klippekortet i den lokale bus, der tog ham den lige vej til ingeniørernes paradys, udviklingsafdelingen på den store elektronikvirksomhed, otte stop fra Hans Knudsens Plads ud ad Søborg til.

I bussen studerede han brochurer over elektronorgler. Og kort efter anskaffede han sig et, som han i den lille toværelses på anden sal med noder og manus lynhurtigt lærte at spille på, så det var en lyst. Ikke at han kunne spille højt, for der var naboer at tage hensyn til, men Henning havde selvfølgelig koblet et sæt høretelefoner på orglet, så han kunne øve sig uden at vække opsigt. Og opsigt, det var det sidste, han vækkede, og noget han også meget gerne skulle have sig frabedt. Ellers tak. Indtil den dag noget ganske uventet skete, altså.

En anden af Hennings store lidenskaber, udover elektronorglet, var flyvning. Han havde taget certifikat, og i weekenderne tog han ned til den lille, hyggelige flyveklub på Midtsjælland, hvor det gik med snak om vejr og vind og navigering, de sidste nye flytyper og så selvfølgelig selve flyvningen.

Bittesmå maskiner var det, og engang oplevede jeg

denne frie fornemmelse i Hennings regi ved at blive fløjet til Århus fra midt på Sjælland, spise frokost med vennerne midt i byen, og så blive hentet igen – og huj-hey over skylag og blå vand gik det, da vi sent på eftermiddagen tog den tilbage til Sjælland. Det var en intens oplevelse bag plexiglas på dette flyvende tæppe at komme i nærkontakt med grønne øer, der jog forbi, med hvide sejl under broen over det dyblå bælt, og de små vip, der mindede én om det svimlende i det, man havde begivet sig ud i, selv om frokostens snapse trods alt holdt frygten lidt i ave.

Tak for turen, Henning. Øre i hovederne stod vi atter med fast grund under fødderne og svajede lidt. Og Henning smilede sit lidt nørdede smil og lod os forstå, at det var da ikke noget at snakke om, og selv tak. Bare sig til en anden gang.

I dette element lå friheden fra hans toværelses, når selv elektronorglet ikke længere kunne fjerne en snigende følelse af klaustrofobi, eller når hele det elektroniske laboratorium med dets perspektivrigdom, de uanede muligheder, microchipsene, de nyopfundne kredsløb og de stadigt kortere veje gennem elektroteknikkens forunderlige verden alligevel ikke *helt* slog til.

At flyve fra Sjælland til Sønderborg. Eller til Hven, Sild og Skagen. Med venner og familie, med dejlige madkurve og opleve, at vinflasken under det rød – og hvidternede klæde i kurven stadig duggede dér, midt på Fanøs strand.

Ind imellem misundte vi ham det lidt. Han havde set og realiseret nogle muligheder, der lå i forlængelse af hans naturlige evner. Havde på afgørende vis

sprængt nørdens skal og lagt sig i sollysets bane over himlen. *Gjort noget ved det.*

Indtil den dag, altså.

Det var en sollys sommerdag af den slags, der er alt for få af, og Henning var vågnet den morgen og havde strakt sig i sengen.

Det var søndag, og intet stod på dagsordenen. Han havde netop afleveret et projekt til laboratoriets leder baseret på nogle ugers ophold i Hong Kong, og det tegnede alt sammen til, at projektet ville blive realiseret. Det betød nye ture til Østen og billige skjorter, selv om han nu ikke rigtig brød sig om maden derude.

Solen bagte, da han lidt senere stod på Lyngbyvej for at hente morgenbrød og efter en pludselig indskydelse skrædede over til toget. Han var bogholder i flyveklubben, og nu da projektet var afsluttet, var det egentlig tid at få bilagene bragt i orden. Han købte søndagsavisen, trak en kop kaffe i automaten og satte sig veltilpas i den mennesketomme kupe.

Flyvepladsens asfalt sitrede i den stærke sol, og gennem ruderne i den lille hangarlignende bygning, hvor regnskaberne stod i snorlige rækker i forskelligfarvede charteks, fik han øje på det lille selskab på seks, der kom anstigende. Det var Aage og nogle folk, han straks genkendte, de var alle sammen fra galopverdenen. De skulle velsagtens igen til Karlstad til løb, tænkte han. Én af dem, det vidste han, havde et par galopheste i stald deroppe.

– Har du ikke lyst til at være co-pilot på en tur til Karlstad? Aages friskfyragtige stemme rev Henning ud af den søvnige atmosfære i den iltfattige bygning

mellem summende, sommerdøsigse fluer og klubbens flerfarvede regnskaber.

Han så ud af vinduet. Hvorfor ikke? Det ville være en herlig flugt fra bilag, og egentlig trængte han også til en fridag, tænkte han, efter projektet og Hong Kong. Henning slog til, og de entrede alle maskinen.

Det første han bemærkede, var at benzinmåleren stod temmelig lavt. Han bankede på den og så spørgende over på Aage.

– Vi standser midtvejs og får fyldt på. Aage forklarede, at der lå to maskiner foran til påfyldning, og hvis de skulle nå løbet i Karlstad klokken to og se hele løbet var det altså *nu* – og han havde altså lovet ...

Henning *vidste* naturligvis, at Aage havde tjekket påfyldningsmulighederne undervejs – alt andet ville være *tååabeligt*. Og den lille maskine satte summende af sted mod fjerne mål.

Telefonen ringede hen ad ni-tiden den aften. Det var Lene. Stemmen var næsten uigenkendelig.

– Henning er død. Han ligger på bunden af Vänern under ti meter vand. Lyden fra filmen, jeg var midt i, forsvandt i en dyb brønd. Alting forsvandt. Kun Lenes oprevne, vanvittige og meningsløse ord kørte som en plade, hvor pickuppen springer tilbage med et skrat og gentager sætningen, igen og igen. Henning er død. Han ligger på bunden af Vänern under ti meter vand. Henning er død, han ...

Efter så mange år hører jeg stadig sætningen. Den er som visse dufte, der for altid forbinder sig til bestemte begivenheder et sted dybt i hukommelsens inderste lag.

Han skulle ikke have været med.

Frokostavisens overskrift over et billede af Henning. Han stirrer med næsten vantro livagtighed ud på beskueren. Nørden, som i levende live havde levet en anonym, tilbagetrukket tilværelse, smurt madpakker til hele ugen om søndagen, ordnet regnskaber for klubben og – fandt man senere i dødsboet – havde købt 1500 stykker Imperial Leather håndsæbe for ikke at skulle ulejlige sig til den stedlige Brugs resten af livet efter *det* i alt fald, var dagens emne i alle landets aviser. Manden der ikke ville vække opsigt.

Det er *tåååbeligt*. Jeg kan høre ham sige det med nørdens selvbevidste viden om, at han inden for sit felt var herre over situationen. Lige indtil en grim skæbne, den lukkede benzinstander på den lokale svenske flyveplads – som Aage så alligevel ikke havde tjekket – den alt for optimistiske beregning af brændstofforbruget, hvor de ikke havde kalkuleret med modvind i en pludseligt opstået sommerstorm over Vänern, beseglede et menneskes tro på sig selv og blinde tillid til sin ligemand – og forvandlede en hyggelig søndagsudflugt en sommerdag til en ikarisk rejse mod solen.

Den gule automobil

Det er en vidunderlig sommerdag. Vi har, som vi plejer, sat hinanden stævne ved den røde låge klokken 12. Til den ugentlige løbetur i Dyrehaven. En gruppe af stillesiddende jurister mestendels, samt et par til lejligheden medbragte gamle studiekammerater – et par fandens sunde læger – som de evige frontløbere.

– Kom nu, vi skal *hele* vejen rundt. De råber sådan det samme sted, *hver* gang vi er derude, når et par fristende genveje, vi altid lige lur på, dukker op ...

Juristerne har det tilfælles, at vi alle sammen tidligere havde halse, dengang juridisk frokoststue – og ikke Dyrehaven – var det fælles samlingspunkt, men på ejendommelig vis har vi mistet denne legemdel. Frokoster med klienter gennem mange år kan få skyld for meget.

Nu mødes vi altså *hver* lørdag, og med lægerne som manende ypperstepræster udi den dybere forståelse af det forhøjede kolesteroltals gebrækkeligheder løber vi. Det er et ømt syn. Sundhedsapostlene forrest. Døden i hælene.

Jeg triller ind på parkeringspladsen. Dér står holdet ovre ved lågen og vinker i et euforisk humør. Det

fortsætter med høj latter og vittigheder under løbet om en episode i retten. Og så spurgte advokat Manke vidnet, om manden havde været gram i hu, og vidnet tænkte sig lidt om og svarede så, nej, ham husker jeg ikke, han var vist ikke med til mødet. Vi standser ved et af de kæmpestore, skyggefulde egetræer, kan ikke både løbe og grine samtidig. Selv Den Flegmatiske må overgive sig.

Jeg sætter mig ind i Golfen en god times tid senere og glider ned ad bakken og sydover mod den indre by. Blød og afslappet i alle lemmer. Sikken dag. Jeg er i højt humør.

Trafikken er tæt, typisk for sådan en lørdag middag - masser af mennesker ude i det gode vejr, familier på vej til sommerlandet, andre ude at shoppe eller kigge på havemøbler, nu hvor vejret endeligt er slået om.

Nede ved Trianglen myldrer det rigtigt meget. Jeg sidder længe fast i krydset ud til Østerbrogade, da der endelig kommer lidt glid i trafikken. Farten sættes op hen mod krydset ved Ryesgade, da en stor banangul amerikanerbil med masser af forkromninger, lygter og udvendige horn lydløst glider op helt tæt på min vogn og tiltrækker sig min opmærksomhed. Ved rattet sidder en mærkelig hulkindet stodder med bakkenbarter, motorbriller og brunt lædertøj. Jeg kigger skråt over til venstre tæt op under krydset både på ham og på det usædvanlige køretøj. Og så lyder der med ét den mest infernalske hornlyd, og samtidig sætter den gule bil farten gevaldigt op og skyder med et voldsomt ryk ud i krydset. Jeg får et mindre chok over larmen, bliver distraheret og opdager for sent, at lyset er ved at skifte fra grønt mod rødt med alt for kort gult varsel. Sådan

føles det i hvert fald. Og mens den banangule vogn allerede er ovre på den anden side af krydset, må jeg bremse voldsomt op for rødt.

Da jeg kommer til mig selv, holder Golfen ikke længere for rødt. Den er nu skubbet midt ud i krydset, og en larm af horn fra den tværgående stribe biler fra Ryesgade er det første, jeg opfatter.

Påkørslen bagfra har givet Golfens kofanger en ordentlig én på sinkadusen, og det må du fandeme undskylde, og mine bremses er heller ikke særligt gode, burde for længst osv. Vi udveksler navne og forsikringsoplysninger. Jeg er stadig tummelumsk under forløbet, og væk er han.

Et velfortjent bad opbløder mine stive lemmer og vasker episoden ved Ryesgade af kroppen. Ved femtiden begynder det at gøre ondt i nakken, og jeg får anfald af svimmelhed.

På kommunehospital, på akut modtageafdeling eller AMA, som de professionelle behandlere ynder at forkorte den, ligger jeg natten igennem og filosoferer over, hvordan den dag, som simpelthen bare havde tegnet så godt, nu er endt så *helvedes* skidt.

Støj og larm fylder rummet natten igennem. En beruset advokat bringes ind med et ordentligt rabalder ved totiden. Han er styrtet på sin cykel og har brækket benet. Han ligger og kæfter op om vigtige møder og domsforhandlinger, han skal have aflyst, og telefonopringninger han må foretage, og til sidst giver de ham noget beroligende, og der bliver ro. Indtil de kommer anstigende med en senildement mand, antruffet af politiet vandrende omkring uden papirer og tydeligvis

hukommelsessvækket. En sød sygeplejerske forsøger at komme i snak med ham for om muligt at finde ud af hvem, hvad og hvor. Så begår hun en fejl. Er din kone død? spørger hun deltagende. – Er hun død, råber den senile mand og brister i gråd og er utrøstelig. Så giver de også ham en gang Stesolid, der vil noget.

Under optagelse af mængder af røntgenbilleder næste dag falder jeg utroligt nok i søvn, og en times tid senere fortæller en deputation på et par læger mig, at jeg med temmelig stor sandsynlighed har brækket halsen. I alt fald er billederne af en sådan art, at der er afgørende grund til indlæggelse for observation, og af sted huj-hej til Rigshospitalets neurologiske med forbud mod at kigge på alt andet end loftet.

Så jeg *har* altså en hals. Der kan man alligevel bare se ...Lig *helt* stille med hovedet. *Helt* stille.

Ved siden af mig på Rigshospitalet ligger en nordmand med diskusprolaps og som følge deraf alvorlige forstyrrelser i de nedre regioner. Jeg ved ikke engang, hvordan han ser ud. Helt stille. Loftet trænger til en ordentlig omgang. Helt stille. De bør sætte tv-skærme op i loftet. *Helt stille*, mens livet går videre, og du bliver til en grønsag. Her var du på vej hjem fra en løbetur, du havde taget for at holde dig i *form*. Ha.

Helt stille, vil der blive omkring dig i det liv. Eller hvad du vil kalde det, du nu har tilbage. Ingen sommerdage med vennerne i løb under de store, kronede egetræer i Dyrehaven, mens den klare blå himmel blander kort med det klare blå Øresund. Og hvide sejl blander kort med det hvide skum på krappe bølger i den tiltagende brise. Du kniber øjet sammen mod so-

len ved Eremitageslottet og ser mod øst, afslappet. Blød i kroppen. Dine venner står ved siden af og trækker vejret tungt, røde og varme i hovederne efter løbet. Der er små svedperler på panden af os. Hold kæft en tur. Der aftales grillmiddag hos Hans om aftenen. Helt stille.

Den stakkels, sølle nordmand finder katederet frem og fumler og ringer på natsygeplejersken, som kommer til. Heldig skid, at han overhovedet kan sidde op. Han kan komme ind og ud af sengen med besvær, mens hun ordner hans kateder. Heldig, heldig, heldig.

Klokken bliver 11 næste dag, og en læge kommer ind. - Så kan du godt klæde dig på og tage hjem, du har alligevel ikke brækket halsen. Du har bare fået et ordentligt piskesmæld. Det går snart over. Tag den bare med ro, og vi giver dig lige en krave med, som du skal bruge i et stykke tid. Og tag nogle af de her de næste dage, hvis du får ondt.

Nu ser jeg nordmanden og udsigten. Jeg anede ikke, at jeg lå med den flotteste udsigt over byen i det klarreste vejr heroppe på 9. etage. På vej ud møder jeg nordmandens forhenværende veninde, og mærkeligt nok optager hans sørgelige historie mig intenst. Han er sømand og bor på et lille værelse i den indre by, alle hans venner er i Norge, og nu er han altså rigtig syg, og det er så synd for ham. Hun får tårer i øjnene.

Og jeg går. Heldig, det er jeg. Jim og jeg var venner alle dage. Li' fra den gang vi i vuggen lå, Jim han havde aldrig grund til klage, altid heldig altid ovenpå. Jeg synger den hele vejen hjem, skråler den, mens jeg går en omvej langs søerne ind over byen. Det var den

smukkeste by, jeg nogensinde har set. Lykkelige Jimsebassemænd ...

Næste dag tager jeg ind på hospitalet med nogle smøger til nordmanden. Da jeg kommer ind, ser jeg, at min seng allerede er lejet ud. Det ser fandeme ikke godt ud. Den nye lejer ligger med slanger og iltapparater. Hans ben under dynen giver ind imellem nogle underlige små ufrivillige spjæt fra sig. Nordmanden hvisker, at lejeren er lammet fra halsen og ned. Lejeren vil gerne tale, så godt det nu kan lade sig gøre.

Jeg går over og sætter mig ved siden af ham. En stor og kraftig mand på godt fyrrer. Han kan hviske, og jeg rykker hovedet nærmere mod hans mund.

– Jeg var ved at reparere taget på min garage, hvisker den ulykkelige mand, – det var selvfølgelig også dumt af mig, at jeg var kravlet derop alene, bare med en stige. Og jeg sad overskrævs på tagryggen, og var ved at fiske en kasse med tagsten op. Jeg havde derfor sluppet tagryggen med hænderne, da en kæmpe stor banangul amerikanerbil med masser af forkromninger, lygter og udvendige horn lydløst gled op foran villalågen og holdt ind. Og selvfølgelig tiltrak den sig min opmærksomhed på den stille villavej. En mand i brunt lædertøj steg ud, han var hulkindet, og havde store motorbriller på.

Jeg kan mærke min puls og mine nakkehår og straks efter et koldt skred fra nakken og ned. Han fortsætter besværligt sin hvisken. – Han vinkede op til mig, og kaldte med hånden. Og i det samme gjorde jeg pr. instinkt en håndbevægelse, og lige da jeg vinkede, dykkede han ind i vognen og må have trykket det meste infernalske kompressorhorn i bund. Det må have givet

hele vejen et chok, og jeg for sammen og gav i forskrækkelse slip på rebet til kassen med tagsten, som må have viklet sig om min fod, for sekundet efter blev jeg trukket ned af taget. Desværre med hovedet først og jeg ramte fliserne, og mere kan jeg ikke huske. Manden i den gule bil er der ingen, der har set siden.

Jeg sidder stiv og kold på den umagelige stol og lytter til hans besværlige åndedræt. Jeg fornemmer, at han er blevet træt af at hviske. Der er egentlig heller ikke mere at sige. Jeg sidder lidt i tavshed, så klapper jeg hans hånd, og kommer lige i det samme til at tænke på, at han ikke kan mærke den.

Brat rejser jeg mig, vinker tavst til nordmanden og forlader skyndsomst stedet, mens et „god bedring“ bliver stikkende i min hals. Min raske hals.

Møde med Adonai

Jeg gik foroverbøjet hen mod den lille sømandsknejspe for enden af den smalle gade bag virvaret af små både, fiskenet og lave, grå pakhuse. En strid blæst stod ind over havneterrænet og hvirvlede en blanding af slud og regn med sig. Jeg skuttede mig i den tynde jakke, Nordsøens kulde gik lige igennem.

Knejpen var varm og hyggelig, og den stod på tre håndmadder, øl og grønt billardklæde under et par trompetformede lamper, som kastede et gyldent, beroligende skær ud i rummet. Jeg pudsede de våde briller med en papirserviet fra baren, bestilte en øl og fandt plads i et hjørne. Da den kom, skænkede jeg den gyldne væske langsomt for at tage chokket af øllet. Der var dejligt varmt i lokalet, og der lagde sig straks en rim af kuldedråber på ydersiden af det tarvelige, ridsede glas, som om det pludselig var blevet matslebet til hen ved en fingerbredde fra randen.

I dugdråberne strejfede mine tanker min afdøde far, som han dengang havde siddet der spærret inde bag en uigennemsigtig, bulet kælderrude, kold når man rørte den. En underlig blindhed, hvor alt foran var tåget, mens synsfeltet i randen var uberørt. Jeg huskede, hvordan han havde forsøgt at fikserer skarpt,

skråt til siden, havde drejet hovedet – og i samme nu var billedet igen blevet forvandlet til en tåge. Han gjorde endnu et nyt forsøg. Fikspunkt i randen, og han havde atter drejet hovedet, helt koncentreret. Denne gang havde han gjort forsøget med en ny indædt sammenbidthed; hurtigt, næsten desperat, som havde han villet forsøge at snyde øjet, endnu før det rigtig havde nået at huske, hvad der var sket.

Han var til sin død uigenkaldeligt forblevet fange i sin egen krop, uden at han nogensinde havde accepteret denne kendsgerning. Og en strålende klar septembermorgen, blind men angstløst, var han så i et upåagtet øjeblik vandret op ad vindeltrappen til evigheden. Hans sten havde på forhånd været bestemt til at være af samme typografi som hans visitkort. Hans nye adresse var fra da af kun at læse ved kirkegårdens indgang.

* * *

Jeg drak resten af øllet, rejste mig, og åbnede døren ud til den bidende blæst. Knejpens ramponerede skilt dinglede nu fra side til side og ramlede ind i væggen med en skurren, optræk til storm. Med armene tæt ind til kroppen og bøjet hoved småløb jeg tilbage til bilen i opmarchbåsen tæt inde under færgelejet. Klokken var seks, og færgen var allerede over en time forsinket. Endelig. Det gav to lydelige bump, da radialdækkene slap metalophænget. Jeg var om bord.

Da jeg åbnede bildøren, slog lugten af dieselolie og frisk skibsmaling mig i møde. Slående ens var lugten på alle disse færger, og en euforisk følelse af sindsrædsel greb mig ved tanken om det åbne vand. I ejendommelig kontrast til, at al fysisk undvigelse var

definitivt afskåret. Det er det, at skibet bevæger sig, uundgåeligt frem, hele tiden videre og videre.

Jeg gik direkte op til restauranten og bestilte bord til så sent som muligt for at strække nydelsen. Sørejse er kunst: et puslespil mellem tid og afstand, hvile og aktivitet. At kunne trække de grå-hvide dage og de ravn-sorter nætter over sig som et slumretæppe.

Skibets voldsomme rullen fra første øjeblik, vi var kommet fri af sejlrenden og ud af læ, havde lagt en velsignet dæmper over skibets aktiviteter. Restauranten var så godt som tom, da jeg langt om længe gjorde min entré. Overtjeneren i vaskeægte sømandsgang og fineste stive puds, grotesk enorm som skibet selv, guldpossementer på den hvide tjenerjakke.

Erfaringen har lært mig, at vin tager tilløbene til søsygen. Den lægger ligesom en film af bedøvelse hen over balancenerven. Jeg nippede til den røde væske og så ud gennem det strimedede, saltdækkede glas ned på det hvide skum, som nærmede og fjernede sig mit synsfelt i takt med skibets rytmiske bevægelser. Efterhånden som måltidet skred frem, blev jeg gradvis lullet ind i en tilstand af kildende døsighed. Til sidst faldt bogen om mesterspionen Kim Philby ud af mine hænder. Det var på høje tid at tørne ind. Jeg rejste mig og fandt tilbage til kahytten.

* * *

Jeg vågnede i min kahyt ved, at skibet gennemrystedes af et voldsomt stød. Så blev der stille. Så endnu et stød. Efter det tredje følte jeg, at mine fødder blev løftet op, og jeg blev presset let mod væggen, hvor hovedgærdet ville have været. Stødene kom altid i tre. Så faldt ski-

bet til ro igen og genoptog sine vante rulninger. Ind gennem køjet faldt det første rosa morgenlys. Jeg bøjede mig frem og så ud. Himlen var klar og skyfri efter stormen, der nu langsomt var ved at løje af. Efterdønningerne gjorde, at skibet i lang tid, formentligt under hele resten af turen, skulle hugge sig vej igennem meterhøje bølger, i konstant vuggende uro. Det var tidlig morgen, og endnu en stund havde jeg skibet helt for mig selv.

Morgensolen kastede et brandrødt stormlys over de voldsomme søer, som stædigt og uophørligt i tilbagevendende rytme kastede skum mod min side af skibet og oversprøjtede panoramavinduet fra øverste sprosse og ned, så de fine vandspor i konstant forandring flimrede som døende ål ned over det let tågede, dobbelte glas. Jeg gik til restauranten for at spise morgenmad.

En pæn ældre, hvidhåret mand i sportsjakke rejste sig næsten øjeblikkeligt fra sin plads i den fjerne ende af restauranten og skråede over til mit bord. Han præsenterede sig som hr. Adonai, undskyldte sin påtrængenhed, men altså, han havde ikke kunnet undgå at se allerede aftenen før, hvad det var, jeg havde siddet og læst i. Det interesserede ham. Han havde kendt Kim Philby. Det viste sig, at de var løbet på hinanden et sted i Mellemøsten.

Til min forundring og delvise utilfredshed satte han sig nu helt uopfordret ved mit bord og fortalte for en stund ivrigt løs om mødet med Kim Philby. Mistanken mod spionen var der allerede på det tidspunkt.

Der var noget ved ham, der gjorde mig vagtsom. Manden fortsatte med at fortælle løst og fast om for-

tiden, om sine rejser, mennesker og indtryk. Om farer og livsfarer, han havde oplevet undervejs. Han havde indtil dette øjeblik ind imellem virket lettere adspredt; nu rettede han imidlertid pludseligt og helt uventet de gråblå øjne direkte mod mig: Om jeg nogensinde selv havde været i livsfare?

Hans intense blik ramte mit – direkte og ugenert holdt han det fast. Der var kommet noget hypnotisk over ham. Jeg rystede afvisende på hovedet, men tog mig i det samme i det. Uden rigtig at forstå hvorfor, gav jeg mig til at berette.

Om en dag i London nogle år før. Det var nytårsaftens eftermiddag. Jeg var gået en tur op til Hyde Park sådan henad firetiden. Det var bitterligt koldt. Blæsten fik sneen til at feje ind over søen, hvis tilfrosne overflade gav støtte til fuglenes vraltende gang. Sneen havde holdt sit indtog med en hvirvlende, kold dødedans. De mange fugle havde samlet sig i grupper midt ude på isen og stak skuttende næbene under vingerne i den hårde frost. Der var ikke en sjæl i parken.

Bortset fra den meget høje mand på den modsatte side af søen. Han gik foroverbøjet, i hvad der på afstand lignede en anorak, langs den nordlige bred mod søens vestlige ende. Jeg fulgte den samme vej søen rundt, men kom fra den sydlige side, der stødte op til Knightsbridge.

En rum tid stred jeg mig frem. Den stærke vind fik sneen til at prikke som kolde nåle mod huden, og i starten koncentrerede jeg mig blot om at trodse det barske vejr, men efter nogen tid lagde jeg mærke til, at afstanden til den lange mørke skikkelse var blevet

mærkbart formindsket. Instinktivt satte jeg farten ned. Skikkelsen syntes nu at være gået næsten i stå. Vi befandt os nu begge på den samme nordlige side af søen, og begge var vi på mod vest i retning af broen, der hvævede sig sådan cirka midtvejs over søen. Henover broen og ned mod den tilfrosne sø kastede enlige, fjerne biler deres projektørlys spøgelsesagtigt ud i den flimrende sne, som spredte lyset videre, diffust ud i mørket.

Den gråhårede ældre mand stirrede ufravendt på mig med sit faste blik, hans gråblå øjne naglet til mine. Jeg tøvede et øjeblik med min historie, så tvang hans blik mig.

Jeg var nu kun godt tredive meter fra skikkelsen, fortsatte jeg, og vi havde begge næsten nået broen. Da jeg et øjeblik efter var kun få meter fra skikkelsen, viste den sig at være abnormt høj, og højst overraskende – og uset af eventuelle andre vintergæster i parken – vendte han sig brat om og greb mig hårdt i armen.

– Hvor koldt tror du, vandet er, hvislede en stemme bag anorakkens tilknappe hæt看te, hvis skygge gjorde det umuligt for mig at se noget ansigt. Før jeg kunne nå at reagere med andet end intens, indre forskrækelse, lød der pludselig stemmer bag den høje mand, som uvilkårligt løsnede grebet lidt i min arm. En lille pige, småpludrende og kåd kom til syne fra inde under broen, og nu så jeg gennem sneen og mørket, at hun holdt en ældre, gråhåret mand i hånden, mens hun henrykt pegede ud mod fuglene på isen og udstødte små hvin af begejstring. De dukkede nu begge frem fra

brohvelvingens dyb og nåede i næste sekund op på højde med anorakken.

I samme nu vred jeg mig løs og vendte jeg mig brat om og gik med hurtige skridt en meter eller så foran parret, således at jeg havde dem mellem mig og den høje skikkelse. Jeg så mig ikke tilbage, lyttede alene til den lille piges konstante, ubekymrede pludren bag mig og sikrede mig derved, at parret fortsatte videre bag mig i samme retning som jeg selv, tilbage ad samme vej jeg var kommet. Et godt stykke længere henne drejede parret imidlertid væk fra stien langs selve søen og tog retning mod nord, og i samme sekund vovede jeg for første gang at vende mig om. Den høje skikkelse var som sunket i jorden. Med hamrende hjerte løb jeg gennem sneen det sidste stykke østover ad stien, op til den nærmeste trafikåre og ud til Sloane Street ...

Her sluttede jeg min beretning og faldt hen i tavshed. Det forekom mig, at jeg allerede havde sagt alt for meget. Jeg så afventende på den hvidhårede, ældre mand, som ufravendt havde fastholdt mit blik, mens jeg fortalte min historie, uden selv at mæle et eneste ord. Der gik vel et minut eller mere, hvor vi sad sådan i tavshed, så rejste manden sig til min store overraskelse pludseligt uden et eneste ord, nikkede kort og forlod restauranten.

Kort efter gik jeg tilbage til kahytten, for at pakke og begav mig derefter op på dækket og helt ned langs bagbord. Vinden havde lagt sig. Solens stråler mod øst holdt stadig fast i brandskæret over horisonten.

Ud af øjenkrogen så jeg nu en skikkelse, som jeg genkendte som den hvidhårede mand. Han stod tankefuldt lænet mod rælingen en snes meter længere henne. Jeg vendte mig mod ham, vores øjne mødtes

igen. Vi nikkede begge ganske kort, da vi passerede hinanden på vej tilbage til færgens indre.

Henad tolv blev der forøget aktivitet ombord. De første bræmmer af land kunne ses i horisonten mod vest, og flere småskibe for udadgående passerede den kæmpestore færge, som ved en enkelt lejlighed gjorde tudende honnør. Højtalere over hele skibet anmodede passagererne om at gøre sig klar til landgang.

Jeg begav mig ned til kahytten, pakkede og fandt vej tilbage ind i hvalens trinde, indre bug, hvor sølvfiskene havde stået trofast opmarcheret under overfarten. Kort efter gled vi, én for én, ud af bugen ...

Lige før jeg kørte over rampen mod land, fik jeg i rækken af biler ved siden af øje på den hvidhårede, ældre mand. Han sad i sin sportsjakke i en stor sort, skinnende hatchback Mercedes. Ved hans side sad en lille pige. Og med et bump var jeg igen på fast grund.

Daaavvv

Første gang jeg så ham var i gymnasiet i 1. G. Han var en høj, flot fyr, og pigerne flokkedes om ham.

– Du ligner Peter O’Toole, snøvlede en beruset luder engang til ham på en drukstur gennem Nyhavn, og han smilte undseligt. – Og *du* ligner udskidt ævlegrød, sagde hun skeløjet og pegede på Fritz fra klassen. Det blev der grinet meget af over hele skolen næste dag.

Han smilede meget og var altid venlig og imødekommende. Daaavvv, med brede skridt kom han én i møde. Jeg følte instinktivt sympati. Han indgød tillid, var altid parat til at lytte, og vi blev venner.

Det første år på universitetet læste vi sammen til eksamen i filosofikum. Bogede den i min lille hybel i den indre by til langt ud på natten og lærte lektor Sellins køreprøvejargon udenad. Du kan ikke stige ned i den samme flod to gange, og vi repeterede, hvornår et udsagn var falsk, og hvornår det var sandt. Klokkeren fire om morgen vaklede vi bælgøjede ned og trak cigaretter i automaten hos købmanden på Gammeltorv, mens solsorten i det udsprungne kastanjetræ på torvet sang solo, så det stak, og vi delte vores sorger over de piger, vi på afstand var brændt så hjælpeløst hvalpet og uigen-

kaldeligt varme på, og pralede lidt for meget med dem. Vi grinede indforstået, fik ild på „garen“ og satte en ny spand vand over til den femte potte te og tog endnu en gang fat på grækerne, mens solsorten blev afløst af den første skraldevogn. Til sidst meldte vi os til køreprøven, fik et skrabet mg og skulle aldrig mere tænke på at forklare om sandt og falsk i et udsagn.

Han læste derefter medicin og tjente en masse penge på nattevagter på hospitalet, og vi mødtes jævnligt i studieårene, daaavv – og udvekslede historier om flere piger og fik ild på „garen“ og tømte endnu en potte te. Hans skjorte hang altid udenpå bukserne, indtil han fandt en pige, der var ti år ældre, som resolut stoppede skjorten ned i hans bukser i den lille lejlighed med en ulideligt støjende busholdeplads uden for køkkenvinduet i Tagensvej-kvarteret.

Og så blev han læge, og skilt fra husmoderafløseren, som altså på behagelig vis også havde været sygeplejerske på fast indtjening, mens han terpede „anatomie“ både på universitetet og et par andre steder. Og vi mødtes og satte fingeren til læberne, fik ild på „garen“, drak te, og sagde shyyy ... lo og skiltes igen.

Og mange år og flere børn senere krydsedes vores veje igen, og han var stadig den flinke fyr fra dengang, daaavv med brede skridt og slag på skulderen. Men nu så jeg også noget andet. Han var blevet lidt ligesom onkel Theodor fra USA. Der var kommet noget fjernt i hans blik.

Når man mødte onkel Theodor, åbnende han armene og smilede bredt med en gensynsglæde, der fik det til

at gløde. Høje udbrud af begejstring. Daaavvv. Når man så begyndte at fortælle onkel Theodor om alt det, der var sket, mens han havde været i USA, og nu havde vi fået farve-tv og motorvej til Hørsholm, og hele landet tog til Mallorca for 199 kr. – så skete det, at onkel Theodors øjne ligesom gled bort og fikseredes i et fjernt punkt, måske så langt væk som Californien, hvor Norma og børnene var blevet tilbage, og det var lidt ligesom at tale i telefon og opdage, at man i et minut eller to havde talt, uden at der længere var nogen i den anden ende.

Kun én enkelt gang i mit liv var onkel Theodor rigtigt nærværende, det var en aften på Tokanten, hvor han også var kommet før han rejste til USA, og han så sig om, og alting lignede sig selv, de skægge dekorationer, jernfigurerne, den rustne væltpeter i loftet, kaffekanderne på hylderne og teksten på pissoiret, der lokkende kaldte én nærmere med sin betroelse om, at „den er kortere, end du tror“. Og vi fik skipperlabskovs, og han fortalte længe om flugten til Sverige under krigen og om tiden før, om dengang i Blågårdsgadetiden i 1934-1935, da han som ung lærling havde slæbt ovne op til 5. sal og om, at hans ældre bror havde været så langt smartere og havde ansat fire andre til at bære ovnene op, mens han selv havde installeret sig i et lille kontor i den indre by, hvorfra han kunne dirigere slagets og ovnbærernes gang op ad de mange stejle trapper.

Hans bror, det var jo din far, kom han så i tanker om. Og vi grinede af, hvor *smart* min far havde været, og onkel Theodor så på mig, som om vi aldrig før rigtig havde talt sammen – med et blik ligesom min gamle

vens dengang i de nætter, hvor tepotten dampede, solsorten sang, og vi fik ild på „garen“.

Og nu så jeg ham så igen. Og hans ansigt revnede stort og hjerteligt. Daaavvv, han stak næven ud og gik frem mod mig med brede skridt. Han så stadig godt ud, lidt grå i tindingen, men ellers ... og var lige blevet skilt fra kone nr. 3. Patienterne strømmede ind til professoren i den private praksis på klods hold af Rigshospitalet, og han berettede det hele, mens han stak skjorten ned i bukserne og fortalte, at han var glad for at se mig igen, høje latterudbrud og dunk på skulderen. Gamle dreng.

Det var en sjældent lun sommeraften, og vi gik ad Langelinie, mens vi sludrede og så de hvide sejl forsvinde ind i genskæret fra solens rubinrøde halvskive, og vi sluttede vores balsamiske aften på et kælder-værtshus i Store Strandstræde, og Cæsar, som åbenbart stadig levede, spillede og sang, så det stak. Og mens vi sad dér og drak det iskolde, mørkerøde fadøl med skum, var det, at jeg fik øje på, at han var kommet til at ligne onkel Theodor.

Det var svært at sætte fingeren på noget bestemt, og måske var han bare træt efter alle de mange patienter, der var strømmet ind også denne dag, mens hans blik jævnlige gled ud og søgte et fjernt punkt. Måske var det Gl. Skagen, hvor hans fire børn med de tre forhenværende koner for første gang var samlet denne sommer, der bragte hans tanker på afveje, mens jeg fortalte om sejre og nederlag ad tilgroede stier gennem de mange mellemliggende år med den samme fortrolige stemme som dengang. Og til sidst blev klokken

rigtigt mange, Cæsar spillede ud, og vi klappede og stod atter i den lyse nat og sagde hjerteligt farvel, midt i den indre by. Dunk på skulderen. Vi må snart ses igen, gamle dreng. Øjnene på langfart.

Han vinkede, mens han svang sig op på cyklen, og jeg stod tilbage og så, hvordan hans silhuet langsomt forsvandt, alt imens han foroverbøjet stred mod nord, skjortefligen muntert vinkende, flagrende bagud uden for bukserne. Daaavv. Og farvel igen.

En vogter af kulturen

Det var virkelig et gevaldigt bråvallaslag, der var i gang under generalforsamlingen i ejerlejlighedsforeningen. Bølgerne gik højt. Nogle ville bruge et overskydende beløb fra de månedlige opkrævninger til et par tørretumblere i kælderen, mens andre foreslog, at man brugte pengene til at etablere en sauna for. Helt lige til var det ikke, og direktør Vilhelm Jensen fra det store, fondsejede ejendomsselskab så træt ud over forsamlingen, da Herr Dujardin omsider tog ordet.

Det var dér, jeg første gang rigtigt lagde mærke til min nabo, som jeg ind til da bare havde været på goddag-goddag med, når vores ukoordinerede livsførelse en sjælden gang førte til et kryds i elevatoren eller ved hoveddøren.

Det var ikke så meget det, han *sagde*. Det var hans *form*, der fangede mig – samt de øvrige beboere – og som på forbavsende kort tid satte et punktum for et uværdigt skænderi. Hans stilfærdige, kultiverede facon, der fik tilhørerne til at se sig selv med nye øjne. Som de barbarer de var. Sammenlignet med ham.

Han var bankmand på deltid. Havde tilbragt mange år i Frankrig og var kun modstræbende vendt tilbage til Danmark, antydningvis fordi han af noget så jord-

nært og trivielt som pekuniær nødvendighed havde været tvunget til det. – Hvis De vidste, han rullede med øjnene og vendte dem mod himlen, når han skulle beskrive det ubeskrivelige: hans dag i banken, dette palads af kold mammon, som han *afskyede* at skulle tilbringe selv en mindre del af sit liv i.

Og sådan gik hans tid. Han var optaget af finere, fransk møbelkunst, af musik, ja af alt hvad der *rørte sig*, og vi udvekslede et par bemærkninger i ny og næ. Hans verden lå et andet sted. En dag efter en af vore passiarer, gav han mig et lille essay, han havde fået udgivet om Marcel Proust. Et elegant skrift, der vidnede om hans indsigt. Et værk som en af landets kendteste skuespillere havde læst op i radioen.

En aften inviterede jeg ham op til mig i forbindelse med nogle forestående drøftelser i ejer-foreningens bestyrelse, og i korridoren kom han henkastet med en bemærkning om, at det var da næsten synd, at jeg havde hængt den kendte malers portræt ude i den mørke gang. Han fortjente virkelig en lysere placering.

Da han var gået, flyttede jeg flovt billedet, hvis opmindelse jeg indtil da ikke rigtig havde interesseret mig for. Men som det altså ikke havde taget Herr Dujardin brøkdele af et sekund at placere.

En geninvitation fulgte nogen tid senere til hans lille lejlighed på første sal. Og den bød på en overraskelse. Jeg havde forud for mit besøg hos ham set flere andre af de små, toværelses lejligheder i bygningen, og skønt den prisbelønnede arkitektur, der prægede selve hovedejendommen, var bemærkelsesværdig, var der ikke

noget særlig karakterfuldt over de enkelte lejligheder. Indretningen var nærmest mørk og dyster med tunge vinduesrammer, mørkt træ, flisekøkkener og badeværelse i trediverstil. Dengang anvendt mest som teaterlejligheder for det bedre borgerskab under divertissementer i storbyen, hvilket de indbyggede smykkebokse bevidnede. Og sådan henstod lejlighederne stadig for de flestes vedkommende. Urørt af menneskehånd siden deres tilblivelse.

Men ikke her hos Herr Dujardin.

Da han åbnede døren for mig og med en elegant, fejende håndbevægelse betydede for mig, at jeg var en kær og velkommen gæst, trådte jeg ind i Louis XVI's salon. Et rum, der fra ende til anden var udstyret overdådigt, rigt og fornemt. Som skåret ud af et slot i Frankrig og fløjet til det kølige, rationelle nord på et tusind og én nats tæppe. Gobeliner, silkegardiner, vægge med forgyldte felter, malerier, som med største lethed kunne have fundet en værdig plads i Louvre. Overalt var lejligheden udstyret med de eleganteste møbler, ligeledes Louis XVI. Gennemført var det fra A til Z.

Herr Dujardin skænkede den dekanterede og perfekt tempererede rødvin af god årgang fra krystalkaraffen. Jeg satte mig forsigtigt på kanten af den udskårne stol i denne salon. Konversation fulgte.

Nogle dage senere, da jeg og min kone en sen aften var ved at låse os ind af hoveddøren fra gaden, lød der et højt skrig fra den anden side af den brede boulevard, og jeg hørte nogen råbe mit navn. Råbet kom fra det modsatte fortov, op til flere gange. Jeg vendte mig

halvt i chok og fik øje på skikkelsen til fuldkommenhed klædt i kjole og hvidt med slag, på vej over gaden i vildt løb. Slaget flagrede til begge sider og bagud under det vilde løb, og skikkelsen antog i mørket grangiveligt karakter af en mellemting mellem Dracula og en flagermus. Det var Herr Dujardin.

Vel ovre på vores side, tog han sig til panden med bagsiden af hånden for at komme til sig selv oven på denne oprivende sindsbevægelse, tæt ved at dåne. – Jeg *siger* Dem, jeg har stået her i *timer*, jeg kunne ikke vække min ven, og jeg *frygtede*, at jeg skulle stå her *hele natten*. Hans taknemmelighed over, at vi var noget så simpelt som for indadgående, en temmelig dagligdags handling i vores liv, var overvældende. Hans ven, ja.

Herr Dujardins interesser – ud over franske møbler, god kunst og rødvin i tempereret tilstand af absolut god årgang – omfattede også hans eget køn. Det var ikke noget, han lagde skjul på. Det var bare et af naturens luner, som han med samme selvfølgelighed, som han betragtede verden, også betragtede sig selv. Jeg tror, at han næsten så det som en gave, en forlængelse af det der i øvrigt faldt i hans smag.

En aften blev min kone og jeg inviteret til en soiré. Der var kammermusik og konversation i det elegante herskabspalæ i den indre by, et sted han via sine mange forbindelser i den del af verden, nød adgang til. De talrige gæster var naturligvis i smoking og lang kjole. Det var en rigtig god aften, men lidet anede jeg, at det var hans snarlige afsked med livet.

Han havde kort forinden pådraget sig en ondartet kræftsygdom, som ville gøre det af med ham i løbet af

meget kort tid, men da jeg nogle dage senere mødte ham i den indre by, og da han dér, stående på fortovet, fortalte mig den dybere baggrund for den ellers så festlige aften, gjorde han det med den samme stoicisme og rolige selviagttagelse, som prægede hele hans liv. Han vidste, at det snart var ovre, og han havde fundet afklaring.

Jeg vidste ikke, hvad jeg skulle sige. At sige at jeg ked af det lød lidt hult, selv om det var den høflighedsfrase, der næsten nåede frem til mine læber. Jeg takkede i stedet endnu engang for den dejlige aften, og gled videre ud i byens vrimmel, mens jeg stjalent så tilbage mod den elegante og velklædte mand, som jeg nu vidste snart ville blive opslugt af intetheden.

Jeg mødte efter hans død hans ven, der berettede om hans sidste tid. Det havde ikke været let.

Og så opløstes billedet af Herr Dujardin. Der var pludselig et gabende hul ved indgangsdøren, hvor hans navn havde siddet ud for ringeknappen, og på første sal var der nu mærker efter skruer, hvor hans navneplade havde siddet i den lakerede dør ind til hans elegante salon. Kort efter kom håndværkerne og rev al indmaden ud. Og lejligheden stod snart i al sin tristesse, som dengang den havde været det bedre borgerskabs teaterlejlighed. Mørke og deprimerende karme dominerede igen. Enkle, hvidmalede vægge og ...og ... ingenting.

Mange år efter da jeg var ude og se til min fars grav, drev jeg lidt rundt på kirkegården, og min vej faldt tilfældigt forbi urnegården, et lille glashus lige bag den befærdede vej. Gennem vinduerne kunne jeg skimte

urnerne i små felter på rad og række, og et øjeblik nysgerrighed og en begyndende regn drev mig indenfor. Række efter række af urner i alle tænkelige farver, faconer og brændinger fyldte felterne ud fra loft til gulv, i dette rum, der til en vis grad mindede lidt om et gammeldags apotek.

Og dér, dér for enden stod hans urne til beskuelse. Jeg gik nærmere. Der var ingen tvivl.

Hvilket mærkværdigt sammentræf!

Her stod hans aske. Hans navnetræk sirligt og præcis anbragt på den diskrete og smagfulde urne. Den sidste rest af den mand, han var. Han havde været min nabo i levende live, et stilfærdigt menneske, hvis liv og skæbne jeg kun krydsede, fordi vi ved tilfældighedernes spil var blevet naboer. Og nu, ja nu var han blevet nabo til min far, som lå dér uden for under birketræet i det fjerne hjørne – og goddag-goddag.

Jeg ser ham for mig løfte hatten let og nikke, idet vi passerer hinanden i en verden, der ikke længere er hans.

Livskunst

Det var en lun sommeraften for nogle år siden i Monte Carlo, hvor jeg opholdte mig på et forretningsbesøg. Jeg havde spist i restauranten på hotellet i nærheden af kasinoet og var gået ud for at trække lidt frisk luft, da jeg efter en pludselig indskydelse gik tilbage, hentede mit pas og skræede den korte vej over til kasinoet.

Jeg spillede ukoncentreret og spredt ved flere borde og brugte nok mere tid på at se på end at spille selv, da en ældre, elegant dame ved et af spillebordene tiltrak sig min opmærksomhed. Hun stod bag en ældre, gråhåret mand med en stor stabel dyre jetons foran sig. Hun var dyrt klædt, og på den ene finger sad den største og mest glitrende solitaire, jeg længe havde set. Der var ingen tvivl. Jeg genkendte hende med det samme. Det var Eva.

Jeg ved ikke, hvornår venskabet med Carl Eric og Eva tog sin begyndelse, men jeg kan huske, at min far havde fortalt, at han første gang mødte Carl Eric i Sverige under krigen.

Carl Eric var af svensk-finsk oprindelse, og hans familie havde gennem generationer kontrolleret store

dele af den svenske stålindustri og ikke mindst kuglelejfremstillingen, som svenskerne var blevet så berømte for over hele jordkloden. Carl Eric var en ung, dynamisk levemand, som havde fået en grundig ingeniøruddannelse, inden han afslutningsvis foretog en jordomrejse, hvilket i de dage ikke var almindeligt for unge mennesker.

Meget af hans rejse foregik med tog. Han var dameven, og for ham var der ikke noget mere erotisk end at møde fremmede kvinder i et tog. Han havde til det brug fået monteret en lille sikkerhedslænke på sit dyre armbåndsur, og når han i toget havde udset sig en kvinde, der faldt i hans smag, løsnede han diskret urremmen, så uret hang og daskede i lænken, således at det umiddelbart så ud, som om uret var ved at falde af. Det var på denne måde kvinderne, der tog det første initiativ til kontakt. Carl Eric gjorde resten.

En af kvinderne i et af togene var danske Eva. Og Carl Eric og Eva blev gift og slog sig efter Carl Eric's fars død ned i Danmark. De købte det største hus på vejen, og mine forældre var tit til store fester i villaen, som Carl Eric havde bekostet en formue på at sætte i stand.

Det var lidt af en begivenhed, da han i halvtredserne dukkede op i landet. Der var brug for nye investeringer, pressen kom og interviewede. Carl Eric udbredte sig om planerne og bilfabrikken, og jeg var med og se den nede på Midtjylland og fik også lov til at sidde med og prøvekøre en af de gokarts, som Carl Eric som et rent biprodukt havde sat i produktion.

Carl Eric og Eva var livskunstnere, forklarede min far, og dem kunne man ikke dømmes og måle efter de

samme alen som andre. Når de to dukkede op i vores mere beskedne hjem, hvor der ellers herskede ro og orden, blev alt anderledes. Så vendte den hektiske og uforudsigelige Eva op og ned på hele weekenden, og mine forældre glemte helt os børn. Huset genlød af musik, latter og skæg og ballade, og Eva overtog det hele og ringede og inviterede nogle flere venner over. De festede og dansede og spildte på gulvtæpperne, og min mor sagde – og det var næsten det mærkeligste – at det gjorde da ikke noget. Hele natten var de oppe.

Søndag aften forsvandt Carl Eric og Eva pludselig igen, og der blev død stille i huset, som lignede en slagmark, og et depressivt mørke lagde sig over vores villa, hvor hverdagen, roen, ordenen og oprydningen vendte tilbage.

Og en dag gik Carl Eric konkurs, og det kom også i bladene. Evas stemme blev skinger, og min far sad og bladede i retsplejeloven, for de havde beslaglagt Carl Erics bil ved grænsen, da han kom tilbage fra et forretningsbesøg i udlandet. Pludselig var de borte, og huset, det store, elegante hus, blev solgt til nogen, vi overhovedet ikke kendte, og i lange tider hørte mine forældre ikke fra Carl Eric og Eva. De forsvandt fra jordens overflade i flere år.

Men en dag ringede det på døren, og dér stod Eva, som om det var i går, at hun og Carl Eric var taget hjem fra en af festerne, og hendes latter genlød i hele huset. Den sorgløse og hektiske stemning vendte tilbage.

Somme tider kom Carl Eric med, men han havde

mere travlt end før, da han var blevet ansat i en multinational koncern med hovedsæde i Rom.

Carl Eric og Eva havde fået stillet en enorm villa til rådighed i nærheden af Villa Borghese, hvor mine forældre jævnligt tog ned og besøgte dem, og min far kom hjem og rystede på hovedet, samtidig med at han rystede af latter over Eva. Han kunne ikke slippe Carl Eric og Eva. På en for ham selv uforklarlig måde tiltrak og frastødte de ham på én og samme gang.

En dag ringede Eva og fortalte, at Carl Eric var blevet fyret på gråt papir, villaen var væk, alt var væk, og de skulle skilles. Carl Eric var taget tilbage til Sverige.

Hun græd i telefonen, og min far forsøgte at trøste hende over den skrattende forbindelse, og haaloo, det sidste han hørte var, at hun sagde, at hun ikke havde råd til at tale længere, og så blev forbindelsen afbrudt.

Og dermed forsvandt de atter ud af vores liv. Min far fortalte, at Carl Eric en dag, en hel del år senere, havde ringet. Han boede nu i en lille étværelses i Umeå i Nordsverige, hvor han fristede en tilværelse som folkepensionist.

Eva derimod hørte han aldrig mere fra.

* * *

Jeg så over på Eva. Hun var tæt på de firs, og da vores blikke mødtes, var det som om noget i hendes øjne i et ganske kort øjeblik lyste op. Som om hun et eller andet sted havde genkendt noget. Ikke mig, men min far måske ...

Så slukkedes blikket igen, og hun rejste sig, og nu kunne jeg se i lyset, der faldt ind på hende, at den dyre kjole havde kendt bedre dage. Solitaireren så pludselig

mistænkelig stor ud. Med usikre skridt gik hun op til baren og fik fyldt op.

Jeg så efter hende, da hun gik tilbage til spillesalonen, tog et hurtigt vue over spillerne, stod lidt svajende, afventende, indtil et halvkvalt råb afbrød stilheden ved et af bordene og lod ane, at en spiller havde siddet i et ekstraordinært held.

Med overraskende hurtighed styrede hun over mod bordet og placerede sig lige bag den heldige spiller og klappede ham anerkendende på skulderen. Han vendte sig om og fik øje på Eva, hvis ansigt flammede op i et smil. Manden vendte sig med et lille skuldertræk mod bordet, fiskede uden et ord en jeton op og stak den i Evas diskret fremstrakte hånd.

Evas smil slukkede igen i samme sekund, som den heldige spiller igen vendte sig mod spillebordet, klar til at gøre en ny indsats. Og hun drev uigenkaldeligt væk gennem salonens tobakståger.

Der er altid no'ed i vejen, når familien skal i skov'n

Lida var død for kort tid siden. Kusine Nina havde ringet til mig og fortalt, hvordan det hele var gået til og også om, hvordan min søsters mand, svoger, havde taget Miriam om skulderen ved den åbne grav og rokket hende frem og tilbage som for at trøste hende – dette fysiske udtryk, et mantra, noget med at bringe sorgen over Miriams døde mor på hurtig flugt. Såh ... Såh ...

Svoger havde været rigtig god til at rokke. Fortalte Nina. Også selv om han dårligt nok kendte afdøde Lida – eller Miriam for den sags skyld. Rokke rokke. Frem og tilbage.

På et vist tidspunkt havde rokkeriet taget overhånd, og Miriam var nær snublet ud i hullet oven på morens kiste. Svoger nåede lige at gribe hende med den anden hånd. Han var blevet temmelig bleg om næbbet. Han kunne også let have fået hele familien på nakken – mere end det allerede var tilfældet.

Og nu var Miriam efter Lidas død alene om den *gehackte Leber*, løgbrødene og den *gefillte Fisch* ved de fremtidige familiekomsammener hos Lidas efterladte far, min gamle onkel Nikolaj, når der fremover

skulle trommes sammen til den årlige familiekomsammen i den stråttækte i Næstved.

Men i år bliver det altså ikke hos onkel Nikolaj, planen er ændret. Nikolaj magtede det ikke, så udflugten tager sin begyndelse et andet sted på denne solskinssommerdag, blandt andet fordi min anden onkel, Theodor, netop er hjemvendt fra USA få dage efter begravelsen. Her har han i en menneskealder solgt tørrede bananer til hele verden og tjent en bunke penge, som kan holde liv i to overmåde uduelige sønner i mindst tre menneskealdre, et par drenge han tillagde sig midt mellem bananerne.

Og nu er vi i stedet for idyllen i Næstved blevet sat stævne i Tivoli til familiefrokost.

Præsiderende for bordenden indleder onkel Theodor forestillingen med andagtsfuldt at proklamere ét minuts stilhed for Lida. Jeg når lige at bøje hovedet respektfuldt, så deklamerer Theodor godt 15 sekunder efter: *Og så er der mad!*

Vi lader respektfuldt Lida ligge, hvor hun ligger, under resten af frokosten. Der er altid *sådan* en god stemning, når familien mødes over et veldækket bord. Efter et genetisk heldigt sammentræf tænker vi alle med maven. Undtagen måske lige min rokkende svoger, som jo heller ikke er af samme udspring som resten af familien, og som heller aldrig rigtigt *siger* noget, og som med stædigt fremskudt hage kan sidde sammenbidt i en stiv klokke time og stirre på den lunkne leverpostej, som har han til hensigt at hypnotisere både bacon og portvinssky i ét og samme slangehug.

På ganske urefleteret vis er hans gener blevet ud-

tømt til hans to mormonagtige sønner, som rundhåndet udstyret med bumser, stramme slipseknuder og blå velpressede blæsere sidder lidt uroligt og tænker på lektier, mens de med kronisk slukørethed betragter den lægeordnede vegetarsalat.

Kun i svogers bror er der liv, han taler som Søren Spætte – men han har vist nok også for nylig været indlagt ...

Stemningen ved Tivolifrokosten er både oprømt og vellystig, da tante Hulda pludselig allerede under hors d'œuvren til denne olympiske frokost med et brag klasker panden i hønsesalaten. Hun bliver hurtigt kørt bort med hylende ambulance

Det giver en del irriterende forstyrrelse, og Theodor – som langt fra er færdig med karrysilden, som han altid ser frem til med særlig glæde, da den legitimerer mindst to ekstra af de „fornuftige“ fra Aalborg – ser op og siger, lidt fortrydeligt: I forlader mig alle sammen! Hvorefter han igen dykker ned i karrysilden med et lystigt suk.

Min kolossalt fedladne fætter Holgers eneste ønske er, at der snarest vil blive udløst en altomfattende atomkrig, der vil stille ham lige med den del af jordens befolkning, der har kone, børn, jobs og økonomien i orden. Han satte nemlig det hele over styr ved svimlende aktiespekulationer i Ronald Reagans præsidentperiode, men nu lægger han flot ud under den utilsigtede spisepause ved at forære min noget betuttede kusine Kirsten en pose blomsterfrø, som han listigt drager op af lommen. Hun takker lidt forvirret for opmærksomheden, og han tager en lille æske frem og

giver hende den med ordene: Hvis du ikke kan få dem til at gro, er her en anden blomst i stedet.

Nu bliver Kirsten virkeligt forvirret – og endnu mere da hun åbner æsken og ser, at den indeholder et guldsmykke med rubiner og safirer formet som en blomst. Fætter Holger betror hende grødet og temmelig kvabkæbet, at hun altid har været hans yndlingskusine, og da han jo ikke har kone og børn, har han udset hende til at arve dette vidundersmykke efter sin afdøde mor, tante Ditte. Totalt lykkelig og stadig forvirret vender Kirsten tilbage til virkeligheden og ser, at samtlige selskabets damer bærer en tilsvarende „diamant,- broche.

Fætter Holger ser henrykt på Kirsten.

Efter kaffen og cigarerne siver vi alle ud i Tivoli for at dampe snapsene af – altså lige med undtagelse af Hulda, som nu ligger på intensiv på Gentofte med hønsesalat i panden, samt hendes hjertensgode datter, kusine Ida, som med datterlig omsorg jo ledsagede sin comatøse mor af sted med ba-buhh.

Snart er vi på vej over til Bjørneskydning – Theodors yndlingsbeskæftigelse næst efter frokost med snaps. Lange onkel Theodor tager den med stormskridt i spidsen for resten af familien, der kommer humpende en spids eller to bagefter, det klør allerede i fingrene på Theodor, han husker, hvordan han allerede i dagene i Blågårdsgade kunne nedlægge vildtet ... men, det er en anden historie...

Og så er det han standser brat, og familien ligeså, som kolliderende togvogne bag ham, og jeg står bagest og kan kun lige akkurat fornemme, hvad der sker. Jeg

hører onkel Theodors dansk-amerikanske rulle som en færges søgning: *Hvad laver du her?*

Vi stimler nysgerrigt sammen, og dér sidder hjerterens gode kusine Ida på en bænk med en vaskeægte negerhøvding langt nede i halsen.

Og onkel Theodors accent ruller henover gruset, hen mod bænken og lige ned i øregangen på kusine Ida, hvori negerhøvdingen nu vistnok også er delvist anbragt, og hun kigger op på onkel Theodor uden slinger, og onkel Theodor bliver pludseligt usikker i øjnene – og så er det, hun siger de ord, der siden har været mejslet i familiens arkivalier:

Jamen, hun var stendød, før hun nåede hønsesalaten.

Til døden os skiller

Når jeg sidder og betragter fotoet af faster Irma, er det fuldkommen som at se min farmor. Men hvor min farmor var en viljestærk og modig kvinde, var faster Irma en forsagt, bekymret og lille, rund dame. Uden den umådelige styrke, som så mange af hendes søskende og hendes mor besad. Som om slægten pustede ud, da hun blev født. Hendes mulige trang til oprør forsvandt eller blev i alt fald undertrykt allerede på det tidspunkt, hvor hun, mens de ni andre søskende fløj fra reden og blev gift eller flyttede til udlandet, i stedet valgte at forblive hjemme hos mor og far.

Måske blev hun udvalgt til det af min stærke farmor. Måske affandt hun sig med valget. Og måske var hun i virkeligheden rigtig godt tilfreds med, at hun kunne slippe for at komme ud og prøve kræfter med en skræmmende virkelighed. Men fra det øjeblik var hendes trygge skæbne besejlet. Hun blev på en måde aldrig rigtig flyvefærdig. Fra reden tittede hun ud af vinduet mod verden, lidt forsagt og forpjusket. Og sådan blev det ved. Selv da hun omsider fandt en mand - eller måske var det ham, der fandt han hende.

Han var et gennemført risikoløst, ret blodløst gemyt, og noget særligt gemytligt var der ikke at sige

ham på. Ansat fra de helt unge år i en større virksomhed og efter nogen tid som fuldmægtig og den rolle ændredes ikke, til den sidste dag i hans lange, begivenhedsløse karriere. Han lignede vedblivende, det han var: En karakterløs, tyndhåret mand af ubestemmelig alder med hornbriller og en lidt tynd stemme.

Han lærte faster Irma, hvordan gafler og knive skulle ligge. Hvordan man spiste skaldyr. At indtage østers direkte fra skallen og at spise asparges med fingrene. Ikke at de fik disse herligheder derhjemme. Men så vidste hun jo hvordan, hvis de en sjælden gang *kom ud*. Og også hvordan man konverserer, og hun virkede alt i alt glad og tilfreds for det liv, han gav hende, og som de havde sammen.

De boede i en velbeliggende lejlighed med smukke, lidt gammeldags mahogni-møbler. Måske var møblerne ikke helt gamle nok til at være rigtige antikviteter, for det rakte hans løn ikke til, men det lagde man måske så ikke så meget mærke til, for det var et pænt hjem. Her serveredes kolde drinks, og der blev budt cigaretter efter den gode mad, som hun havde lært at lave, fordi hun var blevet i sine forældres hjem så længe.

De fik to børn, en dreng og en pige, og om søndagen blev der ind imellem slået til Søren og så tog de på udflugt. Ud på landet i deres lille, sorte Ford Anglia, og min søster og jeg kom med en gang imellem. På de ture plejede vi at drikke eftermiddagskaffe på en af de stedlige kroer undervejs, og det hændte mere end en gang, at fuldmægtigen flottede sig, og vi fik Irmas livret: jordbær med is. Så kørte vi hjem om eftermiddagen, og hele vejen beholdt faster Irma den fine hat på. Den med perlenålen.

I mange år så jeg ikke meget til dem, men når jeg enkelte gange kom på besøg, kiggede faster Irma altid på mig med en meget bekymret mine, når hun spurgte til mine studier – Ja, men skal du da ikke snart til eksamen? En trold for i mig, og jeg fortalte hende, at studierne sådan set mest var en hobby, og at jeg var i færd med at etablere et poporkester og hellere ville være musiker. Hun spærrede øjnene op, og hendes mund rimpede sig sammen, og den vaskeægte forførelse lyste ud af hendes lille, triste ansigt.

En dag fik hun nervesammenbrud. Alle hendes søstre troppede op for at besøge hende på hospitalet og stimlede sammen rundt om sengen, og – hvad er der dog i vejen, Irma? Irma fortalte grædende, at hun så forførelig savnede *at komme ud i samfundet og være noget for nogen.*

Fuldmægtigen blev smækfornærmet, tog mappen under armen, klappede i og gik på arbejde, idet han beordrede hende til *at tage sig sammen.*

Alle var enige med fuldmægtigen, som jo var en vældig saglig og fornuftig mand med et stabilt job, om at det nok bare var *nykker*. Og efter nogen tid gik nervesammenbruddet over. Livet gik uanfægtet videre, og børnene blev store og gift helt forkert, fik forkerte børn og blev så skilt. Et familiemedlem kom i fængsel og et andet blev bums. Skandaler alt sammen. Men det hele skete, uden at det blev nævnt med ét eneste ord, og sådan var det nu. Det blev heller ikke nævnt med ét ord i de næste 25 somre i det lille funktionærsommerhus, som fuldmægtigen hvert år i 3 uger fik stillet til rådighed af firmaet. Og heller ikke i bussen på vej til

sommerhuset, mens Angliaen blev holdende derhjemme og sparede benzin.

For snart en del år siden blev Irma alvorligt syg, og en hjemmehjælp kom omsorgsfuldt på besøg, og tog ud og købte lidt forsyninger ind til det lille hjem, mens fuldmægtigen var på arbejde. – Det eneste, jeg *rigtig* har lyst til er jordbær, havde den kræftsyge Irma sagt til hjemmehjælpen, som kom tilbage med cykelkurven fuld af jordbær og derefter mødte fuldmægtigen på vej ind med mappen, og hvad har De der? Hun børstede sneen af, og viste herlighederne frem, og det var det eneste, Deres kone havde lyst til, sagde hun undskyldende. Selv om det jo er udenfor sæsonen, og prisen ... Fuldmægtigen lagde faderligt sin hånd på hendes skulder, og bærrerne røg retur. I stedet fik Irma nogle virkelig dejlige vinteræbler fra grønthandleren, og så døde hun en måned senere, mens fuldmægtigen var i banken for at sætte hendes folkepension ind.

Hun flippede ud, lige før hun døde, fortalte en af hendes søstre bagefter, og skreg pludseligt vildt og vanvittigt på det liv, hun kun havde iagttaget fra inde bag vinduet. Og nu var det for sent.

– Tak for 50 år, sagde fuldmægtigen i kirken. Det var den tristeste begravelse i familien, jeg kan huske. Vi tog over til hans søn og svigerdatter bagefter og stemningen lettede lidt, som det jo er meningen med dens slags sammenkomster.

Jeg husker, jeg stod og beundrede et maleri på min fætters væg ude i gangen lidt afsides, da en hånd blev lagt på min skulder, og en tynd stemme sagde : – Åh, må jeg ikke lige ulejlige dig med et enkelt spørgsmål? - Og jo, selvfølgelig, svarede jeg fremkommeligt. – Ser

du, sagde den tynde stemme, – jeg kom bare til at tænke på, om du mon vidste, om den efterlevende ægtefælle har ret til to personfradrag i dødsåret?

Nogle år efter døde fuldmægtigen, og efterlod sig et pænt bo med en del på bog. Og siden da er der, så vidt vides, ingen i familien der nogensinde har nævnt faster Irma eller fuldmægtigen. Ikke før nu.

Onkel Theodors flugt

En dag – det er den 7. maj 1993 – ringer onkel Theodor, og vi aftaler at mødes på Tokanten. Jeg er lidt overrasket, for normalt mødes vi kun i en større familiesammenhæng, aldrig bare os to alene. Vi bestiller skipperlabskovs.

Onkel Theodor er tavs, mens vi spiser, men langsomt varmer han op til det egentlige, han har på hjertet.

Han har jo i år været i byen, tilfældigvis netop på befrielsesdagen og var gået ned på Frihedsmuseet. Der var det hele kommet tilbage til ham. Det var gået op for ham, at det i år var 50 år siden, han oplevede den meste dramatiske periode i sit lange liv.

Vi bestiller kaffen. Onkel Theodor tager sine uundværlige cigaretter frem og tænder en med den samme karakteristiske bevægelse, som hans bror, min far, gjorde. De bøjer begge hovedet lidt på en bestemt skrå måde for at fange flammen. Han tager et drag og ser lidt tvivlrådigt over på mig: – hvor skal jeg begynde? Han leder lidt efter ordene.

– Ser du, det er den 28. august 1943 i Købehavn, og byen syder af rygter. Det er meddelt, at arbejderne på Burmeister & Wain vil strejke. Andre rygter går på, at regeringen vil gå af.

Han kigger over på mig.

– Jeg troede, at den periode af mit liv var lagt bag mig, og så er den det alligevel ikke. Din onkel Henry, min yngre bror, vækker mig om morgenen den 29. august og viser mig forsiden af Berlingske Tidende. Der er erklæret militær undtagelsestilstand i Danmark underskrevet af den øverstbefalende tysker Von Hanneken. Der er kampe mange steder i byen, flåden er sænket af den danske marine for at undgå, at den falder i tyske hænder.

For mig er dette på en måde udløsningen af måneders – års – ulidelig spænding, og jeg kan huske, at jeg føler lettelse. Først bagefter går det til min tiltagende angst op for mig, at jeg som jøde derved er havnet i øjeblikkelig livsfare.

Telefonen kimer konstant den morgen, familiens enkelte medlemmer kontakter hinanden på kryds og tværs trods det generelle forbud mod at telefonere, alt mens radioen bekræfter nyhederne. Angsten og utrygheden melder sig hos mine forældre, hos min kun 20-årige lillesøster Gytte, din faster, hos os alle.

Senere samme dag vover vi os ud på gaden. Ved Shellhuset antræffer vi en gruppe mennesker, som kommer i vildt løb mod os i retning væk fra Rådhuspladsen. Tyskerne skyder på folk på Vesterbrogade, lyder meldingen, og vi fortrækker straks igen hjem.

Der er almindeligt udgangsforbud fra 9 aften til 5 morgen, og den første aften samles vi alle hos mine forældre, alle otte søskende bortset fra Ebba, som er i

USA. Og så Henry, som ikke er kommet hjem, som han plejer efter fyraften, og som med sin bare 18 år er en stor, vild knægt. Min mor, din farmor, har tårer i øjnene og er frygtelig urolig. Hvor kan han være?

Victor, min 6 år ældre bror, din far, går i gang med at ringe rundt til alle de steder, Henry kan tænkes at holde til efter fyraften. En søvnløs nat går, uden at Henry dukker op, men næste formiddag står han til alles umådelige lettelse pludseligt dér i døren.

Han fortæller, at han på vej hjem fra arbejde blev antastet på gaden af Gestapo, som kropsvisiterede ham og fandt et illegalt blad på ham, som han havde glemt, og han blev straks eskorteret til Hovedbanegården, hvor tyskerne opsamlede arrestanter, derefter til Hotel Regina og til sidst til Dagmarhus, hvor han måtte tilbringe natten.

Mirakuløst har de løsladt ham igen om morgenen, men i nattens løb blev han udsat for en temmelig hårdhændet behandling, indtil han foregav at besvime. Henry opgav falsk navn, men sin rigtige adresse og foregav ikke at være jødisk, hvordan de så end hoppede på *den*. Hvad sker der nu? Vi tænker alle på det samme: vil Gestapo nu arrivere i lejligheden?

Den 2. september ringer din far – Theodor smiler – og fortæller mig, at han fra Leo, min anden ældre bror, er underrettet om, at jeg, Henry, Leo og hans kone Hilda samt deres lille søn Jan kan få bådlejlighed til Sverige næste aften fra Gilleleje.

Jeg er ulykkelig blot ved tanken, jeg har jo både mit arbejde og min veninde Edith, mit liv og dagligdag her i København, men Victor er ubøjelig. Han ridser risikoen ved at blive op for mig, minder mig om, hvad der

lige er sket med Henry, og fortæller, at planen allerede er lagt, og at det ikke kun bliver os, men alle i familien der må og skal af sted til Sverige så hurtigt som muligt.

Allerede samme dag cykler Henry og jeg til Nivå efter en tårevædet afsked. Edith er faktisk den, der tager det bedst. Vi tilbringer natten på en dækadresse i et hus i Humlebæk, og næste dag når vi Gilleleje henad middagstid.

Det viser sig kort efter vores ankomst, at planen til vores store skuffelse må opgives, fordi den er blevet angivet til tyskerne, og vi bliver ganske enkelt afvist af de stedlige fiskere. Med uforrettet sag vender vi næsen tilbage til København.

På hjemvejen støder Leo til os i Humlebæk, og vi følges det sidste stykke. Efter sig på cyklen trækker han pustende et læs med alt sit gods på en lille vogn, som vi nu skiftes til at trække. Hilda og Jan er taget tilbage til byen med toget. Der er ikke andet at gøre end at vente på en ny chance, og jeg starter derfor, som om intet er hændt, igen på mit job. Dagen før havde mine kolleger fra Victor fået besked om, at jeg var kommet til skade med foden, og jeg kan fornemme deres overraskelse, selv om de ikke siger noget, da jeg nu pludselig dukker op igen. De var helt sikre på, at jeg var taget af Gestapo.

Det meste af september går. Der er konstant uro i København, tyskerne marcherer i gaderne, der høres jævnlige skyderi, rygterne svirrer. Det er rystende og skræmmende. På Rådhuspladsen står en tank midt på pladsen. Jødernes skæbne er stadig usikker, men så spredes den ildevarslenende nyhed, at dr. Best er blevet

kaldt til Berlin, og at han dér har modtaget specifikke ordrer om at iværksætte razzia mod de danske jøder.

Hele familien overnatter fra da af rundt om hos venner og bekendte, og mine forældre holdes under falsk navn skjult på Kommunehospitalet. Min ældste bror Martins kontakter stiller en ny mulighed for flugt i udsigt. Alle gør sig straks parate, men også denne mulighed viser sig at strande. Der tales i byen mand og mand imellem en hel del om jøderne og deres flugt, og ind imellem opsnapper jeg, hvad der bliver sagt. Situationen er frygteligt forværret.

I desperation overvejer jeg med en ven at ro over sundet i kajak. Det er bare det, at vi allerede er sent ude: Et forbud mod kajaksejls inden for 4 km fra kysten er netop blevet offentliggjort. Men trods det har vi alligevel mod på at prøve. Det bliver dog ikke til noget.

Jonas, min ældste søster Lilys mand, ringer samme aften og beordrer mig og Henry til øjeblikkeligt at indfinde os hos hans kontakt på Nørreport Station. Jonas taler jiddisch i telefonen for det tilfælde, at tyskerne skulle aflytte linien.

Vi ankommer temmelig hovedkulds til Nørreport Station, hvor man fortæller os, at otte erfarne roere står klar til at ro os over nu i nat fra Snekkersten.

I Snekkersten fortæller en mand ved navn Lyngby, som vi får at vide, at vi kan genkende på hans lyse halstørklæde, os – en hel gruppe jøder, der nu er samlet - at planen er gået i vasken. En mulig alternativ plan, der udklækkes på stedet, og som går på, at vi kan få en nøgle og med den diskret adgang til et bådhus

med en båd for en betaling af 500 kr. allerede den næste aften, fordampner ligeledes op i den blå luft, og hele arrangementet virker så løst og uklart, at jeg opgiver at forfølge det og i stedet modløst og fortvivlet følges med Lyngby tilbage til København næste dag.

Tilbage er der så stadig muligheden med kajakken. Men det kommer til at gå anderledes. Et nyt rygte løber byen rundt, hvorefter man kan søge om visum til Sverige. Det viser sig hos politiet, at tyskerne har stillet den betingelse, at det kun må gælde halvjøder, jøder gift med kristne samt jøder født i Sverige. Vi er en hel gruppe jøder, der forlader politistationen efter den nedslående nyhed. Det er frygteligt at se de mange nedbøjede mennesker forlade stedet med tårer i øjnene.

Og så ... endelig lykkes det!

Onkel Theodor tænder en ny cigaret. Samme karakteristiske bøjning med hovedet. Ligheden slår mig igen ...

– I mellemtiden er det lykkedes din far at få det hele organiseret. Han tager et dybt drag af cigaretten, og nu smiler han bredt. Indtil dette øjeblik har hans ansigt, som næsten hele tiden har ligget i skygge, været alvorligt.

– Tidligt næste morgen efter endnu en nat i skjul væk fra vores egen lejlighed ankommer Victor med en mand ved navn Christiansen, og vi får alle nøje instruksjer om, hvad vi skal gøre. Alle de af familiens medlemmer, der i første omgang skal af sted, skal selv

samme morgen tage eksprestotog til Vordingborg. Det er af yderste vigtighed, at vi alle er med det tog, der kører samme dag kl. 11, og at vi i toget sætter os spredt og undlader at kontakte hinanden. Turen til Vordingborg foregår via Valby station og Hovedbanen. Der er tysk politi og kontrol ved billetteringen på Hovedbanen, men det lykkes både for Henry og mig at skjule vores ansigter ved billetteringen.

I det overfyldte tog, som også rummer en tysk tropetransport, skjuler jeg mig bag en avis, da toget er fuld af tyske soldater, men kvinden overfor mig i vores kupé stirrer så længe og vedvarende på mig, og jeg får den mest uhyggelige fornemmelse af, at hun ved besked. Hun stirrer på mig med mellemrum, og taler med de andre passagerer om en jødisk familie, hun har kendskab til, som er blevet taget af tyskerne.

Jeg glider diskret ud på toilettet for en tid, men da jeg endelig vender tilbage til kupéen og ser hendes stirrende blik igen, får jeg næseblod af stress. Hun viser sig imidlertid til min umådelige lettelse at være venligtsindet og kommer mig til hjælp. I kupéen er der almindelig samtale om jøder, og at de nu bliver taget af tyskerne over hele landet. Det er et højaktuelt emne, som til stadighed optager befolkningen i de dage, og det er frygteligt ubehageligt at være både genstand for og vidne til deres samtaler.

I Vordingborg skifter vi til Kalvehave, og fra Kalvehave går det videre med bus, og også i bussen sidder familiens enkelte medlemmer hver for sig, indtil vi når Klintholm Havn, hvor vi bliver indkvarteret på det stedlige hotel. Jeg er frygteligt udmattet efter den nervepirrende tur, går tidligt i seng og sover for første

gang i lang tid en hel nat igennem, tungt og drømmeløst.

På det hotel, hvor vi nu bor, observerer jeg over de næstfølgende dage flere gange den samme fisker, som tigger cigaretter og optræder temmelig beruset, og som jeg er temmelig afvisende overfor. Han viser sig senere at være vores skibsfører. Jeg skal altid fortryde, at jeg dengang viste ham sådan en uvenlighed.

Vores afgang er planlagt at skulle finde sted fra Stege, og vi tilbringer de næste nætter på hotel Skandinavien. Vind og vejr forhindrer imidlertid den først planlagte sejlads. Fra hotel Skandinavien afhentes vi så endelig dagen efter klokken 12, og med et par tyske soldater siddende lige overfor os og hjertet i halsen, skrumples vi med bussen af sted til godset Liselund, hvor grev Rosenkrantz modtager os.

Stemningen bliver frygteligt anspændt, for grev Rosenkrantz fortæller os kort efter vores ankomst, at en anden jødisk flygtning hovedkulds har forladt hovedhuset nogle dage før, da han lige pludselig ikke længere følte sig tryk ved en del af godsets personale. Af den grund tilråder han, at vi i alle installeret diskret i hans lade og ikke som planlagt i det pensionat, der ligeledes drives på godset. Med tæpper og puder ligger vi nu skjult i høet, så ingen kan ane uråd, og her tilbringer vi endnu en søvnløs nat i anspændt venten. Hildas lille dreng Jan er syg og holder os vågen med konstant gråd.

Næste dag dukker Christiansen op, og nu gælder det! En hel gruppe andre jøder arriverer, og i tre biler tages

vi til Storeklint, hvor båden skal være. Vi skal kravle ned fra den høje klint til stranden, og det volder mange af os stort besvær. Vores gruppe er vokset til omkring tyve mennesker, herunder en del ældre, og ikke mindst bagagen gør nedstigningen særdeles vanskelig.

Halvvejs nede af skrænten hører vi den brummende motorlyd fra et rekognosceringsfly, det nærmer sig hastigt, og kommer nu flyvende hen over og langs med stranden, hvorefter det pludseligt vender om: Vi er opdaget!

I største hast kravler vi alle i vild panik tilbage op ad klinten, og ikke mindst for de ældste er det frygteligt udmattende. Vi flygter hovedkulds i dækning i den nærmeste skovstrækning, mens Christiansen lover, at vi nok skal blive samlet op af biler. I mellemtiden er det hans plan, fortæller han, at søge at vildlede tyskerne ved at binde dem en historie på ærmet.

Efter en angstfuld venten i skoven og mange strabadser når vi omsider tilbage til Liselund, og i mellemtiden er det rent faktisk mirakuløst lykkedes Christiansen at få tyskerne beroliget.

På dette tidspunkt har håbløsheden fuldkommen overmandet mig, men klokken et om natten gives der *atter* afgangssignal. Og endnu engang viser det sig – i alt fald for mig – at være falsk signal, for båden kan ganske enkelt ikke rumme mere end godt halvdelen af os.

Tilbage på Liselund tilbringer jeg *endnu* en nat på høloftet, på en måde den allerværste. Så tæt på, og så alligevel ikke...

Dagen efter får vi til vores store glæde at vide, at de andre er kommet sikkert til Trelleborg, og at båden nu

er kommet tilbage, og efter nok en nat på høløftet gør vi os klar klokken 4 om eftermiddagen. Vi samles i et museum på godset, hvorfra vi bliver taget til båden. I gåsegang bevæger vi os af sted ned til båden, og endelig, *endelig, endelig* sker det!

I det klareste og smukkeste månelys jeg kan huske, sejler vi af sted mod Sverige. Det er nu den 9. oktober 1943.

På vej over fortæller Christiansen os, at han har fået 20.000 kr. for at sejle os over, og at vi ikke skal betale ham. Godt det samme, vi har næsten ingen penge på os. Jeg skal starte min nye tilværelse i Sverige med 19 kr. på lommen. Onkel Theodor griner. Din far, den slambert, havde set sit snit til at lænse min tegnebog med alle mine sparepenge, uden at jeg havde set det, for at hindre, at jeg skulle miste pengene.

Da vi kommer i land i Sverige – det lykkeligst tænkelige øjeblik – og efter told- og politi-visiteringen, bliver vi genforenet med de af familiens medlemmer, der var kommet i forvejen med den tidligere båd. Vi er alle langt om længe i sikkerhed.

Det var en næsten ubærlig lettelse, men endnu var jo mange andre af familiens medlemmer tilbage i Danmark, og de ventede fortsat på bådlejlighed. Jeg vidste alt for godt, hvad der forestod for dem, og hvilken uhyggelig risiko de skulle løbe.

Og alligevel. Mange af os var jo nu i sikkerhed. Vi var både lettede og samtidigt bekymrede. Mine forældre – din farfar og farmor – som først blev holdt skjult på Kommunehospitalet og senere på Sankt Hans, da jorden begyndte at brænde under dem der samt mine

søstre Gytte og Anna og deres ægtefæller henholdsvis Ole og Torben ankom ret snart efter også til Sverige. Det var først hensigten, at de, som begge var blevet gift med ikke – jødiske mænd, skulle være forblevet i Danmark. Deres flugt var ligeledes organiseret af din far. De forlod Danmark fra Køge, og det gik relativt glat.

I Sverige blev vi ret hurtigt spredt for alle vinde, men kort forinden fik vi, som du ved, den frygteligt sørgelige besked, at min ældste søster Lily og hendes kun 7-årige datter Jytte, din kusine, var blevet taget af Gestapo. Alle andre af familiens medlemmer nåede sikkert over.

Victor fortalte mig senere, at de, som havde set Jonas, Lilys mand, i de første dage efter Lilys og Jyttes arrestation, havde sagt, at han var næsten uigenkendelig af sorg. Din far var så den sidste, der ankom til Sverige, hen mod slutningen af november. Han havde haft meget travlt i København med at arrangere flugten for mange andre jøder. Jeg betragter ham som en meget modig mand. Han var, som du måske ved, tilknyttet flygtningekomiteen og forblev trods den åbenlyse livsfare i Danmark, indtil han også selv endeligt flygtede.

Der lå alligevel en skygge over den vellykkede flugt, fordi både Lily og Jytte var blevet deporteret til Theresienstadt. Heldigvis blev de befriet ved grev Folke Bernadottes mellemkomst og kom hjem i april 1945 med „De Hvide Busser“.

Du må tro mig, når jeg siger, at min egen tid i Sverige

trods de store omvæltninger, og alt hvad der skete, blev endog rigtig god. Jeg fik hurtigt arbejde, og Stockholm var fuld af smukke, unge kvinder. Onkel Theodor sender mig sit skæve, charmerende smil. – Jeg fordrev også tiden med at spille en del skak med de gode venner, jeg boede hos, ind imellem gik vi i biografen eller ture i skoven. Det var altså tilstanden til trods en ret god tid, måske fordi jeg var så ung. Da så den Danske Brigade var blevet oprettet, meldte jeg mig under fanerne, og kort efter krigen ansøgte jeg om visum til USA og emigrerede dertil allerede i 1946. Resten kender du ...

Uden for er det i mellemtiden blevet mørkt. Onkel Theodors ansigt ligger fortsat i skygge, men ind imellem kaster en passerende bil et lysskær over hans ansigt gennem restaurantens store vindue. Der er egentlig ikke mere at sige, og kort efter tager vi afsked, og jeg beslutter mig for, at jeg vil skrive hans beretning ned, når jeg er kommet hjem.

Jeg er næsten færdig med min nedskrivning, da et brev fra onkel Theodor nu tilbage i Californien med hele beretningen dumper ind af brevsprækken. Hans beretning, som er dateret i Stockholm i julen 1943 giver mig mulighed for at få de detaljer på plads, som jeg ikke havde fået fat i fra hans mundtlige overleveling.

Onkel Theodor er for længe død, som de allerfleste af de mennesker, som gennemlevede det, han fortalte mig, men aftenen på Tokanten og hans beretning har overlevet og vil altid være hos mig.

Den dobbelte låge

Jeg går gennem den dobbelte låge ind på kirkegården, væk fra hovedvejens larm. Det er den 26. september, min fars dødsdag, og jeg har en buket roser med. Under kastanjetræernes kroner langs alléen hænger kastanjerne tungt i deres grønne, piggede skaller. Flere steder på vejen op til kapellet ligger de, halvt åbne, hvide og brune, glinsende i deres kridhvide kød inden for den grønne, brudte skal. Jeg samler flere af dem op og putter dem i lommen.

Jeg vil lægge dem på graven. Kastanjer er en særlig hilsen til min far, for han døde i kastanjetiden og havde for vane at samle dem op på ture rundt i skoven og gemme dem i bukselommen sammen med de cigaretter, der er den egentlige årsag til, at jeg nu er på vej til de flade, grå sten, der ligger nedfældet overalt i plænen, så man ikke kan se, hvor han ligger, før man kommer helt derhen.

Jeg finder stenen ved plænenes fjerneste hjørne lige ved birketræet, som delvist dækker for solens stråler, men ikke helt, og lyspletterne falder på stenen og danser over den. Hans navn, hans fødselsdag og dødsdag er fældet ned i stenen med samme skrift som hans

visitkort, hvilket er ganske a propos, for det er, hvad det er: En visit.

Dav far, og jeg lægger blomsterne og finder den lille nedfældede stenkrukke, fisker den op og går over til vandhanen og fylder den. Tilbage sætter jeg den ned og anbringer blomsterne, hvis stilke viser sig at være alt for lange, så i stedet lægger jeg dem forsigtig ved siden af stenen og rensrer den for kviste og lidt nyslået græs, så man bedre kan læse navn og datoer uden at blive distraheret, endskønt jeg ikke bliver det, for jeg kan dem uden ad.

Jeg er alene på plænen, og det er på sådanne besøg, hvor der ikke er andre i nærheden, at jeg kan tale til ham, og jeg hører indeni, at han svarer. Det er både mærkeligt og helt naturligt. Første gang det skete, og en hel ordstrøm rørte sig i mig, svarede han mig ikke. Da jeg så endelig forlod graven – og inden jeg havde forladt selve plænen – vendte jeg mig en sidste gang, og da var det, at jeg så ham ligge på sofaen i villaen i sin karakteristiske stilling med hånden under kinden. Og så svarede han mig: *Hils Susanne*, sagde han. Som dengang. Jeg hørte ham.

Siden har vi jævnligt talt sammen. Som regel fortæller jeg ham om tiden, der er gået siden sidst. Men det er svært nu, for mine besøg er blevet sjældne. Jeg fortæller ham om små sejre og nederlag, glæder og ærgrelser, og somme tider beder jeg ham om råd.

Jeg har bandet og svovlet af ham, når noget, han igangsatte i levende live, stadig forfølger mig, og således bebrejdet ham for fejl, jeg synes, han begik. Jeg

har takket ham for initiativer, han i sin tid tog, hvor han viste fantasi og forudseenhed – og jeg ville give hvad som helst for en dag med ham i levende live for at tale om tilværelsen, som den har udfoldet sig for os, mens han har været på rejse i snart tyve år. Og så ville jeg sende ham tilbage, hvor han kom fra.

For jeg har vænnet mig til, at han ikke længere er der til at bestemme farten og gribe ind i snart sagt alle de beslutninger, der vedkom mit liv, dengang jeg var ung og også senere, hvor min første ungdom var borte.

Men her midt i min manddom har jeg stort set kun brug for, at han ligger der på sofaen under stenen med hånden under den ene kind og med lukkede øjne hører på mine glæder og sorger og stiltiende godkender mit liv, og siger hils Susanne, når jeg går igen.

Farvel Far.

Og solens stråler falder gennem birkens blade med den sidste rest af dagslys, før jeg igen vender mig bort og går ud langs alléen under kastanjetræernes kroner, den korte strækning tilbage og ud gennem den dobbelte låge, ud på den travle vej, for atter en gang at lade ham alene tilbage til den kolde nat under den grå sten med de så velkendte bogstaver.